

VĚDECKÝ ČASOPIS

ZEMĚDĚLSKÁ EKONOMIKA

11

ROČNÍK 20 (XLVII)
PRAHA
LISTOPAD 1974
CENA 10 Kčs

ČESKOSLOVENSKÁ AKADEMIE ZEMĚDĚLSKÁ

ÚSTAV VĚDECKOTECHNICKÝCH INFORMACÍ

Vědecký časopis ZEMĚDĚLSKÁ EKONOMIKA

Redakční rada

Prof. ing. Karel Svoboda, CSc. (předseda), doc. ing. Milan Branický, CSc., ing. Emil Divila, CSc., prof. dr. ing. Alois Grolig, DrSc., doc. ing. Dimitrij Choma, CSc., prof. Jaroslav Kabrhel, ing. Jaroslav Korbíni, CSc., ing. Jaroslav Kunc, CSc., prof. ing. Jaroslav Píč, CSc., ing. Vladimír Stýblo, CSc., doc. ing. Jan Truksa, CSc.

Vedoucí redaktorka ing. Hedvika Malíková

© Ústav vědeckotechnických informací, Praha 1974

Vědecký časopis ZEMĚDĚLSKÁ EKONOMIKA uveřejňuje studie, rozbor a vědecká pojednání o vyřešených úkolech výzkumu v oboru ekonomiky zemědělství a potravinářského průmyslu. Vydává Československá akademie zemědělská — Ústav vědeckotechnických informací. Vychází měsíčně. Redakce: 120 56 Praha 2, Slezská 7, telefon 257541, 254451. Celoroční předplatné Kčs 120,—.

Научный журнал ZEMĚDĚLSKÁ EKONOMIKA публикует обзоры, анализы и научные статьи о решенных заданиях по научному исследованию в области экономики сельского хозяйства. Издаёт Чехословацкая сельскохозяйственная академия — Институт научно-технической информации. Выход в свет ежемесячно. Редакция 120 56 Прага 2, Слезска 7.

The scientific journal ZEMĚDĚLSKÁ EKONOMIKA published studies, analyses and scientific treatises about the solved research tasks in the sphere of the agricultural economics. Published by the Czechoslovak Academy of Agriculture — the Institute of Scientific and Technical Information. Issued monthly. Editorial office 120 56 Prague 2, Slezská 7.

Die wissenschaftliche Zeitschrift ZEMĚDĚLSKÁ EKONOMIKA veröffentlicht Studien, Analysen und wissenschaftliche Abhandlungen über die gelösten Forschungsaufgaben auf dem Gebiete der Ökonomik. Herausgegeben von der Tschechoslowakischen landwirtschaftlichen Akademie — Institut für wissenschaftlich-technische Informationen. Erscheint monatlich. Redaktion 120 56 Prag 2, Slezská 7.

Zemědělská ekonomika

11

P. Buchta

Príčiny rozdielných výsledkov hospodárenia ŠM a JRD v okrese Rimavská Sobota.
Причины разного результата хозяйствования в госхозах и ЕСХК в районе Римавска Собота.

The Causes of Different Results of Farming on the State Farms and Unified Agricultural Co-operatives in the District of Rimavská Sobota

Gründe der unterschiedlichen Wirtschaftsergebnisse der VEG und LPG in dem Bezirk Rimavská Sobota.

J. Seidenglanz, P. Hýbl

Vlastní náklady a spotřeba živé práce v progresivních technologiích výkrmu skotu.

Собстоимость и потребление живого труда в прогрессивных технологиях откорма крупного рогатого скота.

Prime Costs and Live Work Consumption in Progressive Technologies of Cattle Fattening.

Selbstkosten und Aufwand an lebendiger Arbeit in progressiven Rindmast-technologien.

L. Kurský, O. Roztočil

Ekonomika společných zemědělských podniků pro výrobu vajec.

Экономика общих сельскохозяйственных предприятий по производству яиц.

Economics of Joint Agricultural Enterprises for Egg Production.

Ökonomik der gemeinsamen landwirtschaftlichen Betriebe für Eierproduktion.

L. Maczka

Problematica bilančování krmiv.

Проблематика балансирования кормов.

The Problems of Feedstuff Balancing.

Problematic der Futtermittelbilanzierung.

F. Valášek, M. Vicen

Nové sméry organizácie krmivovej základne vo vzťahu k vysokokoncentrovanej a špecializovanej živočíšnej výrobe.

Новые направления организации кормовой базы по отношению к высококонцентрированному и специализированному животноводству.

New Lines of Fooder Base Organization with Respect to Highly Concentrated and Specialized Animal Production.

Neue Richtungen der Futtergrundlageorganisation bezogen auf die hoch konzentrierte und spezialisierte Tierproduktion.

L. Valíček

Stanovení ceny objemných krmiv (senáže) — důležitý předpoklad k dalšímu rozvoji kooperačních vztahů.

Определение цены объемных кормов (сенажа) — важная предпосылка для дальнейшего развития кооперативных отношений.

Determination of the Prices of Bulk Feeds (Haylage) as an Important Pre-requisite for Further Development of Relations within Cooperation.

Bestimmung der Rauhfutter — (Halbheu) — Preise — eine wichtige Voraussetzung für die weitere Entwicklung der Kooperationsbeziehungen.

SMĚ- ROVACÍ ZNAK	TEXT	Pořadové číslo záznamu: zařazení:
AUTOR	BUCHTA, P.	
PRACOVNÍŠTĚ	Vysoká škola politická ÚV KSČ, Mártiho 31, 162 52 Praha 6.	
NÁZEV ORIGINÁLU	Příčiny rozdielných výsledkov hospodárenia ŠM a JRD v okrese Rimavská Sobota.	
PŘEKŁAD NÁZVU		
TITUL	Zeměd. Ekon.,	
CITACE	20, 1974, č. 11, s. 757—764. — 3 tab.	
HESLA	státní statky, JZD, úroveň okresu, analýza srovnávací.	
ANOTACE	Päťročné časové rady, ktoré charakterizujú ekonomický vývoj a dosiahnuté výsledky JRD a štátnych majetkov v okrese Rimavská Sobota, dokumentujú fakt, že družstvá dosahujú obyčajne lepšie výsledky ako štátne majetky. Za faktory, ktoré ovplyvňujú túto skutočnosť možno pokladať roztrieštenosť pôdneho fondu u štátnych majetkov, nedostačujúcu starostlivosť o pôdu, nedostačujúci rozvoj hmotnej zainteresovanosti a preberanie zaostávajúcich družstiev štátnymi majetkami. Získané poznatky majú obecný charakter i pre iné okresy.	
TAG	INPUT DATA	Record Number: Category:
AUTHOR	BUCHTA, P.	
INSTITUTION ADDRESS	University of Politics of the Central Committee of the Communist Party of Czechoslovakia, Mártiho 31, 162 52 Praha 6.	
ORIGINAL TITLE	Příčiny rozdielných výsledkov hospodárenia ŠM a JRD v okrese Rimavská Sobota.	
TRANSLATION	The Causes of Different Results of Farming on the State Farms and Unified Agricultural Co-operatives in the District of Rimavská Sobota.	
JOURNAL TITLE	Zeměd. Ekon.,	
COLLATION	20, 1974, No. 11, pp. 757—764. — 3 tabs.	
SUBJECT HEADINGS	state farms, co-operative farms, district level, comparative analysis.	
ABSTRACT	The five-year time series characterizing the economic development and the results of Unified Agricultural Co-operatives and State Farms in the district of Rimavská Sobota document the fact that co-operatives reach generally better results than the state-owned farms. This may be ascribed to the scattered character of the land fund in the case of state farms, insufficient care of land, insufficient development of material incentives, and mergers of backward co-operatives with state-owned farms. The findings are of general character, and are applicable also to other districts.	

КОД	ТЕКСТ	№ п/п док. описания:
		классификация:
АВТОР	BUCHTA, P.	
МЕСТО РАБОТЫ	Высшая партийная школа ЦК КПЧ, Марти 31, 162 52 Прага 6.	
НАЗВАНИЕ ОРИГИНАЛА	Príčiny rozdielnych výsledkov hospodárenia ŠM a JRD v okrese Rimavská Sobota.	
ПЕРЕВОД НАЗВАНИЯ	Причины разного результата хозяйствования в госхозах и ЕСХК в районе Римавска Собота.	
ТИТУЛ	Zeměd. Ekon.,	
ВЫДЕРЖКИ	20, 1974, №11, с. 757-764. — 3 табл.	
КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА	госхозы, ЕСХК, уровень района, сравнительный анализ.	
АННОТАЦИЯ	5-летние временные ряды, характеризующие экономическое развитие и достижения ЕСХК и госхозов в районе Римавска Собота, документируют факт, что достижения ЕСХК лучше, чем в госхозах. Факторами, обуславливающими этот факт, можно считать рассредоточенность земельного фонда в госхозах, недостаточный уход за почвой, недостаточное развитие материальной заинтересованности и перевод отстающих кооперативов в госхозы. Эти данные носят обобщающий характер и относятся к другим районам.	

KATE- GORIE	AUFNAHMEBOGEN	Ref. Nr.:
		Fachgebiet:
AUTOR	BUCHTA, P.	
ORT INSTITUTION	Politische Hochschule des ZK KPTsch, Mártiho 31, 162 52 Praha 6.	
TITEL	Príčiny rozdielnych výsledkov hospodárenia ŠM a JRD v okrese Rimavská Sobota.	
ÜBERSETZUNG DES TITELS	Gründe der unterschiedlichen Wirtschaftsergebnisse der VEG und LPG in dem Kreis Rimavská Sobota.	
ZEITSCHRIFT	Zeměd. Ekon.,	
BIBL. ANGABE	20, 1974, Nr. 11, S. 757—764. — 3 Tab.	
SCHLAG- WORTE	Staatsgüter, LPG, Kreisniveau, Vergleichsanalyse.	
KURZREFERAT	Fünfjährige Zeitreihen, die die ökonomische Entwicklung und die erzielten Ergebnisse der LPG und der Staatsgüter in dem Kreis Rimavská Sobota charakterisieren, dokumentieren die Tatsache, daß von den Genossenschaften im allgemeinen bessere Ergebnisse erzielt werden als von den Staatsgütern. Als Faktoren, die diese Tatsache beeinflussen, können die Zersplitterung des Bodenfonds bei den Staatsgütern, die ungenügende Bodenpflege, die unzureichende Entwicklung der materiellen Interessiertheit und die Übernahme der zurückbleibenden Genossenschaften durch die Staatsgüter betrachtet werden. Die gewonnenen Erkenntnisse sind auch für andere Kreise von einem allgemeinen Charakter.	

SMĚ- ROVACÍ ZNAK	TEXT	Pořadové číslo záznamu: zařazení:
AUTOR	SEIDENGLANZ, J. — HÝBL, P.	
PRACOVISTĚ	Výzkumný ústav pro chov skotu, 788 13 Rapotín.	
NÁZEV ORIGINÁLU	Vlastní náklady a spotřeba živé práce v progresivních technologiích výkrmu skotu.	
PŘEKŁAD NÁZVU		
TITUL	Zeměd. Ekon.,	
CITACE	20, 1974, č. 11, s. 765—772. — 7 tab., lit. 4.	
HESLA	chov skotu, výkrm, ustájení, analýza ekonomická.	
ANOTACE	Jde o ekonomické zhodnocení šesti investičních celků tří základních typů ustájení skotu ve výkrmu, a to: celorožtového volného ustájení (typ I), bezstelivového vazného ustájení (typ II) a volného ustájení na hluboké podestýlce (typ III). Z výsledků vyplývá, že nejnižší prům. pracovní náklady jsou u typu I, nejvyšší u typu II. Nejnižší náklad na krmiva v přepočtu na 1 kg přírůstku byly zjištěny u typu III, u typ. ostatních jsou vyšší. Spotřeba práce je nejnižší u typu I.	
TAG	INPUT DATA	Record Number:
		Category:
AUTHOR	SEIDENGLANZ, J. — HÝBL, P.	
INSTITUTION ADDRESS	Research Institute for Cattle Breeding, 788 13 Rapotín.	
ORIGINAL TITLE	Vlastní náklady a spotřeba živé práce v progresivních technologiích výkrmu skotu.	
TRANSLATION	Prime Costs and Live Work Consumption in Progressive Technologies of Cattle Fattening.	
JOURNAL TITLE	Zeměd. Ekon.,	
COLLATION	20, 1974, No. 11, pp. 765—772. — 7 tabs, refs 4.	
SUBJECT HEADINGS	cattle breeding, fattening, housing, economic analysis.	
ABSTRACT	There is an economic evaluation of six investment complexes with three basic types of beef cattle housing: all-slatted loose housing (type I), litterless stanchion housing (type II), and loose housing on deep litter (type III). The results show that the lowest direct costs of work were obtained in type I and the highest in type II. The lowest costs of feeds, converted per 1 kg of gain, were obtained in type III; in other types they were higher. The lowest consumption of work was found in type I.	

КОД	ТЕКСТ	№ п/п док. описания:
		классификация:
АВТОР	SEIDENGLANZ, J. — HÝBL, P.	
МЕСТО РАБОТЫ	Научно-исследовательский институт скотоводства, 788 13 Рапотин.	
НАЗВАНИЕ ОРИГИНАЛА	Vlastní náklady a spotřeba živé práce v progresivních technologiích výkrmu skotu.	
ПЕРЕВОД НАЗВАНИЯ	Себестоимость и потребление живого труда в прогрессивных технологиях откорма крупного рогатого скота.	
ТИТУЛ	Zeměd. Ekon.,	
ВЫДЕРЖКИ	20, 1974, № 11, с. 765-772. — 7 табл., лит. 4.	
КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА	скотоводство, откорм, содержание, экономический анализ.	
АННОТАЦИЯ	Речь идет об экономической оценке шести инвестиционных единиц трех основных типов содержания скота при откорме, а именно: сплошные решетчатые полы беспривязного содержания (тип I), бесподстильное привязное содержание (тип II) и беспривязное содержание на глубокой подстилке (тип III). Из результатов вытекает, что самые низкие прямые рабочие расходы у типа I, наивысшие у типа II. Самые низкие расходы за корма, в пересчете на 1 кг привеса, были у типа III, у остальных типов выше. Затрата труда ниже у типа I.	
KATEGORIE	AUFNAHMEBOGEN	Ref. Nr.:
		Fachgebiet:
AUTOR	SEIDENGLANZ, J. — HÝBL, P.	
ORT INSTITUTION	Forschungsinstitut für Tierzucht, 788 13 Rapotín.	
TITEL	Vlastní náklady a spotřeba živé práce v progresivních technologiích výkrmu skotu.	
ÜBERSETZUNG DES TITELS	Selbstkosten und Aufwand an lebendiger Arbeit in progressiven Rindermasttechnologien.	
ZEITSCHRIFT	Zeměd. Ekon.,	
BIBL. ANGABE	20, 1974, Nr. 11, S. 765—772. — 7 Tab., Lit. 4.	
SCHLAG- WORTE	Rinderzucht, Mast, Aufstallung, ökonomische Analyse.	
KURZREFERAT	Es handelt sich um eine Bewertung von sechs Investitionseinheiten der drei Mastviehaufstallungs-Grundtypen und zwar: Laufaufstallung auf Ganzspalten (Typ I), streulose Anbindeaufstallung (Typ II) und Laufaufstallung auf Tiefstreu (Typ III). Den Ergebnissen erfolgt, daß die niedrigsten direkten Arbeitskosten bei Typ I sind, die höchsten bei Typ II. Die niedrigsten Futterkosten umgerechnet auf 1 kg Gewichtszunahme wurden bei Typ III festgestellt, bei den anderen Typen sind sie höher. Arbeitsaufwand ist der niedrigste bei Typ I.	

SMĚ- ROVACÍ ZNAK	TEXT	Pořadové číslo záznamu: zařazení:
AUTOR	KURSKÝ, L. — ROZTOČIL, O.	
PRACOVIŠTĚ	Výzkumný ústav ekonomiky zemědělství a výživy, Mánesova 75 120 58 Praha 2.	
NÁZEV ORIGINÁLU	Ekonomika společných zemědělských podniků pro výrobu vajec.	
PŘEKLAD NÁZVU		
TITUL	Zeměd. Ekon.,	
CITACE	20, 1974, č. 11, s. 773—780. — 5 tab.	
HESLA	společné zemědělské podniky, výroba vajec, analýza ekonomická.	
ANOTACE	U nově založených podniků pro výrobu vajec byly sledovány výrobní výsledky, problematika pracovních sil a produktivita práce, otázky nákladů na výrobu, rozdělení čistého zisku atd. Dodávají třetinu celkové produkce vajec ČSSR. Průměrná roční snáška na kus je 235,5 kusů vajec, na jednoho ošetřovatele připadá 3—5 tisíc slepic. Průměrné náklady na jedno vejce činí 0,76 Kčs, z toho 0,33 Kčs náklady na krmiva, 0,16 Kčs náklady na zvířata a 0,05 náklady pracovní. Z čistého zisku se 42,2 % použilo pro vlastní fondy, 45,9 % rozdělilo členským organizacím. Základní výrobní prostředky jsou z 23 % tvořeny členskými podíly, z 15 % kryty úvěrem. Účast státu je značná.	
TAG	INPUT DATA	Record Number: Category:
AUTHOR	KURSKÝ, L. — ROZTOČIL, O.	
INSTITUTION ADDRESS	Economic Research Institute for Agriculture and Food, Mánesova 75, 120 58 Praha 2.	
ORIGINAL TITLE	Ekonomika společných zemědělských podniků pro výrobu vajec.	
TRANSLATION	Economics of Joint Agricultural Enterprises for Egg Production.	
JOURNAL TITLE	Zeměd. Ekon.,	
COLLATION	20, 1974, No. 11, pp. 773—780. — 5 tabs.	
SUBJECT HEADINGS	joint agricultural enterprises, egg production, economic analysis.	
ABSTRACT	Results of production, problems of manpower and labour productivity, costs of production, distribution of net profit, etc. were examined in newly-established enterprises for egg production. These enterprises provide one-third of total egg production in Czechoslovakia. The average egg yield per hen is 235.5; there are 3—5 thousand birds per attendant. The average costs of the production of one egg are 0.76 crown; of this, 0.33 crown is the cost of feed, 0.16 crown cost of birds, and 0.05 crown the cost of work. 42.2 % of net income was used for the own funds, 45.9 % was distributed among the member organizations. 23 % of the basic means of production is represented by member shares and 15 % by credit. The participation of the state is considerable.	

КОД	ТЕКСТ	№ п/п док. описания:
		классификация:
АВТОР	KURSKÝ, L. — ROZTOČIL, O.	
МЕСТО РАБОТЫ	Научно-исследовательский институт экономики сельского хозяйства и продовольствия, Манесова 75, 120 58 Прага 2.	
НАЗВАНИЕ ОРИГИНАЛА	Ekonomika společných zemědělských podniků pro výrobu vajec.	
ПЕРЕВОД НАЗВАНИЯ	Экономика общих сельскохозяйственных предприятий по производству яиц.	
ТИТУЛ	Zeměd. Ekon.,	
ВЫДЕРЖКИ	20, 1974, № 11, с. 773-780. — 5 табл.	
КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА	совместные сельскохозяйственные предприятия, производство яиц, экономический анализ.	
АННОТАЦИЯ	В новооснованных предприятиях по производству яиц исследовались производственные результаты, проблематика рабочей силы и производительность труда, вопросы расходов за производство, распределение чистого дохода и др. Они поставляют одну треть общего производства яиц ЧССР. Средняя годовичная яйценоскость несушки составляет 235,5 шт. яиц, на одного обслуживающего работника приходится 3—5 тыс. несушек. Средние расходы за одно яйцо составляют 0,76 крон, в том числе 0,33 крон расходы за корма, 0,16 крон расходы за животных и 0,005 рабочие расходы. Из чистого дохода 42,2 % использовалось для собственного фонда, 45,9 % было разделено между организациями-членами. Основная структура средств производства представляет 23 % членской доли, 15 % кредита. Участие государства весьма значительно.	

KATEGORIE	AUFNAHMEBOGEN	Ref. Nr.:
		Fachgebiet:
AUTOR	KURSKÝ, L. — ROZTOČIL, O.	
ORT INSTITUTION	Forschungsinstitut für Land- und Nahrungsmittelwirtschaft, Mánesova 75, 120 58 Praha 2.	
TITEL	Ekonomika společných zemědělských podniků pro výrobu vajec.	
ÜBERSETZUNG DES TITELS	Ökonomik der gemeinsamen landwirtschaftlichen Betriebe für Eierproduktion.	
ZEITSCHRIFT	Zeměd. Ekon.,	
BIBL. ANGABE	20, 1974, Nr. 11, S. 773—780. — 5 Tab.	
SCHLAG- WORTE	gemeinsame landwirtschaftliche Betriebe, Eierproduktion, ökonomische Analyse.	
KURZREFERAT	Bei den neu gegründeten Betrieben für Eierproduktion wurden die Produktionsergebnisse, die Problematik der Arbeitskräfte und der Arbeitsproduktivität, die Fragen der Produktionskosten, der Nettogewinnverteilung usw. verfolgt. Diese Betriebe liefern ein Drittel der gesamten Eierproduktion der ČSSR. Die durchschnittliche Legeleistung je Henne beträgt 235,5 Eier, auf einen Pfleger entfallen 3—5 Tausend Hennen. Die Durchschnittskosten je ein Ei betragen 0,76 Kčs, davon sind 0,33 Kčs Futterkosten, 0,16 Kčs Kosten für Tiere und 0,05 Kčs Arbeitskosten. Von dem Nettogewinn wurden 42,2 % für Eigenfonds benutzt, 45,9 % wurden an Mitgliedsorganisationen verteilt. Grundproduktionsfonds werden von 23 % durch Mitgliedsanteile gebildet, von 15 % durch Kredit gedeckt. Die Teilnahme des Staats ist beträchtlich.	

SMĚ- ROVACÍ ZNAK	TEXT	Pořadové číslo záznamu:
		zařazení:
AUTOR	MACZKA, L.	
PRACOVIŠTĚ	Institut plánování a ekonomiky oblasti, Vysoká škola ekonomická, Krakow, Polsko.	
NÁZEV ORIGINÁLU	Problematika bilancování krmiv.	
PŘEKLAD NÁZVU		
TITUL	Zeměd. Ekon.,	
CITACE	20, 1974, č. 11, s. 781—790. — 2 tab., lit. 2.	
HESLA	krmiva, bilancování, úroveň odvětví, ekonomicko matematické metody.	
ANOTACE	Jde o formulaci modelu na bázi matic Leontjeva, v němž se odvětvově a prostorově bilancují výroba a spotřeba krmiv. Uvádí se matematická formulace modelu jako celku i jeho čtyř částí: spotřeba, finální výroba krmiv, hrubá produkce krmiv v odvětvovém a prostorovém pojetí, přičemž čtvrtá část modelu zahrnuje aspekty určité oblasti z hlediska finální produkce krmiv a hrubé produkce krmiv. Z výsledků výpočtů se usuzuje na správnost formulace modelu. Analyzují se výsledky výpočtů s aspekty bilance krmiv.	
TAG	INPUT DATA	Record Number:
		Category:
AUTHOR	MACZKA, L.	
INSTITUTION ADDRESS	Regional Institute of Planning and Economics, University of Economics, Krakow, Poland.	
ORIGINAL TITLE	Problematika bilancování krmiv.	
TRANSLATION	The Problems of Feedstuff Balancing.	
JOURNAL TITLE	Zeměd. Ekon.,	
COLLATION	20, 1974, No. 11, pp. 781—790. — 2 tabs, refs 2.	
SUBJECT HEADINGS	feeds, balancing, level of the economic branch, economic-mathematic methods.	
ABSTRACT	On the basis of Leontiev's matrices, a model is formulated in which the production and consumption of feeds are being balanced according to branches and according to space. The model is formulated mathematically as a whole and in its four parts: gross feed production in the branch and spatial conception, consumption, and final production of feeds; the gross feed production in the spatial conception includes the aspects of a given region from the viewpoint of the final feed production and gross feed production. The results indicate that the model was formulated correctly. The results of the calculations with the aspects of feed balance are being analyzed.	

КОД	ТЕКСТ	№ п/п док. описания:
		классификация:
АВТОР	MACZKA, L.	
МЕСТО РАБОТЫ	Институт планирования и экономики области, Экономический институт, Краков, Польша.	
НАЗВАНИЕ ОРИГИНАЛА	Problematica bilancování krmiv.	
ПЕРЕВОД НАЗВАНИЯ	Проблематика балансирования кормов.	
ТИТУЛ	Zeměd. Ekon.,	
ВЫДЕРЖКИ	20, 1974, № 11, с. 781-790. — 2 табл., лит. 2.	
КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА	корма, балансирование, уровень отрасли, экономико-математические методы.	
АННОТАЦИЯ	Рассматривается формулировка модели на базе матриц Леонтьева, в которой в отраслевом и пространственном аспектах балансируются производство и кормопотребление. Приводится математическая формулировка модели как целого и ее 4 частей: потребление, финальное производство кормов, валовая кормовая продукция в отраслевом и пространственном аспектах, причем 4-я часть модели включает аспекты определенной области с точки зрения финальной и валовой продукции кормов. Результаты вычислений показывают правильность формулировки модели. Анализируются результаты вычислений по аспектам кормового баланса.	
KATE- GORIE	AUFNAHMEBOGEN	Ref. Nr.:
		Fachgebiet:
AUTOR	MACZKA, L.	
ORT INSTITUTION	Institut für regionale Planung und Ökonomik, Ökonomische Hochschule, Krakow, Polen.	
TITEL	Problematica bilancování krmiv.	
ÜBERSETZUNG DES TITELS	Problematic der Futtermittelbilanzierung.	
ZEITSCHRIFT	Zeměd. Ekon.,	
BIBL. ANGABE	20, 1974, Nr. 11, S. 781—790. — 2 Tab., Lit. 2.	
SCHLAG- WORTE	Futtermittel, Bilanzierung, Niveau des Zweiges, ökonomisch-mathematische Methoden.	
KURZREFERAT	Es handelt sich um die Formulierung des Modells auf der Basis Leontjewschen Matrizen, in dem zweiggemäß sowie raumgemäß die Futtermittelproduktion und der Futtermittelverbrauch bilanziert werden. Es wird die mathematische Formulierung des Modells als eines Ganzen und dessen vier Teile angeführt: Verbrauch, finale Futtermittelproduktion, Bruttoproduktion der Futtermittel in der Zweig- und Raumauffassung, wobei der vierte Teil des Modells die Aspekte eines gewissen Gebietes von der Hinsicht der finalen Futtermittelproduktion und der Futtermittelbruttoproduktion umfaßt. Von den Berechnungsergebnissen wird auf die Richtigkeit der Modellformulierung gefolgert. Es werden die Berechnungsergebnisse mit Hinsicht auf die Futtermittelbilanz analysiert.	

SMĚ- ROVACÍ ZNAK		TEXT	Pořadové číslo záznamu: zařazení:
AUTOR	VALÁŠEK, F. — VICEN, M.		
PRACOVISTĚ	Vysoká škola poľnohospodárska, 949 67 Nitra.		
NÁZEV ORIGINÁLU	Nové smery organizácie krmivovej základne vo vzťahu k vysokokonzentrovanej a špecializovanej živočíšnej výrobe.		
PŘEKLAD NÁZVU			
TITUL	Zeměd. Ekon.,		
CITACE	20, 1974, č. 11, s. 791—797. — 1 tab., lit. 5.		
HESLA	koncentrace, specializace, živočišná výroba, krmivová základna.		
ANOTACE	Zvyšovanie ekonomickej efektívnosti v chove hovädzieho dobytku je okrem iného podmienené racionalizáciou krmivovej základne. Jej tradičné poňatie treba zmeniť. Zmeny sa týkajú podielu krmovín na ornej pôde, ich vlastnej štruktúry, ako aj oblasti konzervovania, úpravy a skladovania krmovín. Podiel krmovín na ornej pôde možno znížiť oproti súčasnemu stavu o 4 % pri štruktúre pestovania: 8—10 % viacročných krmovín a 14—17 % silážnej kukurice. Tieto zmeny v krmivovej základni sa prejavujú i v zmene spôsobu konzervovania, úpravy i skladovania krmovín.		
TAG		INPUT DATA	Record Number: Category:
AUTHOR	VALÁŠEK, F. — VICEN, M.		
INSTITUTION ADDRESS	University of Agriculture, 949 67 Nitra.		
ORIGINAL TITLE	Nové smery organizácie krmivovej základne vo vzťahu k vysokokonzentrovanej a špecializovanej živočíšnej výrobe.		
TRANSLATION	New Lines of Fodder Base Organization with Respect to Highly Concentrated and Specialized Animal Production.		
JOURNAL TITLE	Zeměd. Ekon.,		
COLLATION	20, 1974, No. 11, pp. 791—797. — 1 tab., refs 5.		
SUBJECT HEADINGS	concentration, specialization, live-stock production, fodder base.		
ABSTRACT	A condition for increasing economic effectiveness in cattle breeding is among others the rationalization of fodder base. It is necessary to change its traditional conception. The changes concern the share of fodder plants on arable land, their own structure as well as the field of conservation, treatment and storage of fodder plants. The share of fodder plants on arable land can be increased as compared with the present state by 4 % under the following structure of cultivation: 8—10 % of perennial fodder plants and 14—17 % of silage maize. These changes in fodder base show also in the change of method of conservation, treatment and storage of fodder plants.		

КОД	ТЕКСТ	№ п/п док. описания:
		классификация
АВТОР	VALÁŠEK, F. — VICEN, M.	
МЕСТО РАБОТЫ	Сельскохозяйственный институт, 949.67 Нитра.	
НАЗВАНИЕ ОРИГИНАЛА	Nové smery organizácie krmivovej základne vo vzťahu k vysokokonzentrovanej a špecializovanej živočíšnej výrobe.	
ПЕРЕВОД НАЗВАНИЯ	Новые направления организации кормовой базы по отношению к высококонцентрированному и специализированному животноводству.	
ТИТУЛ	Zeměd. Ekon.,	
ВЫДЕРЖКИ	20, 1974, № 11, с. 791-797. — 1 табл., лит. 5.	
КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА	концентрация, специализация, животноводство, кормовая база.	
АННОТАЦИЯ	Повышение экономической эффективности при разведении крупного рогатого скота, помимо прочего, обусловлено рационализацией кормовой базы, поэтому следует ее традиционное понятие видоизменить. Изменения касаются доли кормовых на пахотной земле, их собственной структуры, а также области консервирования, обработки и хранения кормовых. Долю кормовых на пахотной почве можно сократить, по сравнению с современным состоянием, на 4 % при структуре выращивания: 8—10 % многолетних кормовых и 14—17 % кукурузы на силос. Эти изменения в кормовой базе проявляются также в изменении способа консервирования, обработки и хранения кормовых культур.	
KATEGORIE	AUFNAHMEBOGEN	Ref. Nr.:
		Fachgebiet:
AUTOR	VALÁŠEK, E. — VICEN, M.	
ORT INSTITUTION	Landwirtschaftliche Hochschule, 949 67 Nitra.	
TITEL	Nové smery organizácie krmivovej základne vo vzťahu k vysokokonzentrovanej a špecializovanej živočíšnej výrobe.	
ÜBERSETZUNG DES TITELS	Neue Richtungen der Futtergrundlageorganisation bezogen auf die hoch konzentrierte und spezialisierte Tierproduktion.	
ZEITSCHRIFT	Zeměd. Ekon.,	
BIBL. ANGABE	20, 1974, Nr. 11, S. 791—797. — 1 Tab., Lit. 5.	
SCHLAG- WORTE	Konzentration, Spezialisierung, tierische Produktion, Futtergrundlage.	
KURZREFERAT	Die Steigerung der ökonomischen Effektivität in der Rinderzucht ist unter anderem auch durch die Rationalisierung der Futtergrundlage bedingt. Deren traditionelle Auffassung erfordert eine Änderung. Die Änderungen betreffen den Anteil der Futterpflanzen an dem Ackerboden, deren eigentliche Struktur, sowohl den Bereich der Konservierung, der Aufbereitung und der Lagerung von Futterpflanzen. Der Anteil der Futterpflanzen an dem Ackerboden kann gegenüber dem gegenwärtigen Stand um 4 % herabgesetzt werden, bei der folgenden Anbaustruktur: 8—10 % mehrjährigen Futterpflanzen und 14—17 % Silomais. Diese Änderungen in der Futtergrundlage kommen auch in der Änderung der Methode für Konservierung, Aufbereitung und Lagerung der Futterpflanzen zum Vorschein.	

SMĚ- ROVACÍ ZNAK		TEXT	Pořadové číslo záznamu: zařazení:
AUTOR	VALÍČEK, L.		
PRACOVISTĚ	Okresní zemědělská správa, 674 01 Třebíč.		
NÁZEV ORIGINÁLU	Stanovení ceny objemných krmiv (senáže) — důležitý předpoklad k dalšímu rozvoji kooperačních vztahů.		
PŘEKLAD NÁZVU			
TITUL	Zeměd. Ekon.,		
CITACE	20, 1974, č. 11, s. 799—802. — 2 tab.		
HESLA	kalkulace, kooperace, metodologie.		
ANOTACE	Materiál předpokládá návrh výpočtu ceny meziproduktů (objemných krmiv — senáže). Těchto cen se používá při zúčtování v rámci kooperačních seskupení. Při stanovení vzájemného přepočtu sena, senáže a jadrných krmiv se respektuje celkové množství vyrobené na 1 ha, obsah škrobových jednotek a nově stanovená cena senáže a sena ve vztahu k průměrné realizační ceně pšenice. Uvedeny vzorce pro výpočet zúčtovací ceny senáže, zelené píce atd.		
TAG		INPUT DATA	Record Number:
			Category:
AUTHOR	VALÍČEK, L.		
INSTITUTION ADDRESS	District Agricultural Administration, 674 01 Třebíč.		
ORIGINAL TITLE	Stanovení ceny objemných krmiv (senáže) — důležitý předpoklad k dalšímu rozvoji kooperačních vztahů.		
TRANSLATION	Determination of the Prices of Bulk Feeds (Haylage) as an Important Prerequisite for Further Development of Relations within Cooperation.		
JOURNAL TITLE	Zeměd. Ekon.,		
COLLATION	20, 1974, No. 11, pp. 799—802. — 2 tabs.		
SUBJECT HEADINGS	calculations, co-operation, methodology.		
ABSTRACT	The paper presents a proposal of the calculation of the prices of intermediate products (bulk feeds — haylage). These prices are used for accounting within cooperative associations. In the determination of the price conversion of hay, haylage, concentrates, due respect is paid to the total amount produced per 1 ha, to the content of starch unit, and to newly-determined price of haylage and hay in relation to the average realization price of wheat. Formulae are presented for the calculation of accounting prices of haylage, green forage, etc.		

КОД	ТЕКСТ	№ п/п док. описания:
		классификация:
АВТОР	VALÍČEK, L.	
МЕСТО РАБОТЫ	Районное сельскохозяйственное управление, 674 01 Тржебич.	
НАЗВАНИЕ ОРИГИНАЛА	Stanovení ceny objemných krmiv (senáže) — důležitý předpoklad k dalšímu rozvoji kooperačních vztahů.	
ПЕРЕВОД НАЗВАНИЯ	Определение цены объемных кормов (сенажа) — важная предпосылка для дальнейшего развития кооперативных отношений.	
ТИТУЛ	Zeměd. Ekon.,	
ВЫДЕРЖКИ	20, 1974, № 11, с. 799-802. — 2 табл.	
КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА	калькуляция, кооперирование, методология.	
АННОТАЦИЯ	В работе приведен проект вычисления цены межпродуктов (объемных кормов — сенажа). Эти цены используются для вычисления в рамках кооперативных группировок. При определении взаимного вычисления сена, сенажа, концентрированных кормов учитывается общее количество, произведенное на 1 га, содержание крахмальных единиц и новоопределенная цена в отношении к средней реализационной цене за пшеницу. Приводятся образцы вычисления расчетных цен за сенаж, зеленый корм и т. д.	
KATE- GORIE	AUFNAHMEBOGEN	Ref. Nr.:
		Fachgebiet:
AUTOR	VALÍČEK, L.	
ORT INSTITUTION	Bezirksverwaltung für Landwirtschaft, 674 01 Třebíč.	
TITEL	Stanovení ceny objemných krmiv (senáže) — důležitý předpoklad k dalšímu rozvoji kooperačních vztahů.	
ÜBERSETZUNG DES TITELS	Bestimmung der Rauhfutter — (Halbheu) — Preise — eine wichtige Voraussetzung für die weitere Entwicklung der Kooperationsbeziehungen.	
ZEITSCHRIFT	Zeměd. Ekon.,	
BIBL. ANGABE	20, 1974, Nr. 11, S. 799—802. — 2 Tab.	
SCHLAG- WORTE	Kalkulation, Kooperation, Methodologie.	
KURZREFERAT	In dem Material wird ein Vorschlag für Berechnung der Zwischenproduktpreise (Rauhfutter — Halbheu) vorgelegt. Diese Preise werden bei der Verrechnung im Rahmen der Kooperationsvereinigungen benutzt. Bei der Bestimmung der wechselseitigen Umrechnung von Heu, Halbheu, Kraftfutter wird die gesamte produzierte Menge je 1 ha, der Gehalt an Störkeeinheiten und der neu bestimmte Halbheu- und Heupreis im Verhältnis zum durchschnittlichen Weizenrealisierungspreis respektiert. Es sind Formeln für Berechnung des Verrechnungspreises für Halbheu, Grünfutter usw. angeführt.	

Редакционная коллегия — Editorial board — Redaktionsrat

Председатель — Chairman — Vorsitzender

Prof. ing. Karel Svoboda, CSc.

Doc. ing. Milan Branický, CSc., ing. Emil Divila, CSc., prof. ing. Alois Grolig, DrSc.,
doc. ing. Dimitrij Choma, CSc., prof. Jaroslav Kabrhel, ing. Jaroslav Korbíni, CSc.,
ing. Jaroslav Kunc, CSc., prof. ing. Jaroslav Píč, CSc., ing. Vladimír Stýblo, CSc.,
doc. ing. Jan Truksa, CSc.

Главный редактор — Editor-in-chief — Hauptredakteur

Ing. Hedvika Malíková

Porovnávaním hospodárskych výsledkov v jednotlivých sektoroch poľnohospodárstva sa už zaoberalo hodne autorov a zodpovedných vedúcich hospodárskych pracovníkov. Názory sú v mnohých otázkach protichodné. Je pravda, že výsledky poľnohospodárskej výroby sú ovplyvňované veľkým počtom rôznych faktorov. Jednotlivé štátne majetky vznikali za veľmi rozmanitých podmienok, i rozdiely v dosahovaných výsledkoch medzi jednotlivými ŠM, hospodáriacimi za rovnakých prírodných podmienok, sú veľké. Z uvedeného hľadiska skúmanie hospodárenia ŠM a JRD je aj v okrese Rimavská Sobota ťažké a zložité. Nutnosť riešenia uvedenej problematiky vyplýva najmä z tých aspektov, ktoré sú v úvode nadhodené, a ďalej z úloh rozvoja poľnohospodárskej výroby, ktoré nám vytýčil XIV. zjazd KSČ a aprílové pléna ÚV KSČ a ÚV KSS v roku 1972.

V príspevku sledujem vývoj ŠM a JRD v okrese za päťročné obdobie, t. j. za roky 1968–1972. Pri uvedenom rozbere je nutné zohľadniť tieto aspekty. Klimatické podmienky v posledných rokoch, najmä rok 1970 a 1972, boli veľmi extrémne a nepriaznivo ovplyvnili celú poľnohospodársku výrobu v okrese. Čiastočne sa menili aj ekonomické nástroje v skúmanom období, napr. v roku 1972 sa vykryli živelné škody v rastlinnej výrobe takmer na 100 %. Nemenil sa v podstatnej miere pôdny fond v jednotlivých sektoroch. V súčasnom období sú v okrese 4 ŠM a 36 zlúčených JRD. V posledných rokoch sa uskutočnila u ŠM vnútropodniková špecializácia, ale nedôsledne. Brzdou úplnej špecializácie sú roztrieštené ustajňovacie priestory, prevzaté z JRD, a staré schátralé objekty veľkostatkov. V rámci daných možností začínajú ŠM kooperovať s JRD. Sú napojené na vytvorené spoločné podniky v okrese, ako Spoločný hydinársky podnik, Agrostav, Združenie odbytu ovocia a zeleniny, vo výstavbe sú Podnik pre výrobu bravčového mäsa s kapacitou 100 vagónov mäsa a AGCH.

POROVNANIE EKONOMICKÝCH VÝSLEDKOV HOSPODÁRENIA ŠM S JRD

Celkove ŠM v okrese obhospodárujú v súčasnom období 18 443 ha, čo predstavuje asi 17,6 % poľnohospodárskej pôdy. JRD obhospodárovali v okrese v roku 1972 poľnohospodársku pôdu na výmere 71 790 ha. V rokoch 1960–1965 ŠM prevzali veľkú časť pôdneho fondu slabohospodáriacich JRD. Pôdny fond ŠM je roztrieštený po celom okrese a zahrňuje takmer všetky druhy a typy pôd. V bonite pôdy medzi JRD a ŠM sú minimálne rozdiely. Pôdy JRD a ŠM v okrese sú zaradené do vyšších tried s nízkou sadzbou poľnohospodárskej dane.

Najlepšie pôdy v okrese sú v stanovištnej jednotke HMT 5 so sadzbou dane 20 Kčs na 1 ha poľnohospodárskej pôdy. JRD v tejto triede obhospodárujú 14,3 %, ale ŠM 20 %. V extrémnych podmienkach s nulovou sadzbou dane majú ŠM 17,7 % pôdy a JRD 12,3 %. Najmä sú to pôdy v stanovištných jednotkách P 29, P 31, V 16, H 16 a pod. Percento zornenia pôdneho fondu u ŠM je 60,5 % a u JRD 53 %. Percento obilovín na ornej pôde u ŠM v roku 1972 je 55,6 % a u JRD 58,6 %. Na 1 ha poľnohospodárskej pôdy je spotreba

I. Dôležité ukazovatele na 1 ha p. p.

Ukazovateľ	Rok	ŠM spolu	JRD v okrese	Okres spolu	% JRD/ŠM
Celková hrubá produkcia na 1 ha poľnohospodárskej pôdy v Kčs	1968	6178	6297	6272	101,9
	1969	6127	6543	6415	106,8
	1970	5995	6232	6152	103,9
	1971	6481	7358	7318	112,9
	1972	6681	7772	7724	116,3
Produkcia rastlinnej výroby na 1 ha poľnohospodárskej pôdy v Kčs	1968	2577	2740	2721	106,3
	1969	2403	2807	2707	116,8
	1970	1954	2264	2218	115,9
	1971	2387	3009	2900	126,1
	1972	2142	2778	2647	129,7
Produkcia živočišnej výroby na 1 ha poľnohospodárskej pôdy v Kčs	1968	3009	2768	2820	92,0
	1969	3101	2934	2970	94,6
	1970	3332	3184	3216	95,6
	1971	3429	3432	3578	100,0
	1972	3761	3852	4010	102,4
Tržby z poľnohospodárskej výroby na 1 ha poľnohospodárskej pôdy	1968	4423	4456	4449	100,7
	1969	4336	4763	4671	109,8
	1970	4415	4988	4468	112,9
	1971	4770	5032	5121	105,5
	1972	4966	5162	5270	103,9
Výkony na 1 ha poľnohospodárskej pôdy	1968	6570	6272	6336	95,5
	1969	6476	6658	6620	102,8
	1970	6716	6289	6350	93,6
	1971	7095	7298	7418	102,9
	1972	7528	7587	7731	100,8
Materiálové a iné náklady na 1 ha poľnohospodárskej pôdy	1968	4040	2918	3161	72,2
	1969	4159	3181	3392	76,5
	1970	4965	3423	3731	68,9
	1971	5051	3863	4223	76,4
	1972	5156	4272	4554	82,8

priemyselných hnojív v č. ž. u oboch sektorov takmer rovnaká, 170–174 kg č. ž. Na 1 ha ornej pôdy JRD spotrebovalo v roku 1972 320 kg č. ž., ale ŠM len 296 kg č. ž. Hustota HD je takmer rovnaká, ale JRD majú o dve dojnice viac na 100 ha ako ŠM.

V tabuľkách som urobil výpočet najdôležitejších ukazovateľov na 1 ha poľnohospodárskej pôdy a pracovníka ŠM a JRD v jednotlivých rokoch a dal som ich do určitých vzťahov.

II. Podiel materiálových a iných nákladov na 100 Kčs výkonov

Ukazovateľ	Rok	ŠM spolu	JRD v okrese	Okres spolu	% JRD/ŠM
Podiel materiálových a iných nákladov na 100 Kčs výkonov	1968	61,5	46,5	49,9	75,6
	1969	64,2	47,8	51,2	74,5
	1970	73,9	54,4	58,7	73,6
	1971	71,2	52,9	65,6	74,3
	1972	68,5	56,3	58,9	82,2
Podiel miezd a odmien na 100 Kčs výkonov	1968	32,7	34,0	33,7	103,9
	1969	32,9	33,8	33,6	102,7
	1970	33,3	36,1	35,5	108,4
	1971	32,5	33,6	32,8	103,4
	1972	32,8	34,0	33,8	103,7
Produkcia ŽV na 1 Kčs spotreby krmív vlastných a nakúpaných	1968	1,26	1,48	1,42	117,5
	1969	1,22	1,51	1,44	123,8
	1970	1,18	1,48	1,40	125,4
	1971	1,16	1,49	1,47	128,4
	1972	1,21	1,48	1,45	122,3
Priemerná mesačná mzda vrátane podielov v Kčs	1968	1560	1180	—	75,6
	1969	1600	1255	—	78,4
	1970	1539	1229	—	79,9
	1971	1558	1346	1392	86,4
	1972	1697	1431	1503	84,3
Mzdy a odmeny na 1 ha poľnohospodárskej pôdy v Kčs	1968	2150	2130	2134	99,0
	1969	2130	2254	2227	105,8
	1970	2189	2273	2255	103,8
	1971	2302	2452	2432	106,5
	1972	2520	2609	2647	103,5
Čistý zisk bez dotácií na 1 ha poľnohospodárskej pôdy v Kčs	1968	162	704	—	43,5
	1969	—36	658	622	—
	1970	—740	—5	—743	—
	1971	—664	227	78,9	—
	1972	—398	36	—22,5	—

V tab. I je vypočítaná celková hrubá produkcia, produkcia RV, produkcia ŽV, tržby z poľnohospodárskej výroby, výkony a materiálové a iné náklady, a to na 1 ha poľnohospodárskej pôdy. Z uvedenej tabuľky vidieť, že celková hrubá produkcia rástla aj na ŠM aj na JRD v skúmanom období za roky 1968—1972. Podstatne rýchlejšie rástla na JRD ako na ŠM. Nasvedčujú to údaje: na ŠM dosiahla produkcia na 1 ha poľnohospodárskej pôdy 6681 Kčs, čo je zvýšenie oproti roku 1968 o 503 Kčs, rast za 5 rokov je len 8,1 %. Na JRD dosiahla v roku 1972 hrubá produkcia 7772 Kčs, čo predstavuje zvýšenie o 1475 Kčs. Podobne to bolo aj u produkcie RV. V úvode som poznamenal, že rok 1972 bol veľmi nepriaznivý, čo v poklese RV tento rok bol po roku 1970 najhorší a podstatne horší ako rok 1968. I napriek tomu produkcia RV na JRD vzrástla, i keď len o 38 Kčs, ale na ŠM poklesla o 435 Kčs. V roku 1968 bola produkcia vyššia v RV o 6,3 % oproti ŠM, ale v roku 1972 o 29,7 %. Najmä na báze výroby bravčového mäsa zo štátnych fondov sa podarilo majetkom zvýšiť ŽV o 752 Kčs, dosiahli v roku 1972 3761 Kčs, ale JRD mali rast ešte rýchlejší a dosiahli 3852 Kčs a zvýšenie predstavuje 1084 Kčs.

Dalej možno posúdiť rast tržieb, ktorý bol väčší na JRD ako ŠM. ŠM dosiahli na 1 ha poľnohospodárskej pôdy z poľnohospodárskej výroby 4966 Kčs a JRD 5162 Kčs, na ŠM je rast oproti roku 1968 706 Kčs a na JRD 821 Kčs. Úmerne s rastom výroby a tržieb rastú aj výkony, i keď sú v značnej miere ovplyvnené nákupom zvierat. Výška výkonov ŠM a JRD je takmer na rovnakej výške, ŠM majú v roku 1972 Kčs 7528 a JRD 7587 Kčs. Rýchlejší rast výkonov je na JRD. V roku 1968 boli výkony na 1 ha poľnohospodárskej pôdy na JRD nižšie oproti ŠM o 4,5 %, ale v roku 1972 už vyššie o 0,8 %. Materiálové a iné náklady na ha poľnohospodárskej pôdy podstatne rýchlejšie rastú na JRD ako na ŠM. Faktom, že rastú rýchlo aj na ŠM aj na JRD je, že v roku 1972 dosiahli na ŠM čiastku 5156 Kčs a na JRD 4272 Kčs a sú najvyššie v roku 1972. Zvýšenie na ŠM predstavuje 1116 Kčs a na JRD 1354 Kčs. Materiálové náklady sú na ŠM o 884 Kčs na 1 ha poľnohospodárskej pôdy vyššie ako na JRD.

Tab. II skúma podiel materiálových a iných nákladov na 100 Kčs výkonov. Na ŠM tento podiel sa zvýšil z 61,5 % v roku 1968 na 68,5 % v roku 1972. Najnepriaznivejší stav bol v roku 1970, a to 73,9 %. JRD dosahujú tento podiel podstatne nižší, v roku 1972 je 56,3 % a v roku 1968 len 46,5 %.

Spotrebu materiálových nákladov v poľnohospodárskej výrobe vo veľkej miere ovplyvňujú náklady na krmivá a z hľadiska ŽV tvoria rozhodujúcu časť. Z toho dôvodu skúmam efektívnosť krmív. V tab. II je výpočet produkcie ŽV na 1 Kčs spotrebovaných vlastných a nakupovaných krmív. Uvedená relácia veľa hovorí v neprospech ŠM. ŠM dosiahli v roku 1972 na 1 Kčs nákladov na krmivá len 1,21 Kčs produkcie. V roku 1968 to bolo 1,26 Kčs. Uvedených 5 halierov znamená pre majetky stratu miliónov Kčs. Uvedená relácia hovorí o veľkých nedostatkoch v poľnohospodárskej výrobe ŠM v okrese Rimavská Sobota. Veľké rozdiely sú aj medzi jednotlivými majetkami, Sobôtka má efektívnosť 1,14 Kčs, Šafárikovo v roku 1972 mali 1,27 Kčs. Tieto rozdiely boli v roku 1968 minimálne.

Dalej skúmam podiel miezd a odmien na 100 Kčs výkonov. Tento u JRD a ŠM v sledovanom období v podstate je na rovnakej úrovni. Veľké sú rozdiely medzi jednotlivými majetkami. Bátka má podiel 28,6 %, ale Sobôtka 38 % v roku 1972. Priemerná mesačná mzda na ŠM je veľmi nízka a zaostáva za celoštátnym priemerom ŠM ako aj ďalšími odvetviami národného hospodárstva. Priemerný mesačný zárobok dosiahol v roku 1971 u ŠM v ČSSR 1824

Kčs. Je pravda, že ešte JRD v okrese majú nižšiu priemernú mesačnú mzdu ako majetky, ale musíme brať do úvahy daň zo mzdy. Na ŠM priemerná mesačná mzda stagnovala a dochádzalo ešte k poklesu. Mzda a odmena na 1 ha poľnohospodárskej pôdy rýchlejšie rastie na JRD ako na ŠM a je vyššia na JRD ako na ŠM. V roku 1972 na 1 ha poľnohospodárskej pôdy bola mzda a odmena na ŠM 2520 Kčs a na JRD 2609 Kčs. Skúmanie hmotnej zainteresovanosti by si vyžadovalo osobitnú pozornosť.

Ďalší z dôležitých ekonomických ukazovateľov, ktorý sledujem, je čistý zisk bez dotácií na 1 ha poľnohospodárskej pôdy. ŠM iba v roku 1968 dosahovali plusový čistý zisk, a to 162 Kčs na ha poľnohospodárskej pôdy. Najnepriaznivejší stav bol v roku 1970, a to — 740 Kčs a — 398 Kčs v roku 1972. JRD v roku 1968 mali zisk 704 Kčs a záporný — 5 Kčs bol len v roku 1970. V roku 1972 dosiahol 36 Kčs. I napriek tomu, že rozdiely medzi JRD a ŠM za skúmané obdobie sa nezväčšovali, hoci v roku 1971 dosiahol rozdiel maximum ŠM — 664 Kčs a JRD 227 Kčs, sú rozdiely medzi uvedenými sektormi veľké. Nízka dôchodkovosť ŠM má potom ďalšie negatívne dôsledky na celý reprodukčný proces.

Osobitnú pozornosť by si vyžadovalo skúmanie základných výrobných prostriedkov. V súčasnom období je na ŠM väčšie množstvo základných prostriedkov a tempo rastu je u ŠM priaznivé. V roku 1972 na 1 ha poľnohospodárskej pôdy bolo na JRD za 10 674 Kčs, na ŠM za 14 241 Kčs. V roku 1968 bola na JRD hodnota základných prostriedkov za 8079 Kčs a na ŠM za 10 977 Kčs. Na ŠM s roztrieštením pôdneho fondu sú roztrúsené aj základné prostriedky (najmä hospodárske dvory).

ŠM majú vysoké úverové zaťaženie. Prevádzkové úvery na 1 ha poľnohospodárskej pôdy predstavovali v roku 1972 2894 Kčs. JRD sú lepšie vybavené neinvestičnými fondami, najmä obrátovými a rezervnými.

Pre dokreslenie nepriaznivejšieho hospodárenia ŠM oproti JRD slúži aj tab. III, v ktorej skúmam najdôležitejšie výrobné ukazovatele v naturálnom vyjadrení.

Vo výrobe mlieka na dojniciu dosahovali JRD v roku 1972 2701 litrov a ŠM 2766 litrov, t. j. ŠM vyššie o 65 litrov na dojniciu. Tento rozdiel bol v roku 1968 podstatne vyšší. Nedostatky ŠM sa najviac prejavujú v rastlinnej výrobe. V roku 1968 dosahovali ŠM vyššie výnosy obilovín ako JRD, ŠM mali 27,4 q/ha, JRD 26,7 q/ha, ale v roku 1972 JRD 26,2 q/ha, ale ŠM len 23,4 q/ha. U ďalších plodín, ako sú zemiaky, sú ešte väčšie rozdiely. V roku 1972 mali výnos zemiakov JRD 66,8 q/ha a ŠM 45,5 q/ha. U cukrovej repy boli rozdiely medzi JRD a ŠM v roku 1968 v neprospech ŠM o 23,1 %, ale v roku 1972 už o 36,3 q/ha. V roku 1972 dosiahli JRD ha výnos cukrovej repy 312,7 q/ha a ŠM len 229,4 q/ha.

Záverom tejto časti poznamenávam, že celková hrubá produkcia rastie na JRD rýchlejšie ako na ŠM. Na JRD rast je o 27,1 %, na ŠM len o 4,5 %, čo je prírastok veľmi nízky a ŠM zaostávajú ďaleko za úlohami, ktoré sú pre poľnohospodárstvo kladené. Počet pracovníkov klesá rýchlejšie na ŠM ako na JRD. Produktivita práce ako dôležitý ekonomický ukazovateľ vzrástla na JRD za sledované obdobie o 19,1 % a dosiahla výšku 51 153 Kčs. Na ŠM produktivita práce vzrástla o 12,8 % a dosiahla výšku 53 979 Kčs. Vyššia produktivita práce je na ŠM. JRD dosahujú v roku 1972 len 94,8 % produktivity ŠM. Z celkového prehľadu možno konštatovať, že výroba na JRD rastie rýchlejšie ako na ŠM a JRD dosahujú podstatne priaznivejšie výsledky ako ŠM.

III. Vývoj poľnohospodárskej výroby za roku 1968—1972

Ukazovateľ	1968			1969			1970			1971			1972		
	JRD	ŠM	% (JRD/ /ŠM)	JRD	ŠM	%	JRD	ŠM	%	JRD	ŠM	%	JRD	ŠM	%
Výroba mlieka na dojnicu v litroch	2177	2403	91	2506	2515	100	2578	2695	96	2572	2760	93	2701	2766	98
Prírastky HD v kg na kus a deň	0,72	0,56	129	0,78	0,59	132	0,79	0,67	118	0,85	0,69	123	0,81	0,71	114
Prírastky ošip. v kg na kus a deň	0,51	0,39	131	0,60	0,41	146	0,50	0,44	114	0,50	0,41	122	0,51	0,43	119
Odchov prasiat na prasnicu v ks	12,5	13,2	95	13,2	13,6	97	13,3	13,5	99	14,4	15,0	96	14,4	14,8	98
Nákup mäsa HD na 1 ha p. p. v kg	58	66	88	59	55	107	51	50	102	57	57	100	62,6	56,9	110
Nákup jat. ošip. na 1 ha p. p. v kg	41,7	72	58	36,5	74,6	49	42,3	85,4	50	48,9	91,2	54	58,4	107,7	54
Nákup mlieka na 1 ha p. p.	271,6	331,8	82	311,1	356	87	322,4	401	80	342,9	416,7	82	378,2	445,1	85
Ha výnosy obilovín	26,7	27,4	97	27,4	27,6	99	22,9	19,7	116	31,7	27,1	117	26,2	23,4	112
Ha výnosy zemiakov	93,8	91,0	103	92,0	110,6	83	53,0	45,6	116	112,0	116,2	96	66,8	45,5	147
Ha výnosy cukrovej repy	409,7	332,9	123	345,9	336,2	103	249,2	191,8	130	283,0	256,0	111	312,7	229,4	137

Jedna z hlavných príčin nepriaznivých hospodárskych výsledkov vyplýva z veľkej roztrieštenosti pôdneho fondu. Na roztrieštenosť pôdneho fondu nadväzuje roztrieštená živočíšna výroba, čo zťažuje riadiacu prácu.

Veľkým nedostatkom bolo a v súčasnom období je to, že s preberaním slabohospodáriacich JRD sa ďalšie otázky neriešili komplexne. Neodstránili sa príčiny, ktoré mali za následok zaostávanie a stratovosť JRD. V mnohých prípadoch tieto nedostatky a disproporcie sa prehľbovali a ďalej komplikovali. Nezmenila sa ani organizácia práce, lebo bývalí funkcionári, ktorí viedli JRD, ostali technikmi ŠM.

Vážnou príčinou dosahovania nepriaznivých výsledkov je zanedbávanie zúrodňovania pôdneho fondu. Ide najmä o meliorácie na zamokrených pôdach v údoliach riek ako aj rekultivačné práce na lúkach a pasienkoch. Potreba v tomto smere je veľká. V skúšanom období sa u ŠM urobilo veľmi málo. V roku 1968 sa odvodnilo na ŠM len 18 ha a v roku 1969 len 46 ha. V poslednom období sa venuje tejto problematike väčšia pozornosť, ale aj tak ŠM ďaleko zaostávajú za potrebami.

Nízka dôchodkovosť v posledných rokoch obmedzuje na ŠM aj fond akumulácie, je nízka dotácia fondu výstavby. I napriek tomu, že vybavenie základnými výrobnými prostriedkami je vyššie ako u JRD, dané základné prostriedky nezodpovedajú daným požiadavkám. Vyššia hodnota nezodpovedá u ŠM lepšiemu vybaveniu v porovnaní s JRD. Rovnaké, najmä stavebné investície, získali JRD vo vlastnej réžii podstatne lacnejšie ako dodávateľsky ŠM. Veľké sú rozdiely v štruktúre základných výrobných prostriedkov. ŠM majú v základných výrobných prostriedkoch zahrnutý bytový fond. Tento predstavuje asi 10 % celkovej hodnoty základných výrobných prostriedkov. Osobitnú pozornosť si vyžadujú strojové investície. Treba povedať, že naša mechanizácia nevyhovuje v plnej miere obrábaniu pôd v horských a v podhorských oblastiach, kde ŠM majú prevažnú časť pôdy. Veľká časť strojového parku je zastaralá. Kritická situácia je napr. na ŠM Sobôtka, kde sa strojový a traktorový park obnovuje asi 5 %.

Ďalšia príčina zacstávania ŠM je v uplatňovaní základnej agrotechniky a zootekniky. V rastlinnej výrobe treba zabezpečiť riadne obrábanie pôdneho fondu. Veľká časť pôd, hlavne ktoré boli prevzaté od JRD, je chudobná na živiny, kyslej reakcie s veľmi nízkym obsahom humusu. Na vzdialených odlahlých pozemkoch, kde nie sú cesty, sa maštalným hnojom vôbec nehnojí, aplikácia priemyselných hnojív sa často prevádza neodborne v nesprávnom pomere a so znehodnotenými hnojivami. Nedostatky sú v odrodovej skladbe plodín a v ochrane proti burinám a škodcom. Veľmi kritický je stav v živočíšnej výrobe v pracovných silách. Veľká časť pracovníkov v živočíšnej výrobe je na veľmi nízkej odbornej a celkovej úrovni so zlou pracovnou morálkou, ktorí nevedia nájsť uplatnenie v iných odvetviach národného hospodárstva. Za takéhoto stavu často dochádza k fluktuácii, a čo je ešte horšie, k fluktuácii vedúcich pracovníkov (najmä technikov na farmách). Príčina je aj v nízkej hmotnej zainteresovanosti, v nízkych mesačných zárobkoch. Mzdová prestavba na ŠM sa pripravovala ešte pred rokom 1968, ale okrem menších úprav k podstatnejším zmenám nedošlo. ŠM museli dôslednejšie rešpektovať mzdové predpisy ako JRD. Isté je, že keby boli dosahovali dobré výsledky, mohli by platiť prémie, odmeny, podiely a ďalšie časti pohyblivej mzdy, ale tomu tak bolo len v malej miere. Nepriaznivé klimatické podmienky stav ešte viac komplikovali.

vali. Veľká časť výkonných kvalifikovaných pracovníkov prešla zo ŠM pracovať do JRD, alebo odchádza do priemyslu.

Nepriaznivý dopad na hospodárske výsledky ŠM mala aj nedoriešená koncepcia riadenia ŠM pred a po roku 1968, keď sa vytvoril HZŠM. V okrese nedošlo k vážnejším disproporciám a zbytočným treniciam medzi ŠM a bývalým OPZ, ale dôsledne a komplexne sa neriešili ani staré problémy a zámery koncepcie sa začali rozvíjať len po roku 1971, t. j. v období, keď dôchodková situácia ŠM bola veľmi zlá. Vývoj JRD sa riešil podstatne dôslednejšie. U JRD došlo k požadovanej koncentrácii a špecializácii výroby. V roku 1960 bolo v okrese 162 JRD, v roku 1970 už 110 a k 1. 1. 1973 už len 36 JRD. Úspešne sa rozvíjali a rozvíjajú kooperačné vzťahy JRD a kádrove sa dobudovávali. ŠM sa stali členmi takmer všetkých spoločných podnikov, ktoré v okrese vznikli. Z týchto podnikov dobré výsledky začal dosahovať Spoločný hydinársky podnik od roku 1971. Ostatné podniky ako Agrostav, AGGH, Spoločný podnik pre výrobu bravčového mäsa viac ŠM zatažili ako doniesli výnosov. Je jasné, že sú to podniky perspektívne a musia sa v prvom rade vybudovať. Určité nedostatky boli a sú pri poskytovaní cenových a necenových ekonomických nástrojov. Zaujímavý je vývoj u diferenčných príplatkov. ŠM Sobôtka bol pôvodne zaradený do XV. výrobné-ekonomickej skupiny. Od 1. 1. 1971 bol v XVII. VES a od 1. 1. 1973 je už v XIX. VES. ŠM Jesenské bol pôvodne v XVII. VES, od 1. 1. 1971 v XVIII. VES a od 1. 1. 1973 je už v XIX. VES. Veľmi kolísali u jednotlivých ŠM a celkom u ŠM v jednotlivých rokoch stabilizačné dotácie a subvencie na investície. Napríklad dotácie zo štátneho rozpočtu na 1 ha poľnohospodárskej pôdy predstavovali v roku 1970 u ŠM z priemeru kraja u ŠM 64,8 %, ale v roku 1971 vzrástli na 82 % a podobne.

Príčin zaostávania ŠM je celý rad, majú objektívny a subjektívny charakter. Veľká časť vyplýva aj z nedostatočného stupňa riadenia, a to už vo sfére podnikovej a nadpodnikovej.

Problém rozvoja ŠM v súčasnom období je naliehavý a je potrebné riešiť a tak zabezpečiť realizáciu záverov XIV. zjazdu KSČ v poľnohospodárstve.

SÚHRN

ŠM majú v národnom hospodárstve významné postavenie. V ekonomike ŠM popri dobrých výsledkoch sa vyskytujú aj určité nedostatky. V podmienkach okresu Rimavská Sobota som skúmal vývoj hospodárenia dvoch rozhodujúcich sektorov, JRD a ŠM. V päťročnom období dynamika rastu výroby a celkových hospodárskych výsledkov bola podstatne priaznivejšia u JRD ako u ŠM. Medzi hlavné príčiny nepriaznivejších výsledkov ŠM oproti JRD patrí: veľká roztrieštenosť pôdneho fondu, preberanie slabohospodáriacich JRD do ŠM a nedôsledné odstraňovanie príčin zaostávania, zanedbávanie zúrodňovania pôdneho fondu ŠM, nedostatky v hmotnej zainteresovanosti ako aj nedostatočná riadiaca a organizátorská práca a podobne. Získané poznatky majú obecnější charakter a poukazujú na nutnosť riešenia ekonomiky štátnych majetkov.

Došlo dne 18. 4. 1973

Adresa autora:

Ing. Pavol Buchta, Vysoká škola politická ÚV KSČ, Mártiho 31, 162 52 Praha 6

Investiční výstavba stájí pro skot byla v posledních letech realizována zejména u kategorie výkrmu skotu. Z technologického hlediska byly voleny v podstatě tři základní technologické typy ustájení: celoroštové volné ustájení, bezstelivové vazné ustájení a volné ustájení na hluboké podestýlce (zejména u adaptací).

Ekonomické zhodnocení těchto tří základních typů ustájení je náplní našeho příspěvku.

MATERIÁL A METODIKA

Sledování vlastních nákladů na 1 kg přírůstku skotu ve výkrmu bylo provedeno v šesti stájích :

- dvě volné stáje s hlubokou podestýlkou (A a B),
- dvě volné stáje celoroštové (C a D),
- dvě vazné stáje bezstelivové (E a F).

Detailnější přehled o technologickém vybavení sledovaných stájí podává tab. I. Vlastní náklady byly zjišťovány podle metodiky MZVŽ.

I. Technologická charakteristika sledovaných stájí pro výkrm skotu

Stáj	Sektor	Typ stáje	Kapacita (ks)	Způsob krmení	Odklíz výkalů	Organizace práce
A	JZD	volná, s hlubokou podestýlkou	130	mobilní PZO-35	traktorová radlice	dvousměnný provoz směna: 1 pracovník
B	JZD	volná, s hlubokou podestýlkou	550	mobilní PZO-35	traktorová radlice	dvousměnný provoz směna: 2 pracovníci
C	JZD	volná, celoroštová	600	šnekový dopravník tvarované komplexní granule	podroštové jímky	dvousměnný provoz směna: 1 pracovník
D	ČSSS	volná, celoroštová	800	mobilní PZO-35	přeron	dvousměnný provoz směna: 2 pracovníci
E	JZD	vazná, roštová	500	žlabový pásový dopravník	jímkové kanály	dvousměnný provoz směna: 2 pracovníci
F	JZD	vazná, roštová	600	žlabový pásový dopravník	jímkové kanály	dvousměnný provoz směna: 2 pracovníci

Spotřeba živé práce byla sledována, kromě uvedených provozů, v některých novějších výkrmnách, uvedených do plného provozu v průběhu roku 1972 a 1973. Na základě zjištěné spotřeby živé práce byl vypočítán nepřímý ukazatel produktivity živé práce — norma obsluhy na roční fond pracovní doby 2210 hodin na pracovníka.

Spotřeba živé práce byla zjišťována snímkováním pracovního procesu ve stáji.

VÝSLEDKY A DISKUSE

Vlastní náklady ve sledovaných výkrmnách skotu

Z tab. II vyplývá, že nejnižší celkové pracovní náklady na 100 krmných dnů (KD) byly u progresivnějších technologií s bezstelivovým ustájením.

V pracovních nákladech představují velkou položku režijní náklady, které nelze objektivně rozklíčovat na jednotlivé kategorie a které proto působí do jisté míry jako zkreslující faktor. Objektivnější srovnatelnou položkou jsou proto mzdy ošetřovatelů. Z jejich srovnání vyplývá jednoznačně, že nejnižší pracovní náklady ošetřovatelů jsou ve stájích celoroškových. V průměru činily v našem sledování 47,16 Kčs na 100 KD, resp. 0,68 Kčs na 1 kg přírůstku (tab. II a III), zatímco u stájí vazných bezstelivových činily 88,66 Kčs na 100 KD, resp. 1,42 Kčs na 1 kg přírůstku. U stájí s hlubokou podestýlkou byly sice nejvyšší pracovní náklady ošetřovatelů v přepočtu na 100 KD (91,59 Kčs), ale vzhledem k vyšší výrobní intenzitě v těchto stájích byly tyto náklady v přepočtu na 1 kg přírůstku podstatně nižší (1,16 Kčs) než ve vazných bezstelivových stájích.

Rozdílná výše pracovních nákladů ošetřovatelů může být ale podmíněna rovněž rozdílnou úrovní hladiny odměňování ve sledovaných podnicích. Pro objektivizaci této skutečnosti jsme na základě časových snímků pracovního procesu (tab. VI a VII) ve sledovaných typech stájí provedli jednotné ocenění živé práce — 15 Kčs za 1 hodinu skutečně vynaložené živé práce ošetřovatelů. Jak vyplývá z tab. IV, zjištěné relace se srovnatelným oceněním vynaložení živé práce ještě podstatně zvýrazňují. Vazné bezstelivové stáje nevykazují tedy proti srovnávaným technologiím ani úspory pracovní, ani vyšší intenzitu výroby. Z pohledu na poslední řádek tab. III pak vyplývá, že i dosahovaná míra rentability byla v bezstelivových vazných stájích nejnižší (v průměru 95,3 % proti průměru 97,83 % u celoroškových stájí a v průměru 125,25 % u stájí s hlubokou podestýlkou). Ze všech tří pohledů lze proto označit budování vazných bezstelivových stájí pro výkrm skotu za ekonomicky neopodstatněné.

Z materiálových nákladů představují největší položku krmiva (v průměru 69,4—92,0 % z materiálových nákladů, resp. 66,7—87,7 % z celkových VN na hlavní výrobek). Položka nákladů na krmiva představuje také hlavní intenzifikační faktor. Nejvyšší náklady na krmiva v přepočtu na 100 KD byly u celoroškových stájí (889,45 Kčs — tab. V), nejnižší u stájí s hlubokou podestýlkou (785,82 Kčs). Tento do značné míry dílčí ukazatel provozní intenzity však není pro ekonomický výsledek rozhodující. Rozhodující je efektivnost využití krmiv, reprezentovaná náklady na krmiva v přepočtu na 1 kg přírůstku živé váhy. Jak vyplývá z tab. V, lze usuzovat na nejvyšší efektivnost využití krmiv u technologie výkrmu skotu na hluboké podestýlce (9,90 Kčs na 1 kg přírůstku). U obou bezstelivových systémů je efektivnost využití krmiv horší. Mezi celorošovým

II. Vlastní náklady (VN) na 100 KD vykrmovaného skotu při různých technologiích ustájení

Položka	Hluboká podestýlka				Celoroštové			Vazné bezstelivové		
	stáj A		stáj B		stáj C		stáj D	stáj E		stáj F
	1971	1972	1971	1972	1971	1972	1972	1971	1972	1972
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Pracovní náklady ošetřovatelů	82,62	99,96	105,25	78,52	40,99	37,77	62,72	71,27	81,49	113,21
Pracovní náklady celkem	228,59	269,25	164,40	135,24	162,20	201,93	69,37	73,65	83,84	140,93
Krmiva vlastní (stálé ceny)	414,94	459,35	363,66	346,49	127,22	651,23	816,83	384,56	343,88	560,99
Krmiva nakoupená	375,33	392,69	349,61	441,21	682,46	345,99	44,62	449,45	532,47	96,83
Krmiva celkem	790,27	852,04	713,27	787,70	809,68	997,22	861,45	834,01	876,35	657,82
Materiálové náklady celkem	996,04	990,78	884,73	955,54	990,77	1250,52	1240,50	906,09	959,95	877,18
Z toho:										
odpisy prostředků post. spotřeby	55,43	48,57	34,35	34,35	24,06	26,25	126,05	26,17	26,31	49,99
výkony výrobní povahy	2,34	—	1,59	2,38	3,32	4,10	35,66	1,08	0,78	4,29
materiálová režie	131,84	80,55	125,49	125,13	107,31	191,71	200,39	35,24	45,68	107,78
ostatní materiálové náklady	806,43	861,70	723,30	793,68	856,08	1028,46	878,40	843,60	887,18	715,12
Výdaje z rozdělení	40,20	39,56	131,37	167,45	74,24	72,94	50,95	61,43	49,45	78,63
Vedlejší výrobek	141,86	148,09	111,36	78,53	98,04	137,08	91,19	90,02	90,00	133,08
VN bez výdajů z rozdělení	1082,77	1111,94	937,77	1012,25	1054,93	1315,37	1218,68	889,72	953,79	885,03
VN vč. výdajů z rozdělení	1122,97	1151,50	1069,14	1179,70	1129,17	1388,31	1269,63	951,15	1003,24	963,66
Přirůstek za 100 KD — kg	73,99	90,14	76,94	77,20	69,52	66,55	71,56	61,33	63,24	63,00

III. Vlastní náklady (VN) na 1 kg přírůstku živé váhy vykrmovaného skotu při různých technologiích ustájení

Položka	Hluboká podestýlka				Celoroštové			Vazné bezstelivové		
	stáj A		stáj B		stáj C		stáj D	stáj E		stáj F
	1971	1972	1971	1972	1971	1972	1972	1971	1972	1972
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Pracovní náklady ošetřovatelů	1,12	1,11	1,37	1,02	0,59	0,57	0,88	1,16	1,29	1,80
Pracovní náklady celkem	3,09	2,99	2,14	1,75	2,33	3,04	0,97	1,20	1,32	2,24
Krmiva vlastní (stálé ceny)	5,61	5,09	4,73	4,49	1,83	9,79	11,42	6,26	5,44	8,90
Krmiva nakoupená	5,07	4,36	4,54	5,71	9,82	5,20	0,62	7,32	8,42	1,53
Krmiva celkem	10,68	9,45	9,27	10,20	11,65	14,99	12,04	13,58	13,86	10,43
Materiálové náklady celkem	13,46	10,99	11,50	12,38	14,25	18,79	17,33	14,77	15,18	13,92
Z toho:										
odpisy prostředků post. spotřeby	0,75	0,54	0,45	0,45	0,35	0,39	1,76	0,43	0,42	0,79
výkony výrobní povahy	0,03	0,00	0,02	0,03	0,05	0,06	0,50	0,02	0,01	0,07
materiálová reže	1,78	0,90	1,63	1,62	1,54	2,88	2,79	0,58	0,72	1,72
ostatní materiálové náklady	10,90	9,56	9,40	10,28	12,31	15,46	12,28	13,74	14,03	11,34
Výdaje z rozdělení	0,54	0,44	1,71	2,16	1,07	1,10	0,72	1,00	0,78	1,24
Vedlejší výrobek	1,92	1,66	1,45	1,02	1,41	2,06	1,27	1,47	1,42	2,11
VN bez výdajů z rozdělení	14,63	12,34	12,19	13,11	15,17	19,77	17,03	14,50	15,08	14,05
VN vč. výdajů z rozdělení	15,17	12,78	13,90	15,27	16,24	20,87	17,75	15,50	15,86	15,29
Ø realizační cena za 1 kg (vč. dif. příp. + prémie)	17,77	20,68	16,52	15,57	17,88	15,56	19,32	14,92	14,98	14,55
Míra rentability %	118,0	162,1	118,9	102,0	110,1	74,6	108,8	96,3	94,4	95,2

ustájením a vazným bezstelivým ustájením není z hlediska konverze živin podstatný rozdíl (12,89 resp. 12,62 Kčs na 1 kg přírůstků).

Příčin tohoto stavu je jistě celá řada. Jednou z hlavních je podle našeho názoru nevybilancovaná zjednodušená krmná dávka v moderních bezstelivých stájích, ať už je postavená na silážované objemné píce, či na tzv. komplexních tvarových směsích, které v běžném provozu zdaleka komplexnost nevykazují (např. stáj C — rok 1972) a jsou navíc značně drahé.

Z ekonomického hlediska jsou u této položky podstatně větší rezervy (jak vyplývá z tab. V, cca 3 Kčs na 1 kg přírůstků) než např. u pracovních nákladů, kde je reálné dosažitelná úspora cca 0,50 Kčs na 1 kg přírůstků.

Poměrně značné rozdíly je možno pozorovat rovněž u položky odpisů prostředků postupně spotřeby, která je tvořena z více než 90 % odpisovými částkami za budovy a jejich technologické vybavení. U stáji s hlubokou podestýlkou činí výše odpisů připadajících na 100 KD 43,18 Kčs, u celoroštových stáji 58,79 Kčs a u vazných bezstelivých stáji 34,15 Kčs. Stáj E je však investičně budována v letech 1966—68, takže zde uvedený odpis není pro stávající cenovou hladinu investic charakteristický. Rovněž odpisové částky u stáji C a F nejsou reprezentativní, poněvadž zahrnují jen odpisy vlastních stáji a nikoliv pomocných objektů (skladů krmiv, výroby granulí atd.), které slouží celé společné živočišné výrobě. Z tohoto důvodu můžeme za charakteristickou považovat částku cca 43 Kčs na 100 KD u stáji s hlubokou podestýlkou (novostavby) a v případě účelných adaptací lze počítat s jejím podstatným snížením (na cca 5—10 Kčs na 100 KD). U nově budovaných celoroštových stáji lze částku uvedenou pro chov D (126,05 Kčs na 100 KD resp. 1,76 Kčs na 1 kg přírůstků) považovat za zcela reálnou a s ohledem na stávající cenové relace spíše za nízkou. U vazných bezstelivých stáji je nutno počítat s obdobnou nebo i vyšší odpisovou částkou s ohledem na zpravidla podstatně kratší životnosti technologického zařízení.

U položky výkonů výrobní povahy nejsou podstatnější rozdíly mezi sledovanými technologiemi. Jedinou výjimku tvoří chov D, kde jsou náklady na výroby výrobní povahy více než 10krát vyšší ve srovnání s ostatními chovy. Příčinou je podle našeho zjištění přepřilňování společných kotců zvířaty, takže do-

IV. Srovnatelné pracovní náklady ošetřovatelů ve srovnávaných technologiích výkrmu skotu

Technologie chovu	Kčs na 100 KD	Kčs na 1 kg přírůstků
Hluboká podestýlka	62,25	0,78
Celoroštové	16,20	0,23
Vazné bezstelivové	72,75	1,16

V. Průměrné náklady na krmiva a efektivnost jejich využití ve sledovaných stájích

Technologie chovu	Náklady na krmiva v Kčs na 100 KD	Index	Náklady na krmiva v Kčs na 1 kg přírůstků	Index
Hluboká podestýlka	785,82	100,0	9,90	100,0
Celoroštové	889,45	113,2	12,89	130,2
Vazné bezstelivové	789,39	100,5	12,62	127,3

cháží k řadě úrazů vzájemným pošlapáním. Výsledkem je pak zvýšení nákladů na veterinární péči.

Ne nepodstatnou položku představují tzv. plánovatelné výdaje z rozdělení, jejichž zařazení jako nákladové položky je snad teoreticky sporné, prakticky ale z hlediska podnikové ekonomiky nezbytné. Tato položka, zahrnující zákonné pojistné budov a zvířat, podíl na pevné složce zemědělské daně a podíl na úrocích z úvěrů, bude zejména významná v intenzivních oblastech (řepařská, kukuřičná), kde je podíl na daních zpravidla největší položkou. V intenzivních oblastech (chov B, C, E, F) činí plánovatelné výdaje z rozdělení 0,78–2,16 Kčs v přepočtu na 1 kg přírůstku (tab. III) a s touto výší bude nutné i v budoucnu kalkulovat.

Spotřeba živé práce

Z hlediska limitů normy obsluhy, které jsou závazné pro novou investiční výstavbu, je často diskutovanou otázkou počet ustájených kusů připadajících na jednoho ošetřovatele. Vládní usnesení č. 198/72 stanoví minimální normu obsluhy ve výkrmu skotu v nově budovaných objektech 500 ks na ošetřovatele a u adaptací 300 ks na ošetřovatele.

Jak vyplývá z tab. VI, kolísala spotřeba živé práce ošetřovatelů při ustájení na hluboké podestýlce od 1,52 min do 3,20 min na kus (ošetřovatelem se rozumí

VI. Spotřeba živé práce na výkrm skotu při hluboké podestýlce a mobilním krmení

Operace	Budětsko ⁺	Smrži-ce ⁺	Záluží ⁺	Prodaši-ce ⁺⁺	Průměr	%
Kapacita stáje	130	550	340	600	—	—
Krmení objemnou pící (včetně vyskladnění a dopravy)	0,68	1,20	0,56	0,87	0,83	33,3
Krmení jádrem	0,28	0,31	0,15	0,95	0,42	16,9
Odklíz hnoje (resp. kejdy)	0,42	0,46	0,24	0,25	0,34	13,7
Podestýlání (včetně vyskladnění a dopravy steliva)	0,69	0,28	0,33	0,69	0,50	20,1
Kontrola zdravotního stavu	0,06	0,06	0,06	0,06	0,06	2,4
Úklidové práce	0,09	0,08	—	—	0,04	1,6
Ostatní nepravidelné práce	0,12	0,13	0,07	0,15	0,12	4,8
Směnové časy	0,18	0,19	0,11	0,23	0,18	7,2
Celkem min na ks a den	2,52	2,71	1,52	3,20	2,49	100,0
Odpovídající norma obsluhy při ročním fondu 2210 h na pracovníka	144	134	239	114	146	—

⁺) Nakládal a kol. (1972)

⁺⁺) Vlastní měření

VII. Spotřeba živé práce na výkrm skotu v celoroštových a vazných bezstelivových stájích (vlastní měření)

Operace	Celoroštové stáje				Vazná bezstelivová stáj	
	Mal-hostice min/ks	Vodňany min/ks	průměr min/ks	%	Tisová min/ks	%
Kapacita stáje	740	330	—	—	504	—
Krmení objemnou pící vč. vyskladnění a dopravy	0,23	0,23	0,23	35,66	0,93	31,96
Krmení jádrem	0,07	0,22	0,15	22,48	0,98	33,68
Odkliz tekutého hnoje					0,33	11,34
Kontrola zdravotního stavu	0,06	0,06	0,06	9,30	0,06	2,06
Úklidové práce	0,19	0,08	0,13	20,93	0,26	8,93
Ostatní nepravidelné práce	0,03	0,03	0,03	4,65	0,14	4,81
Směnové časy	0,04	0,05	0,05	6,98	0,21	7,22
Celkem min/ks	0,62	0,67	0,65	100,00	2,91	100,00
Odpovídající norma obsluhy při ročním fondu pracovní doby 2210 hodin na pracovníka	585,97	542,24	558,92	—	124,85	—

vykonavatel v tabulce uvedených pracovních operací). Těmto hodnotám odpovídá norma obsluhy od 114 ks do 239 ks na ošetřovatele. Hluboká podestýlka je ekonomicky zajímavá pro adaptace (investiční nenáročnost, dobré ekonomické výsledky). Její uplatnění však je do jisté míry limitováno vládním usnesením (300 ks na ošetřovatele). Splnění tohoto limitu bude vyžadovat účelnou organizaci provozu, zjednodušení krmné dávky, případě přechod na komplexní tvarovaná krmiva. U nové výstavby bude limit 500 ks na ošetřovatele splnitelný, jak ukazují námi již naměřené hodnoty spotřeby živé práce (tab. VII) v systému celoroštového ustájení (0,62—0,67 min na kus). Celoroštové stáje, jejichž výsledky jsou uvedeny v tab. VII, byly vybaveny mobilní krmnou linkou a průjezdným žlabem. Při použití komplexních tvarovaných krmiv není nereálná ani norma obsluhy 800 ks na ošetřovatele.

Vysoká spotřeba živé práce byla zjištěna u vazné bezstelivové stáje se žlabovými pásovými dopravníky (2,49 min na ošetřovatele — tab. VII). Příčinou je zejména vysoká spotřeba živé práce na krmení (celkem 1,25 min na kus a den), spojená se žlabovým dopravníkem a jeho funkcí. Spotřebu by bylo možné snížit až např. na hodnotu udávanou Schöнем (1970) — 1,97 min na kus a den, ale to jen v případě, že by se zvýšily zbytky nevyžíráním (nerovnoměrné plnění pásu) a tím spotřeba krmiv a že by se podstatně zhoršilo přidělování jádra.

S ohledem na rozebranou ekonomickou váhu nákladů na krmiva nelze však tuto cestu označit za efektivní. Podstatné zlepšení funkce tohoto typu ustájení lze očekávat při uplatnění komplexních tvarovaných krmiv; ani v tomto případě však nebude možné docílit takové normy obsluhy jako při aplikaci téhož způsobu krmení v celoroštové stáji.

Z uvedených důvodů s ohledem na uvedené nákladové relace nelze považovat bezstelivové vazné ustájení ve výkrmu skotu za perspektivní pro běžnou zemědělskou praxi. Uplatnění této technologie by se mělo omezit výlučně na speciální účely — např. pro kontrolní stáje výkrmnosti apod., kde je individuální chov zvířete podmínkou.

SOUHRN

Nejnižší přímé pracovní náklady jsou ve stájích celoroštových (0,57—0,88 Kčs na 1 kg přírůstku); u stájí s hlubokou podestýlkou byly vyšší (1,02—1,37 Kčs na 1 kg přírůstku) a u vazných stájí bezstelivových nejvyšší (1,16—1,80 Kčs na 1 kg přírůstku).

Nejnižší náklady na krmiva v přepočtu na 1 kg přírůstku byly zjištěny u technologie výkrmu skotu na hluboké podestýlce (9,90 Kčs na 1 kg přírůstku). U obou bezstelivových systémů byly náklady na krmiva vyšší (12,89 resp. 12,62 Kčs na 1 kg přírůstku). Mezi celoroštovým ustájením a vazným bezstelivovým ustájením není z hlediska konverze živin (měřeno náklady na krmiva na 1 kg přírůstku) podstatný rozdíl. Z ekonomického hlediska jsou u nákladů na krmiva možné větší úspory (cca 3 Kčs na 1 kg přírůstku) než např. u pracovních nákladů, kde je reálně dosažitelná úspora cca 0,50 Kčs na 1 kg přírůstku.

Spotřeba živé práce ošetřovatelů kolísala u stájí s hlubokou podestýlkou od 1,52 do 3,20 min na kus a den. Těmito hodnotám odpovídá norma obsluhy od 114 do 239 ks na ošetřovatele. V systému celoroštového ustájení kolísala spotřeba živé práce ošetřovatelů od 0,62 do 0,67 min na kus a den, norma obsluhy pak od 542 do 586 ks na ošetřovatele. Vysoká spotřeba živé práce byla zjištěna u vazné bezstelivové stáje (2,49 min na kus a den), norma obsluhy u této technologie pouze 125 ks na ošetřovatele.

Vazné bezstelivové stáje nevykazují proti srovnávaným technologiím ani úspory pracovní ani vyšší intenzitu výroby a nelze je proto jednoznačně doporučit pro širší uplatnění.

Literatura

- HÝBL P., SEIDENGLANZ J., 1973, Vlastní náklady dojníc, telat, chovných jalovic a žirného skotu v různých technologiích ustájení. Záv. zpráva, Rapotín.
NAKLÁDAL J. a kol., 1972, Průzkum typů stelivového ustájení mladého skotu se zaměřením na produktivitu práce. Záv. zpráva, Rapotín.
SEIDENGLANZ J., VÁLKA K., 1972, Vlastní náklady v odvětví chovu skotu z hlediska technologie. Záv. zpráva, Rapotín.
SCHÖN H., 1970, Vergleich und Zuordnung verschiedener Stallsysteme bei der Bullenmast. Der Tierzüchter 22, 21: 677678.

Došlo dne 19. 11. 1973

Adresa autorů:

Ing. Josef Seidenglanz, ing. Pavel Hýbl, Výzkumný ústav pro chov skotu, 738 13 Rapotín, okr. Šumperk

VÚEZVž provedl v roce 1973 analýzu hospodaření společných zemědělských podniků pro výrobu vajec v ČSR za rok 1972. V současné době jsou tyto nejvíce rozšířené společné podniky z velké části již plně v provozu. Jsou celkem stabilizovány, takže na jejich výsledky nepůsobí, nebo jen z velmi malé části, vlivy související s výstavbou těchto podniků a s jejich uváděním do provozu. U těchto společných podniků byly sledovány jejich výrobní výsledky, problematika pracovních sil a produktivity práce, otázky nákladů na výrobu, rozdělení čistého zisku, zajištění prosté a rozšířené reprodukce, zdroje prostředků pro investice atd.

Pro ilustraci konkrétních výsledků bylo zvoleno 6 společných zemědělských podniků, zahrnujících dva podniky velké (cca 100 000 ks): Benešov-Mydlářka a Slaný-Těhul, dva střední (cca 50 000 ks): Choceň-Kosořín a Libotenice a dva malé (cca 20 000 ks): Kravaře a Pelhřimov, a to tak, že z každé dvojice vždy první reprezentoval podnik s lepšími a druhý pak z horšími finančními výsledky.

Společné zemědělské podniky pro výrobu vajec dodaly do státních fondů v roce 1973 705,9 mil. ks vajec, což představuje 33,3 % celkové dodávky vajec v ČSSR. Z toho vyplývá, že společné podniky získávají na tomto úseku zemědělské výroby na významu. Soustředění výroby vajec do společných podniků přispívá k docílení jednotných, kvalitativně lepších partií výrobků a tím i k zlepšení plynulého zásobování obyvatelstva vejci o vysoké kvalitě.

I. Výrobní ukazatele

Společný zemědělský podnik	Roční výroba vajec v tis. ks	Průměrná snáška na 1 nosnici v ks	Úhyn v %	Průměrný roční stav nosnic v ks
Benešov-Mydlářka	25 772	230,44	6,7	111 834
Slaný-Těhul	23 862	240,28	5,6	99 308
Choceň-Kosořín	11 834	221,84	16,9	53 345
Libotenice	11 929	228,01	20,4	52 313
Kravaře	4 853	219,49	17,1	22 110
Pelhřimov	5 395	226,42	15,3	23 827

U společných podniků bylo dosaženo podstatně vyšší užitkovosti ve srovnání s ostatními socialistickými výrobci vajec, popř. i se soukromým sektorem. Ve společných podnicích bylo dosaženo 235,5 ks na nosnici, zatímco v JZD 203,2 ks na nosnici, u státních statků 213,2 ks na nosnici a u ostatních chovatelů (soukromých) 173,4 ks na nosnici. Z tohoto srovnání je jasně vidět, že u společných podniků je průměrná snáška podstatně vyšší než u ostatních výrobců vajec, což potvrzuje, že soustředění výroby vajec do společných podniků přináší podstatné zvýšení užitkovosti.

Zjištěné údaje o výrobních výsledcích sledovaných podniků (tab. I) ukazují, že velikost podniku, tj. koncentrace stavů nosnic, nemá podstatnější vliv na dosaženou užitkovost. Průměrná snáška na jednu nosnici je jak u velkých, tak i u malých společných podniků na vysoké úrovni. Ukazuje se, že již koncentrace 20 000 slepic s moderní technologií chovu podstatně zvyšuje dosaženou užitkovost nosnic proti tradičním způsobům chovu. Další zvyšování koncentrace přináší jen malé zvýšení průměrné snášky.

Důležitým faktorem, který má vliv na dosažené výrobní výsledky, je procento úhynu. U tohoto ukazatele se projevuje jednoznačně výhodnost velkých koncentrací proti středním a malým. U největších dvou sledovaných podniků byl úhyn nosnic podstatně nižší, zhruba třetinový, proti sledovaným podnikům s nižší koncentrací zástavu. Hlavním důvodem tohoto jevu je skutečnost, že v podnicích s vysokou koncentrací zástavu je věnována větší pozornost hygienicko-veterinárním opatřením, kvalitě odchovu kuřic a že je zde možnost efektivně využít vlastních odborníků na tomto úseku, což přináší pozitivní výsledky ve snižování ztrát úhynem. I když počet podniků je příliš malý k zobecnění tohoto jevu, přesto i tak ukazuje toto srovnání, že zvyšování počtu slepic má tyto pozitivní důsledky.

PRACOVNÍ SÍLY A PRODUKTIVITA PRÁCE

Pracovní síly jsou významným faktorem, který podstatně ovlivňuje ekonomiku společných podniků. Pracovníci ve výrobě tvoří převážnou část, a to více jak čtyři pětiny všech pracovníků. Řídící a administrativní aparát tvoří 13–16 % všech pracovníků, což je vyšší než v JZD (9,8 %) a ve srovnání se státními statky zhruba na stejné úrovni. I když vyšší podíl řídicích a administrativních pracovníků je do určité míry zdůvodněn charakterem těchto podniků, náročností na odborné řízení, evidenci a účtování, signalizuje tato skutečnost, že otázkám růstu počtu administrativních a řídicích pracovníků je třeba věnovat zvýšenou pozornost. V procesu zprůměrnění výroby vajec musí být vytvářeny předpoklady k snižování počtů těchto pracovníků, neboť jedním z hlavních cílů tohoto procesu je úspora pracovních sil.

Z pracovníků činných přímo ve výrobě tvoří ošetřovatelky více jak dvě třetiny. Zbývající třetinu pak tvoří pracovníci pomocných služeb, údržbáři, řidiči, hlídači apod., zajišťující plynulý chod výrobního procesu. Ukazuje to, že se vzrůstající velikostí podniků jsou tyto pomocní pracovníci lépe využíváni a že v důsledku toho je jich zapotřebí méně než v menších společných podnicích.

Ve srovnání s ostatními producenty je produktivita práce ve společných podnicích podstatně vyšší. V JZD připadalo na jednoho pracovníka 809 kusů nosnic a 76 666 kusů vajec, u státních statků 1672 kusy drůbeže a 145 094 kusy vajec, a naproti tomu u sledovaných společných podniků pro výrobu vajec se jedna ošetřovatelka starala minimálně o 2900 a maximálně o 4800 slepic a vyrobila

II. Produktivita práce v naturálním vyjádření

Společný zemědělský podnik	Průměrný počet chovaných nosnic v ks		Výroba vajec v ks	
	na 1 pracov- níka celkem	na 1 ošetřo- vatelku nosnic	na 1 pracovníka celkem	na 1 ošetřova- telku nosnic
Benešov-Mydlářka	1285	2867	296 230	659 538
Slaný-Těhul	1628	4138	391 180	994 250
Chocẽ-Kosořín	1778	4849	394 467	1 075 818
Libotenice	1026	3269	233 902	745 562
Kravaře	1474	3685	323 533	808 833
Pelhřimov	1702	3804	385 357	899 167

660 tis. až 1 mil. ks vajec (tab. II). Ukazuje se, že již společný podnik o kapacitě 20 tisíc kusů má velmi pozitivní vliv na zvýšení produktivity práce proti dosavadním formám chovu v JZD a na státních statcích. Ze srovnání jednotlivých společných podniků o různé koncentraci stavů vyplývá, že v současné době se další zvyšování koncentrace výroby neprojevuje nijak podstatněji na zvýšení produktivity práce. (Výjimkou je SZP Benešov, kde příčinou nízké produktivity práce je neodůvodněný vysoký počet ošetřovatelek.) Tyto zjištěné údaje ukazují, že není dosud plně využíváno všech rezerv a možností dalšího zvyšování produktivity práce. Již současná úroveň mechanizace a automatizace dovoluje podstatně snížit počty pracovníků a tím docílit dalšího růstu produktivity práce, tak aby stanoveného cíle 10–15 tis. nosnic na ošetřovatelku bylo možno dosáhnout.

Významným ukazatelem úrovně hospodaření společných podniků jsou finanční ukazatele. Zjištěné údaje ukazují, že u sledovaných společných podniků je dosahováno v průměru na 1 pracovníka 346 800 Kčs tržeb, 105 400 Kčs hrubého důchodu a 67 000 Kčs čistého zisku.

Podniky, které u těchto ukazatelů dosahují lepších výsledků, dosahují také lepších výsledků v rentabilitě výroby. Zejména přepočtený čistý zisk na jednoho pracovníka ukazuje zřetelně tyto rozdíly. Zatímco například u společného zemědělského podniku Chocẽ-Kosořín bylo na jednu ošetřovatelku docíleno čistého zisku ve výši 432 800 Kčs, ve společném zemědělském podniku Libotenice již jen 119 500 Kčs, tj. 27,6 %. Stejně tak i ve společném zemědělském podniku Kravaře bylo docíleno o 139,1 % většího čistého zisku na jednu ošetřovatelku než u společného zemědělského podniku Pelhřimov. Obdobně je tomu i u ostatních ukazatelů, i když u čistého zisku jsou rozdíly nejvýznamnější. Zjištěné rozdíly mezi dvojicemi sledovaných společných podniků ukazují, že i u těchto moderních průmyslových zemědělských podniků existují rezervy. Racionalizací a zefektivněním výroby lze i u horších podniků dosáhnout úrovně lepších a tak podstatně zlepšit úroveň hospodaření společných podniků.

NÁKLADY NA VÝROBU

Významným ukazatelem úrovně hospodaření jsou náklady na výrobu. U společných podniků dosáhly v roce 1972 v průměru 0,76 Kčs na vejce. Ve srovnání s náklady na výrobu u JZD, kde v roce 1972 bylo vejce vyrobeno v průměru

III. Náklady na 1 vejce v Kčs

Společný zemědělský podnik	Materiálové náklady	Z toho		Pracovní náklady	Náklady na výrobu
		krmiva	náklady na zvířata		
Benešov-Mydlářka	0,68	0,29	0,16	0,05	0,76
Slaný-Těhul	0,68	0,33	0,16	0,07	0,78
Choceň-Kosořín	0,52	0,34	0,16	0,03	0,65
Libotenice	0,64	0,36	0,16	0,05	0,80
Kravaře	0,55	0,36	0,18	0,04	0,71
Pelhřimov	0,75	0,34	0,32	0,05	0,84

za 0,74 Kčs, jsou tyto náklady u společných podniků vyšší. Ovšem JZD nezapočítávají do nákladů náklady na zvířata, které u společných podniků dosahují průměrně 0,16 Kčs na vejce, takže po připočtení této položky by u JZD náklady na výrobu byly podstatně vyšší než u společných podniků. Největší rozdíl je u pracovních nákladů, které u JZD jsou v průměru 0,15 Kčs na vejce, zatímco u společných podniků pouze 0,06 Kčs na vejce.

Ve sledovaných společných podnicích se náklady na výrobu pohybují v rozmezí 0,65 až 0,84 Kčs na vejce (tab. III). Nižší náklady na výrobu u lepších podniků jsou důsledkem nižších pracovních a materiálových nákladů, zejména nižších nákladů na krmiva. V SZP Pelhřimov vysoký náklad na zvířata vyplývá z toho, že tento společný podnik nemá vlastní odchovnu a musí nakupovat kuřice za podstatně vyšší cenu. Zatímco náklad na zvířata u ostatních společných podniků, které mají vlastní odchov, činí 0,16 Kčs na vejce, je v SZP Pelhřimov dvojnásobný.

Materiálové náklady zaujímají více jak tři čtvrtiny veškerých nákladů na výrobu. Náklady na živou práci se podílí nepatrným podílem (4,6—9,0 %). Proti JZD, kde podíl pracovních nákladů činí 20,3 %, znamená koncentrace výroby do společných podniků podstatné snížení podílu živé práce. Vysoký podíl materiálových nákladů u společných podniků ukazuje, že je třeba věnovat v současné době prvořadou pozornost efektivnímu vynakládání mrtvé práce.

IV. Spotřeba krmiv

Společný zemědělský podnik	Na 1 vejce v g	Na 1 KD v g	Na 1 kus za rok v kg
Benešov-Mydlářka	170	107	391
Slaný-Těhul	178	117	427
Choceň-Kosořín	195	118	431
Libotenice	199	124	455
Kravaře	194	117	427
Pelhřimov	199	124	452

Jedním z hlavních činitelů působících na konečný výsledek hospodaření je spotřeba krmiv (tab. IV). Ukazuje se, že velké společné podniky dosahují podstatně lepších výsledků ve spotřebě krmiv ve vztahu k výrobě než ostatní podniky s nižší koncentrací výroby. Na 1 vejce bylo spotřebováno v SZP Benešov-Mydlářka jen 87 % krmiv proti SZP Kravaře nebo SZP Choceň-Kosořín. Přitom všechny tyto podniky jsou na vyšší úrovni dosažených výsledků. Obdobně je tomu i u skupiny podniků s horšími finančními výsledky, kde ve velkém SZP Slaný-Těhul spotřebovali na jedno vejce jen 89 % množství krmiv proti SZP Libotenice a Pelhřimov. Obdobný trend se ukazuje i v přepočtu na 1 krmený den popř. na nosnici ročně. Toto srovnání ukazuje, že velké podniky lépe využívají genetického potenciálu slepic než střední a malé podniky. Uvážíme-li, že současný chovný materiál má schopnost produkovat 1 vejce při spotřebě 180 g krmiv, pak údaje ukazují, že ve sledovaných středních a malých podnicích jsou značné rezervy ve zvyšování efektivnosti výroby vajec.

ROZDĚLENÍ ČISTÉHO ZISKU

Společné podniky odvedly v roce 1972 do státního rozpočtu formou daní 11,9 % čistého zisku. Na zajištění vlastních fondů použily společné podniky 42,2 % čistého zisku a členským podnikům na zajištění rozvoje jejich výroby rozdělily 45,9 % čistého zisku.

Ze sledovaných podniků věnují velké podniky větší pozornost zajištění vlastních fondů, zatímco menší podniky rozdělují větší část prostředků členským podnikům. Např. v SZP Pelhřimov rozdělili členským podnikům čtyřnásobek finančních prostředků přidělených do vlastních fondů. Naproti tomu v SZP Benešov-Mydlářka rozdělili členským podnikům jen 62 % prostředků přidělených do fondů. Tyto příklady ukazují, že velké podniky shromažďují prostředky především pro realizaci dalšího rozvoje své výroby. Naproti tomu malé podniky neuvážují perspektivně o dalším rozvíjení své výroby.

Příděly fondům kulturních a sociálních potřeb tvoří u všech společných podniků zhruba stejnou část veškerých přídělů. U sledovaných podniků se pohybuje jejich podíl mezi 1,6 až 2,3 %. Hlavní část prostředků byla přidělena do fondu výstavby 17 485 tis. Kčs, tj. 22,0 % čistého zisku. Příděly fondu obrátovému oddělují zejména velké podniky ke krytí časových výkyvů mezi potřebou a úhradou peněžních prostředků, což přispívá ke stabilizaci peněžního oběhu a snižuje se tak potřeba provozních úvěrů.

Rezervní fond dotovaly zejména malé podniky, které si tím vytváří potřebnou finanční rezervu pro krytí případných výpadků výroby, které u těchto malých podniků mají podstatně hlubší dopad než u větších podniků.

ZAJIŠTĚNÍ ROZŠÍŘENÉ REPRODUKCE

Zajištění prosté a rozšířené reprodukce je pro společné podniky prvořadým úkolem. Celkem bylo na odpisech shromážděno 24 642 tis. Kčs, tj. 3,4 % z hodnoty základních výrobních prostředků. Z toho vyplývá, že je počítáno s životností zhruba 29 let. U sledovaných podniků je zajištění prosté obnovy základních prostředků na zhruba stejné úrovni. Procento odpisů se pohybuje mezi 3,3 a 4,6 %, což znamená, že je počítáno s životností těchto výrobních zařízení 22

až 30 let. Z hlediska rychlého rozvoje výrobních sil se tato životnost ukazuje příliš dlouhá, neboť výše odpisů musí umožnit inovaci výrobních zařízení podle nejnovějších poznatků vědy a techniky.

Na rozšířenou reprodukci bylo přiděleno do fondu výstavby u všech společných podniků celkem 17 485 tis. Kčs, tj. 2,4 % hodnoty základních výrobních prostředků. U sledovaných podniků ovlivňují výši prostředků určených na rozšířenou reprodukci především výsledky jejich hospodaření. Zatímco podniky s lepšími výsledky dotovaly fond výstavby částkami představujícími 5 až 6 % hodnoty základních výrobních prostředků, u horších podniků představovala akumulace pouze 2 %. Tak např. v SZP Benešov-Mydlářka nashromáždí během zhruba 10 let finanční prostředky (odpisy a přiděly fondu výstavby) na úplnou inovaci celého výrobního zařízení. Naproti tomu v SZP Slaný-Těhul docílí toho teprve po zhruba 20 letech, tj. za dvojnásobně dlouhou dobu.

INVESTIČNÍ ÚVĚRY

Důležitou úlohu při zajištění prostředků na výstavbu výrobních zařízení společných podniků mají investiční úvěry, poskytované bankou. Jsou to prostředky, kterými stát podporuje rozvoj společných podniků. Svou dlouhodobou splatností a nízkou úrokovou sazbou představují výhodný zdroj financování výstavby společných podniků.

Ke splácení investičních úvěrů jsou používány odpisy a přiděly fondu výstavby. Srovnání sledovaných podniků ukazuje, že lepší společné podniky ve všech velikostních skupinách vytvářejí podstatně vyšší zdroje pro splácení úvěrů, takže po úhradě splátek zůstává k dispozici ještě dostatek prostředků pro další rozvoj základních prostředků. Např. v SZP Benešov-Mydlářka zbývá po úhradě splátky investičního úvěru ještě 2820 tis. Kčs, zatímco ve stejně velkém SZP Slaný-Těhul jen 186 tis. Kčs. Dobré výsledky hospodaření jsou tedy základním předpokladem pro zajištění rozvoje základních výrobních prostředků.

ZÁKLADNÍ VÝROBNÍ PROSTŘEDKY

Společné podniky pro výrobu vajec měly základní prostředky v hodnotě 724 960 tis. Kčs. K financování základních výrobních prostředků jsou použity v podstatě tři hlavní zdroje — členské podíly, investiční úvěry a vlastní prostředky, které zahrnují jednak prostředky vytvořené přímo společným podni-

V. Zdroje základních a investičních prostředků (v tis. Kčs)

Společný zemědělský podnik	Zdroje celkem		Členské
	Kčs	%	Kčs
Benešov-Mydlářka	54 246	100,0	7596
Slaný-Těhul	52 779	100,0	5634
Choceň-Kosořín	22 463	100,0	6272
Libotenice	23 314	100,0	5131
Kravaře	6 543	100,0	1711
Pelhřimov	7 619	100,0	1651

kem, jednak prostředky, které stát poskytuje těmto podnikům formou subvencí a dotací. Ze současné evidence nelze tyto dva zdroje oddělit, ale je známo, že převážná část prostředků uváděných jako vlastní jsou subvence a dotace. Stát svými prostředky působí tedy značnou měrou na rozvíjení těchto forem kooperace.

Podíl prostředků členských organizací tvoří jen malou část všech zdrojů, v průměru 23,2 %, u sledovaných podniků se pohyboval mezi 10,6 a 27,9 %. Podíl investičních úvěrů činil v průměru 14,7 %, u sledovaných podniků 5,9 až 21,2 % (tab. V).

Ze srovnání dvojic sledovaných podniků vyplývá, že u lepších podniků je podíl prostředků členských organizací vyšší než u horších podniků. Naproti tomu u investičních úvěrů je tomu opačně. U lepších podniků v důsledku většího zájmu členských organizací a z toho vyplývající vyšší finanční účasti těchto členských podniků klesla potřeba investičního úvěru.

ČLENSKÉ PODÍLY

Členské podíly jsou zdrojem příjmů členských podniků, a to jednak formou úroků, jednak podílů na zisku. Vkládání členských podílů do společných podniků je pro členské podniky vysoce efektivní. Zejména lepší výsledky hospodaření dávají větší možnost rozdělovat členským podnikům, po dostatečné dotaci vlastních fondů, podstatně vyšší částky než je tomu u horších podniků, přičemž doba návratnosti členských podílů činí 2,1 až 8,8 let. To znamená, že např. v SZP Choceň-Kosořín nebo SZP Kravaře po dvou letech získávají členské podniky již prostředky pro investiční rozvoj své vlastní výroby, aniž by musely vkládat do společného podniku další investiční prostředky. Společný podnik tak přímo působí na rozvíjení výroby členských podniků a stává se důležitým faktorem rozvoje celé zemědělské výroby.

SOUHRN

Společné podniky dosahují ve srovnání s ostatními výrobci vajec podstatně lepších výrobních výsledků, vyšší užitkovosti. Vysoký počet pracovníků, zejména ošetřovatelů, růst počtu administrativních a řídicích pracovníků a úroveň produktivity práce však signalizují, že těmto otázkám je třeba věnovat zvýšenou

podíly	Investiční úvěry		Vlastní prostředky	
	%	Kčs	%	Kčs
14,0	4 400	8,1	42 250	77,9
10,6	10 746	20,4	36 419	69,0
27,9	3 050	13,6	13 141	58,5
15,4	7 058	21,2	21 125	63,4
26,1	385	5,9	4 447	6,80
21,7	1 346	17,9	4 604	60,4

pozornost a vytvářet předpoklady pro podstatné zlepšení na tomto úseku. Pozitivním jevem jsou relativně nízké náklady na výrobu. Efektivní vynakládání materiálových nákladů je hlavní cestou dalšího zlepšování úrovně hospodaření společných podniků. Z hlediska rychlého rozvoje výrobních sil se ukazuje předpokládaná současná životnost základních výrobních prostředků příliš dlouhá.

Zajištění rozšířené reprodukce ovlivňují především hospodářské výsledky společných podniků, přičemž se zvyšující se koncentrací výroby roste i zajištění dalšího rozvoje výroby z vlastních zdrojů. Nízké příděly do fondů sociálních a kulturních potřeb ukazují, že je třeba věnovat větší pozornost jejich dotaci a tím i zlepšování pracovních a životních podmínek pracujících.

Struktura zdrojů financování investiční výstavby dokazuje, že socialistický stát pomáhá značnou měrou k rozvíjení těchto forem kooperace, přitom účast členských podniků není na žádoucí úrovni. Vkládání členských podílů je pro členské podniky značně výhodné a prostředky, které rozděluje společný podnik svým členským organizacím, pomáhají zlepšovat jejich hospodaření. Společný podnik tak působí pozitivně na rozvíjení výroby členských podniků.

Došlo dne 29. 5. 1974

Adresa autorů:

Ing. Ladislav Kurský, ing. Oldřich Roztočil, CSc., Výzkumný ústav ekonomiky zemědělství a výživy, Mánesova 75, 120 58 Praha 2

Předložený model je vypracován v odvětvově prostorovém měřítku, protože je obecně známo, že v hospodářské praxi je rovnováha v prostorovém rozmístění činitelů výroby narušena. Tento jev se též vyskytuje v případech krmiv v rámci okresu nebo zemědělské výrobní oblasti.

Proporce v rámci zemědělství jsou výsledkem působení ekonomických a přírodních činitelů. Přírodní činitele, s ohledem na svůj objektivní charakter, v řadě případů determinují efektivnost působení ekonomických činitelů a tím tedy i realizaci hospodářských cílů. Přírodní prostředí má relativně stabilní charakter v čase i prostoru, protože technický rozvoj v zemědělství neprobíhá tak radikálně a rychle.

Cílem uvedeného modelu je znázornit tyto relace ve formě co možno jednoduchých a stručných rovnic.

Formální stránka tohoto modelu je v jednoduché formě odvozena z tabulek V. Leontieva (1953), a S. Wacławowicze (1970).

Podstata modelu spočívá v adaptaci šachovnicového záznamu pro současně provedený popis odvětvových a prostorových proporcí v zemědělství.

Bilance krmiv, jak známo, představuje syntetický obraz vazeb mezi rostlinnou a živočišnou výrobou. Bilancování krmiv patří ke zvláště obtížným otázkám plánování zemědělské výroby a je spojeno především s problematikou normování.

Základním cílem zpracování je tedy přizpůsobení ekonometrické metody otázkám regionálního bilancování krmiv, tzn. ke stanovení proporce mezi krmivy v závislosti na stupni znalosti technických podmínek výroby za pomoci celého systému koeficientů (technických koeficientů), vyjadřujících „proporce uspořádání“. Program koordinace, vypracovaný na tomto základě, určuje v odvětvově prostorovém měřítku soubor správných rozhodnutí, která mají kvantitativní charakter.

Ve výzkumu byl brán zřetel současně jak na teoretické, tak i na praktické aspekty s tím, že váha byla kladena především na metodologii oblastního bilancování krmiv.

V dalším se uvádí teoretický model oblastní bilance krmiv, který určuje jak výrobu, tak i reprodukci krmiv.

Tento model se skládá ze čtyř částí, a to:

Část I — tabulky týkající se výrobního využití (spotřeby) krmiv:

— v odvětvovém měřítku

$$\sum_{i=1}^m y_i^j = y_i^j \quad (1)$$

— v prostorovém měřítku

$$\sum_{j=1}^n y_i^j = y_i \quad (2)$$

— bilance rovnováhy výrobního využití krmiv v odvětvově prostorovém měřítku:

$$\sum_{j=1}^n y^j = \sum_{i=1}^m y_i \quad (3)$$

Část II — týká se finální produkce krmiv:

— v odvětvovém měřítku

$$\sum_{i=1}^m k_i^j = k_i \quad (4)$$

— v prostorovém měřítku

$$\sum_{j=1}^n k_i^j = k^j \quad (5)$$

— bilance rovnováhy finální produkce krmiv v odvětvově prostorovém měřítku:

$$\sum_{j=1}^n k^j = \sum_{i=1}^m k_i \quad (6)$$

Část III — zahrnuje hrubou produkci krmiv a tedy informace o celkových sklizních krmiv — příslušné rovnice zní takto:

— v odvětvovém měřítku

$$\sum_{i=1}^m Y_i^j = Y_i \quad (7)$$

— v prostorovém měřítku

$$\sum_{j=1}^n Y_i^j = Y^j \quad (8)$$

— bilance rovnováhy hrubé produkce krmiv v odvětvově prostorovém měřítku

$$\sum_{j=1}^m Y_i^j = \sum_{j=1}^n Y_i^j = \sum_{i=1}^m y_i^j + \sum_{i=1}^m K_i^j = \sum_{j=1}^n y_i^j + \sum_{j=1}^n k_i^j \quad (9)$$

Část IV — zahrnuje finální produkci krmiv a hrubou produkci krmiv v oblasti j — příslušné rovnice zní:

$$\sum_{j=1}^n y^j + \sum_{j=1}^n k^j = \sum_{j=1}^n Y^j \quad (10)$$

Jak z konstrukce modelu vyplývá, předmětem výzkumu na úseku oblastní bilance krmiv je m odvětví (sortiment krmiv) v n okresech nebo oblastech. Charakteristickým rysem všech uvedených částí je to, že byly uvedeny současně v odvětvovém i prostorovém měřítku.

Základní podmínku vnitřní shody činností uvedených v předloženém modelu představuje rovnice:

$$\sum_{j=1}^n Y^j = \sum_{i=1}^m Y_i \quad (11)$$

Tato rovnice vyjadřuje, že suma velikosti hrubé produkce krmiv ve všech odvětvích i se rovná sumě hrubé produkce krmiv ve všech okresech nebo oblastech j .

Charakteristickým znakem tohoto modelu, jak potvrzuje Wacławowicz (1970), je to, že $Y^j \neq Y_i$ v modelu Leontieva se jeví vždy jako rovnost $X_r = X_s$; poněvadž se jedná o model odvětvově prostorový, bilance produkce krmiv odvětví i se v důsledku toho nerovná bilanci výroby krmiv v okrese nebo oblasti j . Přes tuto nerovnost suma velikosti produkce krmiv všech skupin (druhů, sortimentů) se rovná sumě velikosti produkce krmiv ve všech okresech nebo oblastech.

Na základě zkonstruovaného modelu je možné formulovat základní rovnice pro bilancování krmiv ve dvou variantách:

Varianta I

Týká se oblastního bilancování krmiv a zahrnuje, jak již bylo uvedeno, čtyři části: Rovnice, vyjadřující odvětvové proporce krmiv oblasti je formulována takto:

$$Y^j = \sum_{i=1}^n y_i^j + k^j \quad (12)$$

Tato rovnice vyjadřuje odvětvové proporce tvorby a rozdělování (rozmístění) výroby krmiv v oblasti j .

Oblastní proporce produkce krmiv odvětví i můžeme znázornit tímto zápisem rovnice:

$$Y_i = \sum_{j=1}^m y_i^j + k_i \quad (13)$$

Tato rovnice vyjadřuje oblastní bilanci hrubé produkce krmiv odvětví i .

Odvětvové proporce (rovnice 12) můžeme znázornit pomocí tohoto koeficientu:

$$c_s^j = \frac{y_s^j y}{Y^s} \quad (14)$$

kde: $i = 1, 2, 3, \dots, n$
 $s = 1, 2, 3, \dots, m$
 $Y^j = Y^s$

Pro výpočet koeficientů c_s^j transponován vektor sloupce Y^j na vektor řádku Y^s .

Tento koeficient vyjadřuje velikost (sumu) výrobního využití (spotřeby) krmiv odvětví i v oblasti j na jednotku hrubé produkce krmiv oblasti j . Navrhují označit ho jako koeficient odvětvové struktury krmiv v oblasti j .

Obdobným způsobem můžeme znázornit oblastní proporce výroby krmiv odvětví i :

$$d_i^s = \frac{y_i^j y}{Y^s} \quad (15)$$

kde: $i = 1, 2, 3, \dots, n$
 $s = 1, 2, 3, \dots, m$
 $Y_i = Y^s$

Pro výpočet koeficientů d_i^s transponován vektor řádku Y_i na vektor sloupců Y^s .

Tento koeficient vyjadřuje velikost (sumu) výrobního využití (spotřeby) krmiv odvětví i v oblasti j na jednotku hrubé produkce krmiv odvětví i . Nazývám ho koeficientem oblastního rozmístění krmiv odvětví i .

Známe-li tedy parametry koeficientů (c_s^j , d_i^s), můžeme upravit rovnici 12 a 13 (bilanční rovnice) takto:

$$Y^j = \sum_{s=1}^n c_s^j \cdot Y^s + k^j \quad (16)$$

nebo

$$Y^j = \sum_{s=1}^n c_s^j \cdot Y^s = k^j \quad (17)$$

jakož i rovnici 13:

$$Y_i = \sum_{s=1}^m d_i^s \cdot Y_s + k_i \quad (18)$$

nebo

$$Y_i = \sum_{s=1}^m d_i^s \cdot Y_s = k_i \quad (19)$$

Po příslušné matematické úpravě získáme dvě sestavy (skupiny) koeficientů, které tvoří obvyklou matici c_s^j a d_i^s .

V případě výpočtu finální produkce krmiv odvětví i nebo oblasti j používáme příslušné matice C^{-1} a D^{-1} .

Varianta II

V důsledku toho, že existuje funkční závislost mezi velikostí produkčního využití krmiv, finální produkcí krmiv a hrubou produkcí krmiv, je možné zkonstruovat variantu modelu, ve které se uvádí:

v části I finální produkce krmiv (finální produkt krmiva)

v části II výrobní využití krmiv (spotřeba)

v části III hrubá produkce krmiv

Příslušné koeficienty bilance krmiv je možné uvést v této formě:

a) koeficient odvětvové struktury krmiv v oblasti j je možné vyjádřit na základě vzorce:

$$\bar{c}_s^j = \frac{k_s^j}{Y^s} \quad (20)$$

kde: $i = 1, 2, 3, \dots, n$
 $j = 1, 2, 3, \dots, m$
 $Y^j = Y^s$

Pro výpočet koeficientů $\bar{c}_s^j$ transponován vektor sloupců Y^j na vektor řádku Y^s .

Koeficient určuje velikost finální produkce krmiv odvětví i v oblasti j na jednotku hrubé produkce krmiv v oblasti j .

Známe-li koeficienty typu $\bar{c}_s^j$, pak rovnice odvětvových proporcí krmiv bude mít tvar

$$Y^j = \sum_{s=1}^n \bar{c}_s^j \cdot Y^s + y^j \quad (21)$$

nebo

$$Y^j = \sum_{s=1}^n \bar{c}_s^j \cdot Y^s = y^j \quad (22)$$

b) koeficient oblastního rozmístění krmiv odvětví i můžeme stanovit takto:

$$\bar{d}_i^s = \frac{k_i^j}{Y_s} \quad (23)$$

kde: $i = 1, 2, 3, \dots, n$
 $s = 1, 2, 3, \dots, m$
 $Y_i = Y_s$

Pro výpočet koeficientů $\bar{d}_i^s$ transponován vektor řádky Y_i na vektor sloupce Y_s .

Tento koeficient vyjadřuje velikost finální produkce krmiv odvětví i v oblasti j na jednotku hrubé produkce krmiv odvětví i .

Příslušné bilanční rovnice při použití tohoto koeficientu mají tvar:

$$Y_i = \sum_{s=1}^m \bar{d}_i^s \cdot Y_s + Y_i \quad (24)$$

nebo

$$Y_i - \sum_{s=1}^m \bar{d}_i^s \cdot Y_s = y_i \quad (25)$$

c) v případě výpočtu výrobního využití (spotřeby) krmiv odvětví nebo oblasti využijeme koeficienty inverzní matice $\bar{C}^{-1}$ nebo $\bar{D}^{-1}$.

Provedený výzkum přináší vědecké i metodologické závěry, které mají poznávací, analytický i plánovací charakter. V souvislosti s tím byl sestaven verifikační model na úseku meziodvětvového bilancování, a to jak v měřítku zemědělských výrobních oblastí, tak i okresů Krakovského vojvodství.

Mezi velikostí stáda hospodářských zvířat a zásobami krmiv existuje úzká závislost, přičemž činitelem, který determinuje stav zvířat, jsou krmiva.

Jestliže tedy chceme, aby se chov hospodářských zvířat uskutečňoval co nejefektivněji, musíme dělat důkladnou analýzu zásob krmiv (krmivové základny) v jednotlivých zemědělských oblastech. Je známo, že statistické informace jak o struktuře ploch krmiv, tak i o jejich výnosech jsou neúplné. Bylo proto třeba vypracovat je tzv. expertizní metodou. To však způsobuje, že stanovená nebo zjištěná zásoba krmiv je jen přibližným obrazem hospodářské skutečnosti.

O nic lepší není situace na úseku skutečného normování krmiv na kus. V literatuře se setkáváme jedině s normami spotřeby krmiv v jednotlivých oblastech Polska, což neodpovídá skutečnému využití a spotřebě v jednotlivých okresech nebo vojvodstvích.

Existují dva způsoby stanovení technického normování krmiv — inženýrský, zooteknický a statistický.

S ohledem na uvedený nedostatek informací byly normy krmiv, použité v této práci, stanoveny na základě tabulek norem krmiv podle Wacławowicze (1970), Malarskiego a podle příručky Poradnik Rolniczy (Warszawa 1962), i podle dalších odborníků v resortu zemědělství, přičemž bylo rovněž použito přibližného statistického nápočtu.

Tímto způsobem byly získány průměrné normy spotřeby krmiv, které charakterizují průměrné (procentické) technické podmínky výroby krmiv a jejich využití (spotřeby).

Z uvedeného vyplývá, že nedostatek důkladných terénních výzkumů v oblasti stanovení zásob krmiv i norem spotřeby krmiv značně znesnadňuje koordinaci mezi dvěma základními odvětvími zemědělství (rostlinnou a živočišnou výrobou). Zdlouhavé opatřování statistických údajů a konzultace s odborníky z praxe však přesto vedly k tomu, že námi odhadovaný stav zásob krmiv a výše spotřeby se blíží skutečnosti a že v dostatečné míře představují skutečnou situaci na úseku výroby krmiv a jejich rozdělení mezi jednotlivá odvětví (skupiny a podskupiny hospodářských zvířat).

Cílem bilancování krmiv je určit, v jakém stupni může být potřeba krmiv v jednotlivých zemědělských oblastech pokryta vlastními zásobami krmiv.

Kromě toho bilance krmiv dávají podklady pro závěry, jaké jsou podmínky i úroveň technologického normování krmiv v jednotlivých zemědělských výrobních oblastech, a vypovídají také o tom, zda v mezioblastním měřítku existuje přebytek či schodek krmiv.

Výsledkem uvedených úvah a postupů bylo zpracování podrobné bilance krmiv v odvětvově prostorovém měřítku, která byla vyjádřena:

I. Teoretický model oblastní bilance krmiv

Odvětví m	Výrobní využití (spotřeba) krmiv				
	oblasti				
	1	2	...	n	Σ
1	y_1^1	x_1^2	...	y_1^n	y_1
2	y_2^1	y_2^2	...	y_2^n	y_2
.	.	.	...	.	.
.	.	.	...	.	.
.	.	.	...	.	.
m	y_m^1	y_m^2	...	y_m^n	y_m
Σ	y^1	y^2	...	y^n	$\sum_{j=1}^n y^j = \sum_{i=1}^m y_i$
Finální produkce v oblasti j	k^1	k^2	...	k^n	$\sum_{i=1}^n k^j = \sum_{i=1}^m k_i$
Produkce bílkovinných krmiv v oblasti j	Y^1	Y^2	...	Y^n	$\sum_{j=1}^n Y^j = \sum_{i=1}^m Y$

a) v naturálních jednotkách (tuny, tis. kusů, tis. litrů)

b) v jednotkách stravitelných bílkovin 2 varianty

- v naturálních jednotkách (tuny, tis. kusů, tis. litrů),
- v jednotkách stravitelných bílkovin (tuny).

Nutno zdůraznit, že v hospodářské praxi v makroekonomickém měřítku se sestavuje bilance krmiv v jednotkách bílkovin. Přijetí této dohodnuté jednotky v této stati umožnilo vyhnout se problematice cen i skladbě cen jednotlivých druhů krmiv. Zdá se, že způsob oblastního bilancování krmiv, který je zde navrhován, vyhovuje všem metodologickým požadavkům. Je dále také známo, že většina krmiv se nedostává do obratu zboží na trhu a že z tohoto hlediska nemá tržní cenu (např. zelená píce).

Při bilancování krmiv se v této stati vycházelo z těchto předpokladů: zemědělské výrobky mohou být ve značné míře libovolně rozděleny mezi hospodářská zvířata nebo na spotřebu obyvatelstva. Ve svých výzkumech jsem předpokládala, že při bilancování krmiv se v první řadě uspokojují výrobní potřeby zemědělství. Při takovém předpokladu se ovšem projevil schodek v příslušných zemědělských produktech pro zásobování obyvatelstva.

Finální produkce uvedená v tab. I zachycuje rozdíl mezi výrobní spotřebou krmiv

Finální produkce krmiv (finální produkt)					Produkce bílkovinných krmiv				
oblasti ²					oblasti				
1	2	...	n	Σ	1	2	...	n	Σ
k_1^1	k_1^2	...	k_1^n	k_1	X_1^1	X_1^2	...	Y_1^n	Y_1
k_2^1	k_2^2	...	k_2^n	k_2	Y_2^1	Y_2^2	...	Y_2^n	Y_2
.	.	...	.	.	.	.	...	.	.
.	.	...	.	.	.	.	...	.	.
.	.	...	.	.	.	.	...	.	.
k_m^1	k_m^2	...	k_m^n	k_m	Y_m^1	Y_m^2	...	Y_m^n	Y_m
k^1	k^2	...	k^n	$\sum_{i=1}^n k^i = \sum_{j=1}^m k_j$	Y^1	Y^2	...	Y^n	$\sum_{j=1}^n Y^j = \sum_{i=1}^m Y_i$

Symbody a vzorce:

- j — číslo okresu nebo oblasti (1, 2, ..., n)
- i — číslo odvětví (druhu) krmiv (1, 2, ..., m)
- Y_i^j — hrubá produkce krmiv skupiny i v oblasti j
- Y_i — hrubá produkce krmiv skupiny i ve všech okresech nebo oblastech
- Y^j — hrubá produkce krmiv celkem v okrese nebo oblasti j
- y_i^j — výrobní využití (spotřeba) krmiv skupiny i v oblasti j
- y_i — výrobní využití (spotřeba) krmiv skupiny i ve všech okresech nebo oblastech
- y^j — výrobní využití (spotřeba) celkem v okrese nebo oblasti j
- k_i^j — finální produkce krmiv skupiny i v oblasti j
- k_i — finální produkce krmiv skupiny i ve všech okresech nebo oblastech
- k^j — finální produkce krmiv celkem v okrese nebo oblasti j

II. Zjednodušená bilance krmiv Krakovského vojvodství na základě norem skutečné

Krmiva	V naturálních jednotkách (v tunách)			
	celková sklizeň r. 1970	celková spotře- ba podle skutečných norem spotřeby	celková spotře- ba podle zootechnických norem	rozdíl ve spo- třebě a potřebě (4-3)
1	2	3	4	5
Pšenice	297 114	80 421	99 325	18 804
Žito	278 663	119 641	169 120	49 479
Ječmen	63 845	33 806	220 107	186 301
Oves	220 102	220 102	368 020	147 918
Brambory	2 064 400	1 172 239	1 347 120	174 881
Krmná řepa	1 251 781	1 251 781	1 419 450	167 669
Sláma	1 456 790	1 456 790	1 635 502	178 712
Seno	1 056 471	1 056 471	1 350 930	294 459
Zelená píce	3 943 184	3 943 184	4 293 650	350 466
Mléko v tis. l	1 211 221	167 738	167 738	—
Vejce v tis. ks	666 773	68 038	68 038	—
Celkem	—	—	—	—

a jejich hrubou produkcí, tzn. částí produkce, určenou pro zásobování obyvatelstva měst i venkova. Schodek konzumních zemědělských výrobků může být doplněn formou mezioblastních přesunů a z dovozu.

Takto zpracovaná tabulka umožnila provedení analýzy oblastní odvětvové struktury krmiv a odvětvové struktury krmiv v oblasti.

S ohledem na omezený rozsah publikované stati nelze uvést jednotlivé tabulky, ale pouze syntetickou (a ještě zjednodušenou) bilanci, představující celkové sklizeň, celkové využití podle skutečných norem spotřeby, celkovou potřebu krmiv podle zootechnických norem, rozdíly mezi potřebou a spotřebou krmiv v absolutním a relativním vyjádření (tab. II).

Na základě předložené bilance je možné učinit tyto závěry:

— Potřeba podle zootechnických norem ve srovnání se skutečnou spotřebou je v každém druhu krmiv vyšší, největší schodek se projevuje u ječmene, ovsu, brambor, krmné řepy, sena a zelené píce.

— Schodek v případě jadrných krmiv činí 88,8 %, u okopanin 13,7 % a u objemných krmiv 18,8 %.

— Významný schodek se projevuje též u zelené píce — 8,9 %.

— Jedině u vajec a mléka se skutečná spotřeba a zootechnická potřeba pohybují na stejné úrovni. Tato situace vyplývá z toho, že těchto dvou produktů je značný přebytek.

— Bilance využití krmiv při vyjádření v jednotkách stravitelných bílkovin opravňuje k závěru, že celková potřeba podle zootechnických norem v poměru ke skutečné spotřebě je vyšší o 63,3 %. Řečeno jinak, stupeň pokrytí zootechnické potřeby v jednotkách bílkovin se pohybuje v současné době na celkově nízké úrovni a činí 36,7 %.

Množství bílkovin na 1 kg krmiva	V jednotkách bílkovin (v tunách)				
	celková produkce v r. 1970	celkové využití podle skutečných norem spotřeby	potřeba podle zoo- technických norem	rozíl ve spotřebě a potřebě (9-8) abs.	rozíl ve spotřebě a potřebě (9 : 8) v %
6	7	8	9	10	11
96,0	28 523	7 721	9 535	1 814	23,5
84,0	23 407	10 050	14 206	4 150	41,3
76,0	4 852	2 569	16 728	14 159	565,3
70,0	15 407	15 407	25 761	10 354	67,2
3,4	7 018	3 985	4 580	595	14,9
4,0	5 007	5 007	5 678	671	13,4
5,7	8 303	8 303	9 322	1 019	12,3
45,0	47 542	47 542	60 792	13 250	28,6
15,7	62 027	62 027	67 410	5 383	8,9
31,0	37 548	5 199	5 199	—	—
119,0	79 346	8 096	8 096	—	—
—	318 980	175 906	287 249	51 395	63,3

— Celkové sklizně, které činí v jednotkách stravitelných bílkovin 318 980 tun, tvoří potenciální zásobu, kterou by bylo možné (teoreticky) určit pro dané cíle výroby. To ovšem nelze přijmout, protože specifikace v tabulce „celkové sklizně“ zahrnuje zemědělské produkty určené pro konzum obyvatelstva; zejména se to týká pšenice, žita a brambor.

Provedená verifikace dovoluje tvrzení, že konstrukce teoretického modelu je správná a že jsou dány široké možnosti pro jeho využití při plánování a prognózování.

Srovnání zootechnických norem s normami skutečné spotřeby umožňuje posoudit úroveň zemědělské výroby.

Pomocí předložené bilance je možné stanovit přebytky a schodky v jednotlivých druzích krmiv, stejně jako je možné hlouběji upřesnit charakter rovnováhy v měřítku oblasti, tzn. zda je tato rovnováha skutečná nebo jen zdánlivá.

Zpracovaná bilance rovnováhy podle faktických norem spotřeby a podle zootechnických norem potřeby dala podklady o skutečné ekonomické situaci zemědělství Krakovského vojvodství.

Literatura

LEONTIEFF V., 1953, The strukture American economy 1919—1939. Oxford University Press, New York.

WACŁAWOWICZ S., 1970, Racionalne proporcje produkcji rolnej. Warszawa.

Došlo dne 17. 1. 1974

Adresa autorky:

Lucyna Maczka, Instytut Planowania i Ekonomiki Regionu, Wyższa Szkoła Ekonomiczna w Krakowie

Chov hovädzieho dobytku v súčasných našich ekonomických a výrobných podmienkach je odvetvím, ktoré v sebe koncentruje najzávažnejšie problémy biologického, technicko-technologického i ekonomicko-organizačného charakteru. Popri tom svojim rozsahom i váhou výrazne ovplyvňuje celkovú úroveň hospodárenia poľnohospodárskych podnikov.

Syntetizujúcim prejavom nahromadených problémov je vysoká nákladovosť produktov hovädzieho dobytku ovplyvnená dvoma základnými nákladovými položkami, a to nákladmi na krmivá, ktoré v celkovej skladbe výroby mlieka zaberaajú cca 42 % (pri výrobe hovädzieho mäsa až 64 %), a pracovné náklady, ktoré predstavujú približne 40 % pri výrobe mlieka a 20 % pri výrobe hovädzieho mäsa.

Ďalšia intenzifikácia a zhospodárňovanie chovu hovädzieho dobytku vyžaduje technicko-technologickú prestavbu tohto odvetvia, ktorá podmieni výrazné zníženie spotreby práce a tým aj pracovných nákladov a zhospodárni produkciu krmív pri súbežnom umožnení priemyselnosti tohto odvetvia.

Zefektívnenie chovu HD nemožno riešiť izolovane, ale v kontexte na celú sústavu hospodárenia na pôde, osobitne na organizáciu krmovínovej základne, od ktorej sa vyžaduje produkcia potrebného obsahu živinných jednotiek pri nízkych nákladoch a možnosť jednoduchého, produkčne účinného a vyrovnaného kŕmenia HD po celý rok.

Cieľom tohto príspevku je poukázať práve na možnosti a smery racionalizácie krmovínovej základne v podmienkach prechodu na veľkovýrobné technológie a priemyselné chovu hovädzieho dobytku.

SÚČASNÝ STAV ORGANIZÁCIE VÝROBY KRMIVÍN

Krmivová základňa poľnohospodárskych podnikov je v súčasnosti podriadená organizačným a technologickým riešeniam ustajnenia hospodárskych zvierat, prevažne hovädzieho dobytku. Výživa je založená na mnohosoľkovej kŕmnej dávke, vyžadujúcej dodatočnú úpravu a miešanie spravidla tesne pred kŕmením. Požiadavka viacsoľkovej kŕmnej dávky vyvoláva zasa potrebu širšieho sortimentu pestovaných krmív na ornej pôde.

I. Spotreba živej ľudskej práce na zber a kŕmenie hlavných druhov objemových krmív v závislosti na použitej technológii zberu a uskladnenia

Druh krmiva	Spôsob, miesto uskladnenia	Spotreba času na 1 q v min		
		zber a doprava	kŕmenie a doprava	spolu
Seno VK-1	stoh, pole	7,32	10,38	17,70
Seno VK-2	stoh, pole	6,25	10,38	16,63
Seno VK-1	stoh, dvor	7,58	8,67	16,25
Seno VK-2	stoh, dvor	6,51	8,67	15,18
Seno VK rezané	sklad objemového krmiva	5,80	5,44	11,24
Senáž VK	jama, dvor	4,88	8,02	12,90
Senáž VK	veže, dvor	2,41	1,50	3,91
Lucerna	umele sušená	5,86	—	5,86
Kukuričná siláž	pole, jama	1,87	17,54	19,41
Kukuričná siláž	plošina, dvor	1,91	5,80	7,71

Vysvetlivky: zber sena:

zberacím elevátorom — 1
samozberacím vozom — 2

nakladanie:

siláž (plošina, dvor) — vyberacou frézou VSZ-140, ostatné ručne

kŕmenie:

senáž (jama, dvor), siláž (plošina, dvor) — samozakladacím vozom ostatné visiacou železničkou

doprava rezaného sena zo skladu do prípravovne:

pneumaticky (potrubím)

priemerná dopravná vzdialenosť:

pole — 1 km
dvor — 300 m

Podiel krmovín na ornej pôde je v našej republike neúmerne vysoký (29,51 % — rok 1972) v relácii k plošnej intenzite chovu HD (63,7 ks na 100 ha p. p. v roku 1972), čo svedčí o ich extenzívnom pestovaní, nevhodnom druhovom zložení a nezodpovedá vývojovým tendenciám prechodu na veľkovýrobné technológie chovu HD.

Používané technológie zberu a konzervovania krmovín pôsobia tiež retardačne na efektívnosť chovu HD vzhľadom na značnú spotrebu času na výrobu 1 q krmovín.

Ďalším veľmi páčivým problémom nákladovosti výrobkov HD je doprava a manipulácia s krmivami z miesta uskladnenia až na miesto spotreby, ktorá je veľmi prácna a nákladná. Veľká časť objemových krmív je uskladnená priamo v poli na parcelách s odôvodnením, že sa tým urýchľuje a zlacňuje zber príslušnej plodiny. Zabúda sa však na to, že s hmotou sa musí počas roka až do jej spotrebovania ešte dvakrát manipulovať, a to raz pri nakladaní a prevoze do prípravovne a druhýkrát z prípravovne do kŕmnych žlabov. Doprava krmiva sa musí uskutočniť za každého počasia a vo väčšine prípadov po zlých poľných cestách.

Informácie o prácnosti pri zbere a kímení objemovými krmivami pri rôznych spôsoboch zberu a konzervovania poskytuje tab. I.

V poľnohospodárskej praxi sa uplatňuje zber viacročných krmovín prevažne vo forme sena, z čoho vyplýva značná pracovná náročnosť na zberové práce. Výroba lucernovej múčky vykazuje pomerne vysokú spotrebu živej ľudskej práce na 1 q hmoty v dôsledku náročnosti na vrecovanie a manipuláciu s hotovým výrobkom. Pri prepočte spotreby času na živinnú jednotku (1 q SNL) sa však dosiahnu podstatne priaznivejšie relácie v prospech lucernovej múčky. Ďalšími pozitívnymi stránkami takto konzervovanej hmoty viacročných krmovín sú: vyšší obsah vitamínov a minerálnych látok, nižší podiel vlákniny, ľahšia manipulácia pri nakladaní a preprave, možnosť použitia ako komponenta pri výrobe koncentrovaných krmných zmesí a pod. Komplex menovaných predností kladie spracovanie viacročných krmovín na múčku jednoznačne na prvé miesto ako producenta bielkovinovej zložky krmnej dávky. Na druhej strane výhodnejším glycidovým krmivom sa ukazuje kukuričná siláž zberaná pri vyššom obsahu sušiny a uskladnená vo dvore na betónovej plošine.

Pokiaľ ide o spotrebu času na kímenie, je na prvý pohľad zrejмый markantný rozdiel v spotrebe pri uskladňovaní vo dvore a na poli. Najmä u kukuričnej siláže, uskladnenej na betónovej plošine vo dvore s kontinuálnou nadväznosťou kompletnej krmnej linky na prejazdne mašale, vzniká úspora živej práce v prepočte na 1 q hmoty až 11,70 min, čo predstavuje iba 40 % pracovnú náročnosť oproti klasickému spôsobu uskladnenia silážnej hmoty. Nízka spotreba času u rezaného sena je podmienená pneumatickou dopravou hmoty zo skladovacieho priestoru do prípravovne krmív pomocou potrubia. V prípade prepravy hmoty príviesmi nadobudne hodnotu približne takú, aká je u nerezaného sena.

RACIONALIZÁCIA VÝROBY KRMÍV – ZÁKLAD ZNÍŽOVANIA NÁKLADOVOSTI VÝROBKOV HD

Analýza doterajších spôsobov organizácie krmovínovej základne a jednotlivých technológií pestovania krmovín, ich zberu, uskladnenia a dopravy až po spotrebu jasne ukazuje nutnosť radikálnych zásahov do tejto oblasti, ktorá popri znížení prácnosti, nákladovosti a zvýšení produkčnej účinnosti vyrobených krmív zaistí kontinuitu novej sústavy rastlinnej výroby na rozvíjajúce sa perspektívne veľkovýrobné technológie v chove HD.

Technicko-technologická prestavba chovu HD si žiada nové riešenie krmovínovej základne počínajúc výrobou, konzervovaním a skladovaním a končiac prepravou na miesto spotreby. Nové poznatky vo výžive HD umožňujú zjednodušenie krmnej dávky, čo sa prenáša aj do požiadaviek skladby krmných plodín. Rozhodujúcim ukazovateľom sa stáva produkcia energetických látok ako zdroja pre polosyntetickú a syntetickú výživu HD. Uvedená skutočnosť od základu mení tradičné zásady a požiadavky na pestosť krmnej dávky a tým aj štruktúru krmovín na ornej pôde. Na úseku rozsahu a štruktúry pestovania krmovín sa javí okrem horskej oblasti optimálne zastúpenie 25–26 % krmovín na ornej pôde s druhovou skladbou 14–17 % kukurice na siláž s vyšším obsahom sušiny a 8–10 % viacročných krmovín pri produkcii rovnakého objemu živín ako pri pôvodnom rozsahu krmovínovej základne. Nevyhnutnou podmienkou zníženého osevu krmovín na ornej pôde je však spracovanie viacročných krmovín v su-

šiarskom zariadení vo forme múčky. Takýto spôsob konzervovania hmoty viacročných krmovín umožňuje vyprodukovať ten istý objem živinných jednotiek z takmer polovičnej plochy oproti konzervovaniu vo forme sena, vzhľadom na podstatne vyšší obsah živín v jednotke hotového výrobku.

Znižovanie nákladov na krmivá bezpodmienečne vyžaduje okrem zjednodušenia sortimentu krmovín taký systém ich konzervovania a uskladnenia, ktorý zabezpečí kontinuálnu nadväznosť skládky na maštal, teda na ich priamu spotrebu. Vylúčenie zbytočného prekladania, opakovanej prepravy a odstránenie opakovaných zásahov pri manipulácii s hmotou na poli, to je jedna z ciest znižovania nákladov na krmivá a tým i dosiahnutia požadovanej rentability v chove HD.

Z technologického hľadiska pri zbere, konzervovaní a uskladnení krmív v prácnosti i nákladovosti dosahuje najpriaznivejšie parametre jednoduchý systém uskladnenia silážnej hmoty kukurice na povrchových betónových plošinách, ktoré sú investične nenáročné, vylučujú zbytočnú opakovanú manipuláciu a prevoz krmiva a pri nadväznosti na prejazdne maštale pomocou pevnej cestnej siete výrazne znižujú spotrebu práce i nákladov na kŕmenie HD. Prednosti tohto spôsobu spočívajú v tom, že poskytuje možnosť veľmi jednoduchej manipulácie pri silážovaní, ale najmä celý rok pri nakladaní a prevoze silážnej hmoty na miesto spotreby. Kŕmna linka pozostáva z vyberacej frézy VSZ-140 a samozakladacieho voza. Traktorista s pomocníkom pomocou frézy naplnia kŕmny voz, ktorým dopravujú krmivo až do kŕmnych žlabov. Takéto riešenie kŕmnej linky umožňuje dvom pracovníkom nakŕmiť farmu s 500—700 ks HD, pričom použitá mechanizácia je jednoduchá, lacná, nenáročná na údržbu a navyše dopravný traktor možno medzi obdobiami kŕmenia použiť na iné práce.

Znížený osev viacročných krmovín bude vykompenzovaný ich intenzívnym pestovaním s možnosťou využitia závlahy a modernými technológiami konzervovania. Spracovanie formou umelého sušenia na múčku vytvorí základ priemyselnej výroby hodnotných kŕmnych zmesí, ktoré spolu so základným objemovým krmivom — kukuričnou silážou — zjednoduší a zrovnomení kŕmenie HD po celý rok.

Navrhované zmeny organizácie krmovínovej základne a uplatnenie nových spôsobov konzervovania krmovín zabezpečia zníženie spotreby práce na jednotku plochy a jednotku vyrobených krmív, včítane ich spotreby a zníženia ovejnej plochy krmovín pri dodržaní, ba i zvýšení objemu výroby živinných jednotiek. Ďalej umožnia podstatné zníženie prácnosti priamo pri kŕmení hovädzieho dobytká odstránením namáhavých ručných prác a zbytočnej opakovanej manipulácie s krmivami. Pracovná operácia „kŕmenie“ sa vyčlení z pracovnej náplne ošetrovateľov a presúva sa do činnosti špecializovanej pracovnej skupiny.

Reálnosť a opodstatnenosť navrhovaného riešenia krmovínovej základne (kukuričná siláž s vyšším obsahom sušiny a lucerna spracovaná na múčku) vo vzťahu k vysokokonzentrovanej a špecializovanej živočíšnej výrobe dokazujú praktické skúsenosti napr. JRD Pavlice (okr. Trnava), JRD Most na Ostrove (okr. Bratislava) atď. Ustajňovanie HD v prejazdnych maštaliach s roštovými stojiskami a uplatnenie nového spôsobu organizácie krmivovej základne značne zníži spotrebu živej ľudskej práce, ktorá vyplýva zo zjednodušenia manipulácie s krmivami a výkalmi. Napr. v JRD Pavlice poklesla spotreba času na ošetrovanie 1 dojnice z pôvodných 30—32 min na 13—14 min, na 1 kus výkrmového a chovného dobytká zo 14—16 min na 2—3 min, pričom sa zároveň uplatnili požiadavky na skultúrne práce, odstránenie namáhavých ručných prác a zavedenie smenovej prevádzky.

OPTIMALIZÁCIA ŠTRUKTÚRY A ROZSAHU KRMOVÍN NA ORNEJ PÔDE

Možnosť zníženia osevu krmovín na ornej pôde demonštrujeme na modelovom príklade. Pri jeho konštrukcii vychádzame z priemerných štatistických údajov za rok 1972 :

Stupeň zornenia poľnohospodárskej pôdy	70,42 %
Podiel krmovín na ornej pôde	29,51 %
Priemerná úroda krmovín na ornej pôde	56,8 q . ha ⁻¹
Priemerná úroda lucerny	72,2 q . ha ⁻¹
Priemerná úroda kukurice na zeleno a siláž	330,1 q . ha ⁻¹

Štruktúra osevu krmovín na ornej pôde :

— lucerna	32 %
— kukurica na zeleno a siláž	24 %
— ďatelina	18 %
— dočasné lúčne porasty na ornej pôde	12 %
— strukovino-obilné miešanky	9 %
— ďatelino a lucerno trávne miešanky	5 %

V záujme zjednodušenia postupu pri výpočte uvažujeme ako model poľnohospodársky podnik o výmere :

poľnohospodárskej pôdy	1000 ha
ornej pôdy	704 ha
krmovín na ornej pôde	208 ha

Viackomponentná krmovinová základňa modelu pri súčasne dosahovanej úrovni hektárových úrod a priemernej kvalite krmovín konzervovaných prevažne tradičnými technológiami vyprodukuje približne : 10.600 q sušiny, 820 q SNL, 4700 q ŠJ.

Ak zúžime sortiment pestovaných krmovín na ornej pôde na dve najproduktívnejšie krmoviny spracované modernými technológiami konzervovania (silážna kukurica s vyšším obsahom sušiny a lucerna spracovaná na múčku alebo granulovaná), postačí na výrobu toho istého objemu živín podstatne menšia plocha.

Predpokladajme dosiahnutie priemerných hektárových úrod u oboch plodín podľa štatistickej ročenky a dodržanie priemernej kvality krmiva, ako uvádza Labuda (1972). Potom, po odpočítaní strát 10 % hmoty lucerny a 20 % hmoty u kukurice (podľa Mužíka 1972), dostaneme nasledovné množstvo vyprodukovaných živín z 1 ha kukurice: 66,1 q sušiny, 2,6 q SNL, 37 q ŠJ a z 1 ha lucerny: 58,5 q sušiny, 8,4 q SNL, 26 q ŠJ.

Optimálny pomer osevej plochy oboch krmovín pri minimalizácii ich celkového podielu na ornej pôde stanovíme pomocou lineárneho programovania (postup podľa Pitela 1972).

Matematická formulácia úlohy :

Premenné: x_1 — výmera silážnej kukurice

x_2 — výmera lucerny

Účelová funkcia : $z = x_1 + x_2 \Rightarrow \min$

Podmienky :

1. Produkcia sušiny	$66,1x_1 + 58,5x_2 = 10\ 600$
2. Produkcia SNL	$2,6x_1 + 8,4x_2 = 820$
3. Produkcia ŠJ	$37,0x_1 + 26,0x_2 = 4\ 700$
4. Nezápornosť	$x_1 = 0$
5. Nezápornosť	$x_2 = 0$

Z predbežného riešenia úlohy grafickou metódou vyplýva, že limitujúcimi nutričnými hodnotami sú: produkcia sušiny a produkcia SNL. Numerickým riešením rovníc zodpovedajúcich týmto podmienkam dospejeme k optimálnej výmere obidvoch plodín.

Zo sústavy rovníc :

$$66,1x_1 + 58,5x_2 = 10\ 600$$

$$2,6x_1 + 8,4x_2 = 820$$

vyčíslime determinanty :

$$D_s = 403,14$$

$$D_1 = 41\ 070$$

$$D_2 = 26\ 642$$

ich riešením dostaneme :

$$x_1 = 101,9$$

$$x_2 = 66,1$$

Zaokrúhlením výsledkov obdržíme optimálny rozsah krmovínovej základne na ornej pôde, ktorá pozostáva zo 102 ha silážnej kukurice a 67 ha lucerny spracovanej na múčku. Celková výmera krmovín na ornej pôde, pri takto riešenej krmovínovej základni, bude 169 ha, čo činí iba 24 % ornej pôdy oproti pôvodným 29,51 %, pričom sa vyprodukuje taký istý objem živín ako pri pôvodnej skladbe krmovínovej základne. I keď pripočítame 1–2 % plochy ako rezervu, dosiahneme značnú úsporu ornej pôdy. Uvoľnená pôda umožňuje rozšíriť osev obilovín na úkor krmovín, čo prispeje k riešeniu sebestačnosti našej krajiny vo výrobe potravín vo smere plnšieho uspokojenia stále rastúcich celospoločenských požiadaviek na kvalitu i kvantitu potravinárskych výrobkov.

SUHRN

Z hľadiska znižovania nákladovosti na produkty chovu HD má popri ďalšej biologizácii a technizácii tohto odvetvia rozhodujúci význam zefektívnenie výživy HD.

Organizácia krmovínovej základne musí v tomto procese zohľadniť požiadavky novej sústavy hospodárenia na pôde, spriemyselnovania jednotlivých odvetví poľnohospodárstva. Tradičné poňatie krmovínovej základne treba zjednodušiť a zmeniť počínajúc jej rozsahom, štruktúrou, cez konzervovanie a skladovanie až po spotrebu krmív.

Požadovaný objem živinných jednotiek je možné vyrobiť znížením terajšieho rozsahu cca 29 % krmovín na ornej pôde na 25–26 % pri ich štruktúrnej zmene na dve základné krmoviny, a to 8–10 % viacročných krmovín a 14–17 % kukurice na siláž.

Navrhované zmeny krmovínovej základne vyžadujú tiež zmeny v uskladnení a konzervovaní krmovín. Z možných spôsobov ako najefektívnejšie sa javí uskladnenie siláže na betónovej plošine s priamou nadväznosťou na prejazdne maštale a spracovaním hmoty viacročných krmovín na múčku, ktorá sa použije ako komponent pre výrobu kŕmnych zmesí, resp. tvarovaných kŕmív.

Literatúra

- LABUDA J. a kol., 1972, Hospodárne využitie kŕmív a kŕmnych zmesí. Príroda Bratislava.
MUŽIK V., 1972, Technika zemědělského sušárství. Rudné a nerudné doly Ejpo-vice.
PITEL J., 1972, Matematické metody I. Príroda Bratislava.
VALÁŠEK F., HRMO V., IVANKA L., 1972, Výhledový program rozvoja a racionalizácie poľnohospodárskej výroby v kooperačnom obvode II. okres Trnava. VŠP Nitra.
Statistická ročenka Československé socialistické republiky, 1973, SNTL Praha.

Došlo dne 25. 4. 1974

Adresa autorov:

Doc. ing. František Valášek, CSc., ing. Michal Vicen, Vysoká škola poľnohospodárska, 949 67 Nitra

STANOVENÍ CENY OBJEMNÝCH KRMIV (SENÁŽE) – DŮLEŽITÝ PŘEDPOKLAD K DALŠÍMU ROZVOJI KOOPERAČNÍCH VZTAHŮ

Rozvoj výrobních sil, který se v posledním desetiletí projevuje výrazně také v zemědělské výrobě, přináší s sebou i zákonité změny ve výrobních vztazích. Postupující koncentrace a specializace zemědělské výroby si vyžaduje netradiční přístupy a řešení celé řady problémů. Jedním z mnoha problémů, které bude třeba v nejbližší době vyřešit, je stanovení ceny dosavadních meziproduktů, které byly a doposud jsou převážně otázkou vnitropodnikovou.

Vznikem kooperací při výkrmu a odchovu skotu vyniká tento problém do popředí.

Na okrese Třebíč jsme se s tímto problémem setkali při přípravě a při vlastním jednání s družstvy, která budou v letošním roce zabezpečovat senáž pro dva nové velkokapacitní teletníky. Jedná se o teletníky Kladeruby a Kostníky, každý o kapacitě 1008 ks telat, které mají být dány do provozu ve IV. čtvrtletí letošního roku.

Dosavadní způsob řešení byl tento: ve velkokapacitním teletníku v Rokytnici nad Rokytnou se v oddělení rostlinné výroby krmí převážně senem, které se od členských družstev nakupovalo za nákupní ceny platné při prodeji ZNZZ. I když tyto ceny nejsou ekvivalentní s cenami jadrných krmiv z hlediska rentability, nečinila nám tato skutečnost velké problémy, protože družstva dodávala seno podle počtu telat a případné rozdíly se kryly nákupem ze ZNZZ.

Naprosto jiná situace nastává nyní. Každý z nově budovaných teletníků má zajišťovat odchov telat pro dvě kooperační seskupení, ale dodávkou senáže i sena je pověřeno v případě teletníku Kladeruby JZD Mohelno, v případě teletníku Kostníky JZD Kostníky a JZD Police (v budoucnu počítáme se sloučením těchto JZD do JZD Police). Tím vznikají nové problémy. Např. je nutné řešit:

- změny ve struktuře rostlinné výroby;
- stanovení přepočtu senáže, sena a jadrných krmiv tak, aby družstva, která budou produkovat objemnou píci, se mohla vypořádat i s povinnostmi v jadrných krmivech k SZP, který za ně vyrábí vejce a vepřové maso;
- stanovení ceny dodávané senáže případně sena, která by byla pro družstva vhodná nejméně tak jako cena dodávaných zrnin.

O změnách ve struktuře rostlinné výroby, které řešíme v úzké spolupráci s Výzkumnou stanicí pícninářskou v Troubsku a Oblastní stanicí ÚVSH ve Velkém Meziříčí, se nebudu podrobně zmiňovat, protože to nepovažuji za nutné vzhledem k řešené problematice.

Při stanovení přepočtu sena, senáže a jadrných krmiv navzájem bylo vycházeno z několika hledisek, a to :

- z celkového množství vyprodukovaného krmiva na 1 ha;
- z poměru škrobové hodnoty jednotlivých krmiv;
- z nově stanovených cen senáže a sena ve vztahu k průměrné realizační ceně pšenice.

Především bylo nutno stanovit poměr jadrných krmiv k senáži. Vypočtené hodnoty se pohybovaly od 1 : 3,8 do 1 : 4,6. Vzhledem ke snaze podpořit zájem o výrobu objemné píce byl vzat za základ poměr 1 : 4. Z toho byly odvozeny poměry uvedené v tab. I.

I. Tabulka vzájemného přepočtu jadrných krmiv, sena a senáže

	Jadrná krmiva	Seno (85 % sušiny)	Senáž (45 % sušiny)
Jadrná krmiva	1	1,8	4
Seno (85 % sušiny)	0,56	1	2,2
Senáž (40 % sušiny)	0,25	0,45	1

Daleko složitější otázkou bylo stanovení ceny senáže. Pro vnitropodnikovou potřebu si zúčtovací cenu senáže počítá podnik takto :

$$\frac{\text{stálá zúčtovací cena (10 Kčs) \cdot sušina senáže (40 \%)}{\text{sušina zelené píce těže plodiny (18\%)}} = 22,2 \text{ Kčs}$$

Ovšem za tuto cenu není žádné JZD ochotno senáž prodávat. Jak ale stanovit cenu 1 q zelené hmoty, která patří podle vyhlášky FCÚ č. 137/73 Sb. do cen sjednaných dohodou mezi dodavatelem a odběratelem (viz Výnos Federálního cenového úřadu V — 1/74 Cenového věstníku o cenách sjednaných dohodou dodavatele s odběratelem, kde se jmenovitě uvádí zelené hmoty krmné a silážní, z čehož se dá usoudit, že stejný předpis platí i pro senáže).

Při stanovení ceny zelené píce se vycházelo :

— z tříletých vážených aritmetických průměrů hektarových výnosů pšenice (34,12 q) a víceletých píce (205,56 q), dosažených v okrese;

— z průměrných vlastních nákladů víceletých píce (10,45 Kčs) a pšenice (81,17 Kčs) za ČSR podle VÚEZVz za rok 1972,

— z průměrné realizační ceny pšenice (168,24 Kčs) za ČSR podle VÚEZVz za rok 1972;

— z míry rentability u pšenice vypočtené podle vzorce

$$\frac{\text{čistý důchod}}{\text{vlastní náklady}} \cdot 100.$$

Propočtem byla stanovena cena 21,66 Kčs za 1 q zelené píce víceletých píce.

Vlastní propočet:

1. 34,12 q pšenice se realizuje za	5740 Kčs
vlastní náklady	2770 Kčs
rozdíl (ČD)	2970 Kčs

2. Míra rentability

$$\frac{2970 \cdot 100}{2770} = 107,2$$

3. 206 q víceletých píce (jetele červeného) — vlastní náklady 2153 Kčs

4. Aby bylo dosaženo stejné míry rentability z 1 ha víceletých píce (jetele červeného), je třeba počítat:

$$\frac{x \cdot 100}{2153} = 107,2$$

$$x = \frac{107,2 \cdot 2153}{100}$$

$$x = 2308 \text{ Kčs}$$

5. Cena víceletých píce (jetele červeného) z 1 ha by pak byla:

2308 Kčs (čistý důchod)
2153 Kčs (vlastní náklady)
4461 Kčs celkem

6. Z toho cena 1 q je $4461 : 206 = 21,66$ Kčs

Pro výpočet ceny senáže (případně sena) bylo použito upraveného vzorce pro výpočet zúčtovací ceny senáže a píce:

$$\frac{\text{vypočtená cena 1 q víceletých píce (21,66 Kčs) \cdot sušina senáže}}{\text{sušina zelené píce téže plodiny}}$$

Dále bylo stanovena teoreticky různá sušina senáže a pro vlastní propočet jakostních tříd bylo použito údajů o sušině jetele červeného při různém stupni sklizňové jakosti podle údajů ČSN 467007:

Výživná hodnota krmiv:

jetel červený před květem I. seč	17,5 % sušiny
v květu I. seč	22,0 % sušiny
odkvetlý	28,0 % sušiny

Na základě stejné normy pak byla zařazena do jednotlivých jakostních tříd i ostatní krmiva. Výsledkem byl návrh ceny senáží z víceletých píce (tab. II).

Pro zajímavost lze uvést i ceny sena vypočtené stejnou metodou (při sušině 85 %):

I. jakost	105 Kčs
II. jakost	84 Kčs
III. jakost	66 Kčs

II. Návrh ceny senáží z (víceletých) pícein

Sušina senáží	I. jakost	II. jakost	III. jakost
	jetel červený před květem, jetel červený strništní, vojtěška před květem, vojtěška zakvétající, luční porost před květem, jarní směska cca 19 % sušiny, landsberská směska cca 18 % sušiny	jetel červený v květu, vojtěška v květu, jetelotráva v květu, vojtěškotráva zakvétající, luční porost v květu, oves vymetaný	jetel červený odkvetlý, luční porost odkvetlý
	cena za 1 q v Kčs		
25	31	25	19
30	37	30	23
35	43	34	27
40	50	39	31
45	56	44	35
50	62	49	39

Návrh cen senáže byl projednán a schválen jako výchozí podklad k uzavření hospodářské smlouvy na dodávku senáže mezi zainteresovanými podniky. Dále bylo dohodnuto, že stupeň jakosti bude určen případ od případu před vlastní sklizní za účasti vedoucího provozu SZP a zástupce JZD. Sušina bude zjišťována v laboratoři OZS.

Došlo dne 21. 3. 1974

Adresa autora:

Ing. Ludvík Valíček, Okresní zemědělská správa, 674 01 Třebíč

O FINANČNOM HOSPODÁRENÍ POĽNOHOSPODÁRSKÝCH PODNIKOV

Vladimír Krotíl: *Finanční hospodářství zemědělských podniků. Státní zemědělské nakladatelství, Praha 1973, 287 str.*

V súvislosti s posilňovaním postavenia národohospodárskeho plánu sa aj v odvetvi poľnohospodárstva venuje stále väčšia pozornosť komplexnému pôsobeniu nástrojov zabezpečujúcich jeho plnenie. Medzi nimi významné miesto zaujímajú nástroje finančné.

Preto možno len privítať, že sa po dlhšom čase objavila na našom knižnom trhu ďalšia publikácia o problematike finančného hospodárenia poľnohospodárskych podnikov. Napísal ju skúsený autor — ako sám uvádza — pre pracovníkov poľnohospodárskych podnikov, ich kooperačných združení a nadpodnikových orgánov.

Kniha, vychádzajúc z výkladu nástrojov sústavy socialistických financií, podrobne opisuje základy a spôsob finančného hospodárenia poľnohospodárskych podnikov v ČSSR a platnú prax širšie zdôvodňuje a vysvetľuje.

Práca je rozdelená do siedmych častí obsahujúcich 21 kapitol.

Prvá časť (str. 15—34) je nazvaná: *Plánovanie financií v socialistickom národnom hospodárstve*. Autor tu úvodom zdôrazňuje, že plán je hlavným nástrojom riadenia a jeho dôležitou súčasťou je finančný plán ako základná forma plánovania socialistických financií. Preto svoj výklad o financiách začína vrcholnými finančnými plánmi a bilanciami. Zapodieva sa postupne úhrnným finančným plánom, štátnym rozpočtom a menovým plánom. Stručne sa zmieňuje o tvorbe a rozdeľovaní úhrnného spoločenského produktu a národného dôchodku. Časť uzatvára výkladom zásad hospodárenia s prostriedkami štátneho rozpočtu.

Druhá časť (str. 35—67) nesie nadpis: *Finančné nástroje, bankovo menová politika a reprodukčné náklady*. Pojednáva sa tu predovšetkým o mene a úvere ako o základných nástrojoch, prostredníctvom ktorých štát pôsobí na plnenie

cieľov finančných plánov. Autor hovorí o funkciách úveru a úroku, o finančných nástrojoch v zahraničnom obchode, o devízových vzťahoch krajín RVHP, o peňažnej rovnováhe v národnom hospodárstve, o Štátnej banke čs. a druhoch úverov, ktoré poskytuje. Na záver časti sa rozvádza pojem reprodukčné náklady.

Obidve uvedené časti majú informatívny charakter. Dávajú určitý „širší rámec“ ďalšiemu výkladu zameranému na pôsobenie financií v poľnohospodárskych podnikoch. Domnievam sa, že taký prístup je užitočný najmä pre čitateľov z radov podnikových pracovníkov, aby videli finančné problémy svojho podniku aj v širších národohospodárskych súvislostiach. Na druhej strane však snaha po hutnosti vo vyjadrovaní môže viesť k niektorým nedorozumeniam, prípadne zjednodušeniam.

Tak napr. na str. 35 sa hovorí, že peniaze „...slúžia ako prostriedok výmeny, ktorá je hlavným hospodárskym účelom peňazí. Tie však majú ešte vedľajšie funkcie: sú meradlom a delidlom hodnôt, prenášajú a uchovávajú hodnoty a sú prostriedkom k plateniu...“. Odhliadnúc od trocha nezvyčajnej formulácie funkcií peňazí, ťažko možno súhlasiť s ich členením na hlavné a vedľajšie.

Alebo na str. 39 je uvedené, že „...úverová emisia je sústredená v tom centre, kde je peňažná emisia.“ Také tvrdenie môže vyvolať v čitateľovi dojem, že emisia peňazí a poskytovanie úverov sú oddelené procesy. V skutočnosti však poskytovanie úverov je základnou formou vydávania peňazí do obehu. Súčasná sústava emisie peňazí za socializmu má bankovo úverový charakter.

Podobných námietok by bolo možné uviesť viac.

Tretia časť (str. 68—117) je nad-

písaná: *Finančné vzťahy odvetvia poľnohospodárstva v národnom hospodárstve*. Charakterizuje sa tu postavenie poľnohospodárstva, od ktorého sa odvodzujú princípy finančnej sústavy odvetvia, pričom sa venuje zvýšená pozornosť štátnemu intervencionizmu.

Osobitne zaujímavé sú údaje o štruktúre úhrady reprodukčných nákladov v poľnohospodárstve (str. 74). Uvádza sa, že pri zavedení zdokonalenej sústavy plánovitého riadenia úhrada nákupnými cenami dosahovala 82,6 % týchto nákladov; zvyšok tvorili rôzne nástroje mimocenovej úhrady. Nakoľko v rokoch 1967—69 sa ceny výrobných prostriedkov dodávaných do poľnohospodárstva ďalej zvyšovali — pričom toto zvýšenie nemohlo byť premietnuté do nákupných cien — rozširoval sa aj podiel mimocenovej úhrady.

V ďalšom texte sa jednotlivé formy cenovej aj mimocenovej úhrady podrobne opisujú a uvádza sa tu aj (na základe údajov za ČSR z roku 1970) váha jednotlivých mimocenových nástrojov.

Časť uzatvára kapitola o sústave daní a odvodov v odvetví poľnohospodárstva, ktorá je špecifickou súčasťou systému úhrady reprodukčných nákladov.

Výklad podáva veľmi plastický obraz peňažných vzťahov odvetvia ako celku v rámci národného hospodárstva.

Nemožno však súhlasiť s tým, že autor považuje ceny za súčasť finančných nástrojov. Na str. 71 uvádza: „V sústave riadenia poľnohospodárstva tvoria medzi ekonomickými nástrojmi podstatných potrieb zo štátneho rozpočtu, súcenové nástroje a pravidlá cenovej politiky, formy dotovania niektorých výrobných potrieb zo štátneho rozpočtu, sústava daní a odvodov poľnohospodárskych podnikov, zásady tvorby a využívania podnikových a nadpodnikových fondov a sústava poskytovania úverov“. Ide zrejme len o nedopatrenie, pretože ceny a financie sú — popri mzdách — samostatnými nástrojmi rozdeľovania.

Štvrtá časť (str. 118—141) má titul: *Základy, predpoklady a ciele poľnohospodárskych podnikových financií*. Počínajúc touto časťou celý ďalší text sa zapodieva financiami na úrovni podnikov.

Najskôr sa definuje poľnohospodársky podnik ako „...základná forma organizácie rastlinnej a živočíšnej výroby s plnou hospodárskou a právnu samostatnosťou“ (str. 118). Na túto definíciu nadväzuje vysvetlenie niektorých atribútov podniku ako je jeho hospodárska samostatnosť, právna subjektivita, majetková samostatnosť a samostatná majetková

zodpovednosť. Vysvetľujú sa tu aj jednotlivé typy výrobo-hospodárskych jednotiek (odborový podnik, trust a koncern).

Potom nasledujú úvahy o základoch finančného hospodárenia poľnohospodárskych podnikov. Autor kritizuje, že „...za kritérium účelnosti a správnosti hospodárenia v poľnohospodárskom podniku sa považuje často prírastok hrubého dôchodku aj prírastok čistého zisku (bez dotácií) na 1 pracovníka...“. V ďalšom sa stavia za kritérium zisku a uzatvára: „...je nutné vyvodiť záver, že je pre spoločnosť účelné akékoľvek opatrenie v podniku, ktoré znamená prírastok čistého zisku v tomto podniku. Tento záver však platí len za predpokladu, že podnik splnil plánované úlohy voči spoločnosti“ (str. 125).

Tieto formulácie správne vyjadrujú všeobecnú tendenciu, že aj v odvetví poľnohospodárstva sa do centra pozornosti podnikov dostáva miesto veličiny hrubého dôchodku veličina zisku. V štátnom sektore sa tento prechod už uskutočnil, v družstevnom sektore postupuje v súvislosti so zjednocovaním zásad a reguláciou oceňovania živej práce vynakladanej v jednotlivých JRD.

Ďalšia kapitola je venovaná finančnému plánovaniu v poľnohospodárskych podnikoch ako predpokladu účelnej organizácie peňažných vzťahov. Neopisujú sa tu jednotlivé formuláre a položky plánu, ale skôr zmysel finančného plánu a základné metodologické prístupy k jeho spracovaniu. Správne sa tu zdôrazňuje: „Plánovanie nákladov, výnosov a tvorby zisku je však základom a rozhodujúcim faktorom v celom finančnom plánovaní“ (str. 134). Ak by sa na úrovni podnikov k zostavovaniu finančných plánov skutočne takto pristupovalo, zvýšil by sa podstatne ich význam pre riadenie podnikovej činnosti a prehlbilo by sa spätné pôsobenie finančného plánu na výrobnú časť plánu. Domnievam sa, že vzhľadom k významu finančného plánu a dôležitosti jeho zostavovania v poľnohospodárskom podniku mohol autor venovať tejto problematike viacej priestoru.

Časť uzatvára stručná kapitola, v ktorej sa hovorí o zásadách financovania hospodárskych, rozpočtových a príspevkových organizácií, o zásadách financovania základných a obežných prostriedkov v poľnohospodárskom podniku a o vplyve financií a úveru na rozdeľovanie hrubého dôchodku a zisku.

Piata časť práce (str. 142—164) je napísaná: *Majetková výstavba a finančná štruktúra poľnohospodárskych podnikov*. Hovorí sa v nej najskôr všeobecne

o výrobných prostriedkoch poľnohospodárskych podnikov a o zdrojoch ich finančného krytia ako aj o správe národného majetku. V ďalšom sa výklad člení na kapitolu venovanú štruktúre a osobitnostiam základných prostriedkov a investícií a kapitolu venovanú obežným prostriedkom v poľnohospodárskych podnikoch.

Hovoriac o výrobných prostriedkoch, autor sa zmieňuje o polemikách týkajúcich sa ceny pôdy za socializmu. Vyjadruje stanovisko, že v socializme nemôže v žiadnom prípade ísť o stanovenie trhovej ceny pôdy pre jej voľný predaj. Ide o určenie ekonomickej ceny pôdy, ktorá by vyjadrovala potreby jej reprodukcie. Pritom však nezaujíma stanovisko, na akom základe by sa mala táka cena stanovovať a do akej miery by sa mala odzrkadľovať v kalkuláciách a teda aj v cenách poľnohospodárskych výrobkov.

Značná časť výkladu o základných prostriedkoch je venovaná problematike zvierat základného stáda. Autor stojí na stanovisku, že tieto zvieratá sú súčasťou pracovných prostriedkov a že — vzhľadom k tejto svojej povahe — by mali prenášať svoju hodnotu do hodnoty výrobkov formou odpisov. Odpisovať by sa mala tá časť hodnoty zvierat, ktorá sa rovná rozdielu medzi ich nadobúdacou cenou a tržbou získavanou pri brakovaní. Možno povedať, že v tomto názore nie je autor osamotený. Stále viac ekonómov upozorňuje na aktuálnosť tejto otázky, ktorá vzhľadom na postupujúcu špecializáciu poľnohospodárskych podnikov a prechod k otvorenému obratu stáda nadobúda ďalej na význame.

V kapitole o obežných prostriedkoch sa venuje zvýšená pozornosť stanovovaniu ich optimálnej výšky. Rozvádza sa tu metóda normovania a poukazuje sa na skúsenosti, ktoré v tomto smere získali štátne majetky do roku 1966. V závere sa opisuje metodika výpočtu trvalej potreby zásob jednotlivých poľnohospodárskych podnikov, ktorú v súčasnosti používa banka pri výpočte a previerke potreby dlhodobých prevádzkových úverov. Škoda, že sa autor uspokojil len opisom a nezaujal k metóde vlastné stanovisko. Pracovníci poľnohospodárskych podnikov k nej totiž majú niektoré kritické pripomienky: napr. metodika nezahrňuje do trvalej potreby prevádzkové prostriedky, ktoré má podnik viazané vo forme členských podielov v spoločných poľnohospodárskych podnikoch. Žiadalo sa niečo povedať aj k perspektívnym požiadavkám na stanovovanie optimálnej potreby obežných prostriedkov našich JRD. Sovietske kolchozy majú už

viacročné skúsenosti s uplatňovaním metód normovania.

Šiesta časť (str. 165—225) má nadpis: *Finančné zdroje poľnohospodárskych podnikov v procese tvorby, rozdelenia a použitia*. Pojednáva sa o tvorbe (resp. získavaní), rozdeľovaní a použití zisku, odpisov, dotácií a úverov, o vytváraní fondov poľnohospodárskych podnikov a platení daní. V samostatných kapitolách sa hovorí o riziku v poľnohospodárskych podnikoch a jeho krytí poistením a prostriedkami rezervných fondov a o problematike platobného styku.

Aj keď sa autor zmieňuje o niektorých metodologických otázkach vyčíslvania hrubého dôchodku v poľnohospodárskom podniku, hlavnú pozornosť venuje problematike zisku. Rozvádza jeho funkcie a ukazuje konkrétne cesty znižovania nákladov ako spoločensky najžiadúcejšej formy zvyšovania zisku. Škoda, že v tejto súvislosti nevenoval viacej pozornosti problematike oceňovania živej práce v JRD, ktoré je pre správne vyčíslenie zisku v družstevných podnikoch osobitne významné.

O stálych pasívach ako finančnom zdroji krytia podnikových potrieb je zmienka len v jednej vete (str. 175), hoci napr. u JRD kryjú viac ako 15 % obežných prostriedkov.

Veľmi podrobne sa pojednáva o dotáciách zo štátneho rozpočtu ako o doplnujúcich finančných zdrojoch. Uvádzať sa jednotlivé formy, podmienky poskytovania, sadzby. Za veľmi zaujímavý považujem návrh na objektivizáciu kritérií pre poskytovanie stabilizačných dotácií. Neras sa totiž poukazovalo — a autor to znova zdôrazňuje — že o ich poskytovaní sa často rozhoduje subjektívne.

Malý priestor je v tejto časti venovaný úverom poskytovaným poľnohospodárskym podnikom, hoci ich objem — ako vyplýva aj z textu — presahuje v československom poľnohospodárstve sumu 30 mld. Kčs. Aj keď sa o úvere hovorilo už v druhej časti práce, predsa len nie je výklad komplexný. Čitateľ sa nedozvie o metódach úverovania, o úverovaní na kontokorrente a pod.

Pokiaľ ide o stať venovanú zďaňovaniu poľnohospodárskych podnikov treba oceniť, že autor pohotovo zaradil do textu prejednávané návrhy na novelizáciu zákona o poľnohospodárskej dani, podrobne ich zdôvodňuje a komentuje.

V kapitole venovanej poisteniu sa správne zdôrazňuje, že postupujúca koncentrácia a špecializácia zvyšuje rizikovosť poľnohospodárskej výroby a tým aj význam poistenia. V súvislosti s tým sa

ukazujú aj žiadúce smery ďalšieho rozvoja v poisťovaní majetku. Hovoriac o rezervných fondoch autor zdôrazňuje, že sa v nich majú sústreďovať zdroje potrebné predovšetkým k preklenutiu výkyvov v hospodárení. Nie je však možné schvaľovať prax niektorých JRD, ktoré kryjú prírastok trvale nutných zásob dotáciou rezervného fondu miesto dotácie fondu obrátového.

Siedma časť (str. 226—271) nazvaná *Finančné hodnotenie a rozhodovanie poľnohospodárskych podnikov* je členená na tri kapitoly.

V prvej sa hovorí o kritériách hodnotenia úrovne finančného hospodárenia: o rentabilite, hospodárnosti, likvidite, mobilite, obrátovosti prostriedkov, ekonomickej efektívnosti investícií, ekonomickým hodnotení základného stáda, o prírastkových a hraničných nákladoch. Tieto pojmy sa vysvetľujú a ukazuje sa aj ich využitie v ekonomike poľnohospodárskeho podniku.

Ďalšia kapitola je venovaná finančnému rozhodovaniu o rozdeľovaní, alokácii a združovaní prostriedkov. Autor tu veľmi zaujímavo na konkrétnych príkladoch ukazuje priestor pre samostatné rozhodovanie poľnohospodárskeho podniku, vychádzajúce z hodnotenia výsledkov finančného hospodárenia.

V časti o združovaní prostriedkov sa vysvetľujú základné črty finančného hospodárenia spoločných poľnohospodárskych podnikov, agrochemických podnikov a ostatných kooperačných zoskupení. Autor prináša zaujímavé argumenty svedčiacie o výhodnosti takých kooperačných foriem organizácie poľnohospodárskej výroby, pri ktorých nedochádza k vzniku nového právneho subjektu. Tým vlastne podrobnejšie vysvetľuje a zdôvodňuje, prečo na tieto formy položili dôraz aj uznesenia XIV. zjazdu KSČ.

Záverečná kapitola celej práce pojednáva o *rozboroch finančného hospodárenia v poľnohospodárskom podniku*. Na škodu veci je celá táto závažná problematika spracovaná len veľmi stručne, až heslovite — autor jej venoval len 7 strán.

Keď hodnotíme knihu ako celok, treba znovu zdôrazniť jej prednosti. Autorovi sa podarilo podať výklad finančného hospodárenia našich poľnohospodárskych podnikov v širších súvislostiach celej sústavy financií. To umožňuje čitateľovi posudzovať podnikové problémy

z národohospodárskeho hľadiska, čo je v plánovite riadenej socialistickej ekonomike osobitne významné. Súčasne však rozhodujúce kategórie a nástroje financií poľnohospodárskych podnikov sú opísané natoľko podrobne a konkrétne, že kniha sa stáva vhodnou príručkou podnikových pracovníkov.

Tento prístup — t. j. šírka záberu a podrobnosť spracovania niektorých partií — neumožnil pri danom rozsahu knihy, aby autor analyzoval na jednej strane prednosti a na druhej nedostatky dnes platných riešení. Vo viacerých častiach má preto veľkú váhu opis a zdôvodňovanie súčasného stavu. Menej sa jestvujúca konštrukcia finančných nástrojov ukazuje ako danej situácii zodpovedajúci variant riešenia stále sa vyvíjajúcich problémov hospodárenia poľnohospodárskych podnikov.

Štruktúra práce daná členením do siedmich v recenzii spomínaných častí má vnútornú logiku. Skutočnosť, že sa jej autor pri výklade až úzkostlivo pridŕžoval však vedie k tomu, že o pôsobení jednotlivých nástrojov sa pojednáva na viacerých miestach. Tak napr. zdaňovanie poľnohospodárskych podnikov je venovaných 5 strán IX. kapitoly zaradenej do tretej časti (str. 113—117) a 8 strán XVI. kapitoly v šiestej časti (str. 203 až 211). Podobne je to aj pokiaľ ide o problematiku úverov a pod. To znesnaďňuje čitateľovi vytvoriť si komplexný obraz o pôsobení jednotlivých kategórií a nástrojov a vyvoláva dojem roztrieštenosti výkladu.

Autorovi sa podarilo v celej knihe citlivo zladíť výklad problémov finančného hospodárenia, ktoré sú spoločné poľnohospodárskym podnikom štátneho aj družstevného sektora s upozornením na osobitosti v pôsobení jednotlivých nástrojov v JRD a štátnych majetkoch.

Nie zanedbateľnou prednosťou knihy je spôsob výkladu. Používané pojmy sa presne definujú, jednotlivé tvrdenia sa vhodným spôsobom dokumentujú číselným materiálom, názornosť zvyšujú prehľadné tabuľky. Vyjadrovanie myšlienok je úsporné a presné. To všetko svedčí nielen o skúsenostiach, ale aj o starostlivosti autora.

Preto možno vydanie knihy skutočne privítať a odporučiť ju do pozornosti všetkým záujemcom o poľnohospodársku ekonomiku a financie.

Doc. ing. Karol Vl ach yn sk ý, CSc., Vysoká škola ekonomická, 886 33 Bratislava

VÝBĚR ČLÁNKŮ Z ČASOPISŮ

Zahraničí

Ekonomika selského hospodářství (SSSR)

č. 2/74. Ulanov B.: Vědeckotechnická informace slouží výrobě. — Sergovancev V.: Technické prostředky řízení v kolchozech a sovchozech. — Sozinov B.: Zisk a jeho analýza. — Alferev V.: Garantované zásobování podniků rezervními díly. — Gorškov M.: Rozvoj mezikolchozní kooperace. — Jepifanov L., Mežberg J.: Efektivnost kolchozní sovchozního sdružení. — Džurejev S.: Přednosti koncentrace výroby. — Denisova A., Butko V.: Analýza denní výkonnosti traktorů. — Medvedev N.: Využívání pracovní doby vedoucím pracovníkem. — Savlochov A., Besolov F.: Normování práce v pásových procesech polní výroby. — Konijarov A.: Sedm let při plném chozrasčotu. — Verbitskij S.: Evidence produkce a nákladů na zavlažovaných půdách. — Moryganov A.: V Centrálním ekonomickém rajónu. — Osipov E.: Plánování v souladu s rozdělením půd do skupin. — Beljaev A.: Úroveň nákupu a fondové zajištění podniků. — Tyrkalo R.: Zdokonalit výpočet výrobních nákladů. — Krulog V.: Zemědělské družstevnictví v Rakousku.

č. 3/74. Chorošilov I.: Více využívat rezerv při pěstování obilí. — Mesjac V.: Zvýšit úrodnost půd na celinách. — Myrzašev R.: Intenzifikace oblastí celin. — Prokopěv C.: Automatizovaný systém řízení. — Rusanov N.: Racionálně spojit akumulaci a spotřebu v kolchozech. — Smirnov G.: Rozmístění výroby podle zón Ruska v perspektivě. — Metljajev V., Čeboratev V.: Zkušenost s prohloubením specializace v rajónu. — Ulmasov N., Šermatov N.: Nomogramy produkčních funkcí. — Sezónnost a racionální využívání práce. — Šesterenko I., Kalačev R.: Organizace krmivové základny v sovchoze. — Klímenko M.: Zkušenost se sestavováním kom-

plexního plánu. — Ignatova V.: Plně využívat pracovní směnu. — Lenčikov O.: Individuální chozrasčot. — Zinčenko G.: Cestou socialistických přeměn (zemědělství Jemenu).

č. 4/74. Ruděnko N.: Zvýšit tempo rozvoje živočišné výroby. — Florentěv L.: Splnění Leninových ideí (k 20. výročí zúrodnění celin). — Kuličenko L.: Intenzifikace výroby obilí. — Poljanovský V.: Novátor kolchozní výroby. — Buzilov J.: NOT (vědecká organizace práce) v systému řízení. — Michejev V.: Vztahy lidí v procesu řízení. — Soldatov I.: Zkušenost se zemědělsko-průmyslovou kooperací. — Dračuk V.: Otázky využití mléčných komplexů. — Golovackij N.: Kolchoz - fabrika na kukuřičné zrno. — Popov A., Počkalev A.: Optimální lhůty provedení výrobních operací. — Kurbatov I.: Rezervy růstu produktivity práce v chovu skotu, zaměřením na výrobu mléka. — Suvorov V.: Normování a vypracování technické charakteristiky cest. — Kozačenko V., Stěčko V.: Vědeckou organizací práce do praxe. — Charabava R.: Nákupní ceny a regulování důchodovosti kolchozů. — Tregobčuk V., Ruděnko L.: Efektivnost zavlažování půd. — Kaštanov A., Borodajenko M.: V Altajském kraji (Vědecké základy systémů řízení zemědělství). — Achmedov I.: Stimulovat napjaté plány. — Tkačenko P.: Chozrasčot řízení. — Aleksejeva R.: Organizátor zavedení chozrasčotu. — Popov V.: Mezinárodní význam zúrodnění celin v SSSR.

č. 5/74. Leninskij kurs agrární politiky KSSS. — Svátek sovětské vědy. — Krivošejev V.: Zemědělství Ukrajiny v roce 1974. — Aleksejev A.: Přísne zachovávat režim hospodárnosti. — Vermel D., Ustjužaninova R., Sergejeva G.: Organizátor zavádění progresivní technologie. — Zinovjev F.: Úloha pracovníka při řízení výroby. — Výročí Akademie věd SSSR. — Aleksandrov N.: Problémy indu-

strializace v zemědělství. — Morozov S.: Vstřícný plán sovchozu. — Morozova L.: Kritéria rozmístění autodopravních podniků. — Kostylev V.: Mechanizované čety se zatímním zálohováním odměny za práci. — Minakov N.: Nová profese - zámečník mléčného komplexu. — Zajcev L., Kotov G.: Zdokonalovat rozdělování důchodu v kolchozech. — Capenko J.: Plánování a vzájemný vliv výrobních ukazatelů. — Nikolajuk G.: Evidenční náklady při vnitropodnikové kalkulaci. — Uljančik I., Dobrochotov G.: Výpočet efektivnosti mechanizace prací. — Smelev G.: Členské země RVHP cestou ekonomické integrace.

č. 6/74. Baturin V.: Rozvoj zemědělství nečernozemní zóny je celostátním úkolem. — Jermin L.: Cestou specializace a kooperace. — Šutková A.: Znalosti, kalkulace, iniciativa. — Buzilov J., Popov G.: Progresivní formy řízení do všech výrobních skupin a brigád. — Rymarenko V., Vasilenko G.: Zkušenost z práce zemědělsko-průmyslových sdružení. — Sulejmanov Š.: Zdokonalit strukturu výrobních fondů. — Loskutov V.: Rezervy zvýšení výroby obilí v Povolží. — Petrov J., Šikov V., Mironova E.: Optimalizace výnosů se zřetelem k územním podmínkám. — Kalm P.: Komplexní přístup při analýze výrobních faktorů. — Moisejčenko N.: Sklizení produktů rostlinné výroby pásovým způsobem. — Gončarenko V.: Rozvoj chovzrascotu v sovchozech. — Maksimenko G.: Zkvalitnit plánování v zemědělsko-průmyslových sdruženích. — Kalnynš A.: Prognózování rentability při tvorbě cen. — Berežnoj A.: Plánovací evidenční oddělení v sovchoze. — Kravčenko I.: Odstranit roztržistnost při nákupu vajec. — Výkony traktorů T-150 a 150K při dopravě (normativy). — Chole I.: Stimulování industrializace zemědělství NDR.

Planovoje chozjajstvo (SSSR)

č. 2/74. Realizace programu rozvoje zemědělství. — Sokolov T.: Některé problémy agropřemyslového komplexu v SSSR. — Gaponěnk G.: Industrializace zemědělství a zvýšení jeho efektivnosti. — Chan N.: Stimulování napjatých plánových úkolů v zemědělství. — Mudrak A.: Plánování a kvalitativní ocenění orné půdy. — Munfan J.: Vědeckotechnický pokrok: normativy, technicko-ekonomické ukazatele, kritéria efektivnosti. — Tabačnikas V.,

Skljar M.: Ocenění práce a principy tvorby fondu materiálního zajištění vědecko-výrobních sdružení.

č. 4/74. Rybakov O.: Socialistická ekonomická integrace - důležitá sféra národohospodářského plánování. — Širajev J.: Socialistická integrace jako proces plánovitěho kooperování národohospodářských komplexů zemí RVHP. — Kubik J.: Výrobní kooperace jako nástroj ekonomické integrace mezi ČSSR a SSSR. — Cvetkov I.: Vědecko-technický pokrok a zvýšení úrovně vzdělání a kvalifikace kádrů. — Sokolov V., Solochov E.: Otázky plánování a řízení zemědělství. — Machov G.: Zdokonalení metody plánování výše sklizni zemědělských plodin. — Buch M.: Řízení a plánování v odvětvích národohospodářského zemědělsko-průmyslového komplexu v zemích RVHP.

č. 6/74. Bljuděnov A., Smagin V.: Využití ekonomicko-matematických modelů při kalkulacích temp obnovy strojního parku. — Adirim I.: Integrovaný model pro územní prognózování. — Gaponěnk G., Ruděnk G., Smetanin N.: Efektivnost specializace a kooperace v zemědělství. Zpráva ze všesvazové vědecké konference věnované problémům ekonomické efektivnosti vědeckotechnického pokroku v prosinci 1973 v Moskvě. — Zpráva ze Všesvazové porady k otázkám automatizovaného systému řízení, konané v Moskvě.

Voprosy ekonomiki (SSSR)

č. 3/74. Komin A.: Tvorba cen - důležitý podíl ekonomického řízení. — Gatovskij L., Vilenskij M., Zikov J., Lozinov V., Felzenbaum V.: Metodické principy určování ekonomické efektivnosti nové techniky. — Smetanin N.: Zemědělsko-průmyslová integrace v SSSR.

č. 6/74. Kolosov A.: Úloha prognóz při řízení ekonomiky. — Tajčinová K.: Zvýšení životní úrovně zemědělského obyvatelstva. — Buguckij A.: Pracovní náklady v zemědělské výrobě.

Věstník statistiki (SSSR)

č. 2/74. Gavrilov V.: Lépe registrovat přírodní ekonomické podmínky v analýze zemědělské výroby. Zubčik N.: K analýze rentabilitosti zemědělské výroby.

č. 3/74. Savčenko V.: Působení hnojiv na efektivnost zemědělství. — Lej-

bovič N.: O ukazatelích efektivity zpracování ekonomické efektivity. — Vsesvazová porada — seminář pracovníků statistických a zemědělských orgánů. — Statistické materiály: Orba půd, výroba a vládní nákupy obilí v hlavních rajónech kultivování celinných a ladem ležících půd SSSR.

č. 6/74. Strumilin S., Pisarenko E.: Komplexní studium kulturního využití volného času zemědělských obyvatel — pevný statistický základ.

Vestnik sel'skochozjajstvennoj nauki (SSSR)

č. 4/74. Poslavskij V.: Za vysokou efektivity meliorační vědy. Závazky vědců vsesvazového institutu hydrologie a meliorace A. N. Kostjakova. — Seleznev A.: Experimentální hospodářství na celině. — Vavilov R.: Kolébka domácí zemědělské vědy. — Anisimov N.: Ekonomika zemědělské výroby na celině. — Klejmenov N.: Problémy živočišné výroby na průmyslovém základě.

č. 6/74. Alexandrov N.: Hlavní směry v koncentraci a specializaci zemědělské produkce.

Vestnik sel'skochozjajstvennoj nauki (SSSR)

č. 7/74. Negru-Voda A.: Hlavní etapa rozvoje zemědělství.

Ikonomika na sel'skoto stopanstvo (BLR)

č. 8/73. Bajlov F.: Hodnota a smluvní ceny zemědělských produktů na mezinárodním socialistickém trhu. — Ninov D.: Dúchody, výše a struktura výdajů podle sociálních skupin obyvatelstva a rozdíly jejich životní úrovně. — Nikonov N.: Modelování podmínek využívání pracovních zdrojů při optimalizaci struktury zemědělské výroby. — Marinov S.: Ekonomická efektivity výroby roubované, zakořenělé vinné révy. — Popov T., Markova S.: K některým metodickým otázkám výpočtu vlastních nákladů u výroby ovoce. — Stojmenov B., Balozov D., Milanov S.: Bulharské státní standardy a odvětvové normativy u vaječ a jatečné drůbeže v porovnání se standardy země s vyspělým drůbežnictvím. — Seleznev N.: Srovnávací efektivity základních typů nákladních automobilů používaných v zemědělství. — Kapitanski J.: Orientace žáků a mládeže k odvětvím národního hospodářství a zemědělským profesím. — Gugov G.: Produktivita práce a pracovní náročnost při pěstování tabáku.

Statistikai szemle (MLR)

č. 1/74. Sipos J.: Technická úroveň zemědělství, výrobnost práce a územní produktivnost.

Kooperation (NDR)

č. 1/74. Linhart A., Metzner H.: Společná investice — důležitá základna pro rostlinnou a živočišnou výrobu prováděnou průmyslovými metodami. — Witter B.: Využití optimalizovaného plánu hnojení podle honů, vypracovaného pomocí elektronického počítače. — Tillack P., Bubenik W.: Provozně hospodářská hlediska jež je nutno uvážit při uvádění průmyslových zařízení živočišné výroby do provozu. — Gebhardt Ch., Wallrabe J., Köppler J., Schöbl R.: Některé zkušenosti se zaváděním průmyslových výrobních metod. (Zkušenosti společného družstevního podniku pro produkci böhounů na žir v Sönitz-Taubenheim). Radzioch A., Mühling A., Kittner M.: Kvalitní produkce vyžaduje plnou zainteresovanost pracovních kolektivů. — Böhncke O.: Spoluúčast při vypracování vysokých cílů plánu je nejlepší zárukou jeho plnění. Jannermann G., Zedler W.: Otázky kontroly ekonomické efektivity meliorací. — Základní ekonomický zákon socialismu a rozvoj vztahů mezi zemědělstvím a průmyslem. — Lindner H., Andrea R.: Řízení a plánování vzdělávacích procesů v okrese vyžaduje vyšší stupeň účinnosti. —

č. 2/74. Všechny síly soustředit na splnění národohospodářského plánu (z referátu ministra zemědělství H. Kuhriga). — Intenzifikace výroby a běžné plnění plánu — náš cíl v socialistické soutěži. — Kol. autorů: Komplexní nasazení a práce ve směnách zajistí včasné provedení jarních prací v dobré kvalitě. — K odměňování vedoucích v rostlinné výrobě. — Lobe P., Deutscher H.: Vytváření a použití společných fondů. — Dittmann L., Krüger H.: Efektivní akumulace — základní podmínka pro vysoké tempo rozvoje průmyslové produkce. — Lenitzki L., Kaulitzki G., Hagedorn M.: Průmyslová výroba vepřového masa vyžaduje přesné vybilancované plánování. — Jost H.: Zajištění plynulé stabilní výroby je významnou úlohou řízení. — Ullrich B.: Výchozí a vzdělání budoucích socialistických vedoucích, jež přihlíží k praxi. — Storkow A., Moisejev B.: K ekonomickému zdůvodnění stanoviště komplexů živočišné výroby v SSSR. —

Krauss E., Lindner R.: Otázky rozvoje socialistického zemědělského práva v NDR.

Nowe rolnictwo (PLR)

č. 1/74. Manteuffel R.: Ekonomická kalkulace při přijímání rozhodnutí v zemědělském podniku.

č. 2/74. Smoleński Z.: Spolupráce členských zemí RVHP v oblasti zemědělství. — Podgorny E.: Zdokonalení řízení mechanizační činnosti a služeb u výrobních jednotek zemědělských kroužků.

č. 3/74. Solecki M.: Hlavní výsledky dosažené v zemědělství v roce 1973 a hlavní úkoly v roce 1974. — Mierzejewski S.: Rozvoj nových výrobních forem spolupráce v soukromé hospodářském zemědělském sektoru.

č. 4/74. Manteuffel R.: Technika, technologie a objem produkce. — Ostrowski T.: Efekt zavádění nových ekonomických podmínek na státních statcích. — Hryciuk R.: Faktory diferencující efektivnost hospodaření státních statků. — Podgorny E.: Rozvoj a zdokonalování organizace služeb na úseku chemizace. — Czepiński S.: Rozvoj organizace středisek zemědělských kroužků na příkladu Olštýnského kraje. — Zemědělství Běloruské socialistické republiky.

Wieś współczesna (PLR)

č. 1/74. Starościan J.: Tendence reformy územní zprávy. — Jasiorowski H.: Maso světovým problémem. — Urban R.: Produkce vepřového masa v Polsku. — Szpek J.: Organizace a technika nákupu zemědělských produktů ve Švédsku.

č. 2/74. Kolodziel E.: Potravinářský průmysl v oblasti výživy. — Kooperace v zemědělství (vybrané referáty z diskuse o jednoduchých formách kooperace, organizované Výzkumným ústavem rozvoje vesnice a zemědělství PAV). — Cieślak S.: Nutnost integrace potravinářství. — Olesiak K.: Hospodaření se zemědělskou půdou v letech 1971 až 1980. — Dabska H.: Některé pracovní a životní problémy vesnické ženy. — Ignar M.: Jak bydlí pracovníci státních statků. — Szyndlar K., Zareba M.: Z výzkumu zemědělských kroužků.

č. 3/74. Golembowski B.: Rolnická třída a rozvoj socialistické kultury v Polsku v perspektivě let 1974–1990. Woś

M.: Akumulační a migrační přínos zemědělství hospodářskému rozvoji v Polsku. — Strużek B.: Úloha zemědělských kroužků při organizaci zemědělství v gmině. Ziólek A.: Perspektivy rozvoje specializace v soukromé hospodářském sektoru. — Pieniążek K.: Stav a směry rozvoje výkupu zemědělských produktů. — Niewiarowska H.: Tendence v prodeji zemědělských strojů soukromé hospodářskému zemědělskému sektoru.

Zagadnienia ekonomiki rolnej (PLR)

č. 1/74. Nowicki W.: Problematika zemědělství v materiálech II. kongresu polské vědy. — Wiśniewski L., Wójcicki Z.: Potřeby mechanizace v soukromé hospodářském sektoru zemědělství v Polsku. — Burakiewicz J.: Produkce a dovoz jaderných krmiv z hlediska situace na světovém trhu. — Brzóza A., Kurek E.: Statická srovnávací analýza relativní efektivnosti hnojiv v územním průřezu. — Kozłowski S.: Aktivizace zemědělské pracovní síly a ekonomický rozvoj rajónu. — Ignar M.: Platy a příjmy pracovníků státních statků. — Malysz J.: Centralizace ve sféře služeb pro zemědělství (na příkladu zemědělského družstevnictví v NSR). — Marszałkowicz T.: Organická metoda pojetí bilančních podmínek práce v optimalizačních modelech. — Optimalní programování chovu hospodářských zvířat na státních statcích. (Baranowski Z., práce doktorská). — Zalewski A.: Nové jevy v kontraktaci zemědělské produkce (zpráva z vědecké konference).

Ekonomika poljoprivrede (Jugoslávie)

č. 1–2/74. Jevdović M., Marko J., Vasić B., Lučić D.: Efektivnost investic v zemědělství.

č. 3/74. Ščepanović M.: V. I. Lenin o problémech zemědělství a vesnice. — Kilibarda K.: Atraktivní a neatraktivní stránky zaměstnání zemědělského ekonomy. — Randjelović V.: Tendence a charakteristiky mechanizace rostlinné výroby na soukromých hospodářstvích v Jugoslávii. — Mulić J.: Příspěvek k metodologickému přístupu pro tvorbu interregionálních modelů jugoslávského zemědělství. — Erdeljan V., Mikelić M., Stanković J.: Průzkum optimální struktury osevních ploch použitím lineárního programování. — Pejin D., Ljesov D., Zeremski D.: Ekonomicky optimální dávky koncentrovaných a jiných krmiv v mléčné produkci.

č. 1/74. Padberg D. I., Thorpe D.: Distribuce potravin: měnící se vývojové stupně – srovnání mezi USA a Velkou Británií. – Blandford D.: Analýza cenové stabilizace vyrovnávacích fondů prováděné monopolními marketinkovými exportními agenturami v rozvojových zemích. – Sinha R. P.: Čínské zemědělství: produkce v minulosti a vyhlídky do budoucna. – Revell B. J.: Regionální přístup k rozhodování o množství brambor, jež mají být pěstovány na určité ploše. – Feuerstein H.: Faktory ovlivňující ceny zemědělské půdy ve Schleswig-Holstein – ekonometrická analýza období 1954–1968. – Smith I.: Cukerní problém ve Velké Británii. – Recenze: W. F. Gossling: Trendy produktivity v sektorálním makroekonomickém modelu – studie amerického zemědělství a inputového průmyslu 1919 až 1964.

Rivista di economica agraria (Itálie)

č. 5/73. Giorgi E.: Uskutečnění a možnosti sítě zemědělského účetnictví v Itálii. – Bartola A.: Modely lineárního programování pro optimální využití potravin. – Gorgoni M.: Kritická analýza některých nových forem integrace na úrovni výroby. – Symposium na téma „Zemědělský dělník v údolí Pádu“ uspořádané Národním institutem pro sociologii venkova. – Zucchini M.: Pachtovní systém ve ferrarské oblasti od středověku do 20. století.

č. 6/73. Pampaloni E.: Efektivnost a hospodářský názor v kontextu zemědělské politiky. – Saccamandi V.: Mezinárodní měnová situace a její vliv na zemědělskou politiku EHS. – Fabiani G., Gorgoni M.: Strukturální analýza italského zemědělství. – Fanfani R.: Nejistota a zemědělské plánování: přehled nejnovějších modelů. – Magistratti A.: Pomocné prognostické metody v zemědělství.

Agarwirtschaft (NSR)

č. 1/74. Guth E., Heidues T.: Faktory určující mobilitu pracovních sil v zemědělství. – Pfähler F.: Návrhy na znázornění příjmové situace v zemědělství a první výsledky vyhodnocení testovaných podniků. – Koester U.: Hospodářsko-politická konzistence podpůrných programů pro individuální podniky. – Hanf C. H., Hanf E.: Pravidelnosti přechodů v časových řadách. – Bremen L.: Krizové náklady na tr-

zích dusíkatých a fosforečných hnojiv. – Hospodářská statistika.

č. 2/74. Schrader H., Henrichsmeyer W.: Přizpůsobování se zemědělských podniků změnám cenovým podmínkám. – Block H. J., Witzke H.: Regionální půdní fondy – k posouzení jejich cílů a působení. – Böckenhoff E.: Výhled na trhu jatečného dobytka. – Vyhodnocení sčítání skotu z 3. 12. 1973. – Hospodářský přehled. – Metzendorf H. J.: Spotřeba potravin v NSR.

Berichte über Landwirtschaft (NSR)

č. 3/73. Seuster H., Gabr M.: Dynamická hlediska pro stanovení mezní rentability půd a zemědělských podniků. – Magers H.: Stanovištní jednotky s mezní rentabilitou. – Antony J., Steffen G.: Provozně hospodářská úvaha o ochraně prostředí při produkci zvířat. – Otzen U.: Omezený podnikový růst při fúzi. – Schuphan W.: Návrhy kvalitativního průzkumu, jež by vzal v úvahu současnou hospodářskou situaci zemědělských závodů (farem). – Mariadis S.: Ochota řeckých rolníků ke společné práci. – Richter W.: „Trickle-Irrigation“. Nová metoda zavlažování vodou obsahující sůl pro zemědělské využití hrubozrnných písečných půd pouště. – Pohoryles S.: Zemědělské plánování v Izraeli. – Stockhausen J.: Zemědělský úvěr v USA.

Československo

Ekonomické vědy v socialistických zemích

č. 11/73. Lemešev M.: Komplexní programy ekonomického rozvoje. – Morozov V.: Strukturální problémy utváření zemědělsko-průmyslového komplexu. Avdějičev L., Starodubovskaja V.: Formování zemědělsko-průmyslových komplexů v zemích RVHP. – Schmidt W.: Kooperační svaz v NDR. – Smutný M.: Ekonomická literatura socialistických zemí: Zemědělsko-průmyslový komplex (výběrová rešerše).

Ekonomika zemědělství

č. 1/74. Brunclík J., Košar J.: Analýza hlavních cenových i mimocenových nástrojů v zemědělství ČSSR. – Vlášek J.: Náměty k ekonomické soustavě JZD. – Melan J.: Vlastní náklady a rentabilita očima ekonomů JZD. – Sklenář L.: Soustředování mechanizace v kooperačních seskupeních. – Sedláček F.: Rozbor vlastních nákladů rafinovaného cukru.

č. 2/74. Hubáček J.: Zkušenosti a poznatky z rozvoje kooperačních vztahů v NDR.

Finance a úvěr

č. 2/74. Vlachynský K.: Působení bankovního úvěru v poľnohospodářských podnikoch.

Hospodářské noviny

č. 12/74. Čakajda H.: Socialistická integrácia v poľnohospodárstve a potravinárskom priemysle.

Mezinárodní zemědělský časopis

č. 4/73. Ostrowský T. (PLR): Nová soustava hmotné zainteresovanosti na státních statcích. — Belák S. (MLR): Význam nauky o řízení poľnohospodářských podnikov. — Bobkov G., Zvjagincev L.: Organizační a ekonomické hodnocení krmných zdrojů a krmných dávek. — Dolek J. (SSSR): Změny v oblasti práce z hlediska rozvoje socialistického zemědělství. — Gungaadorž Š., Kononkov P. (MoLR): Koncentrace zelinářství v Mongolsku. — Meier B. (NDR): Agrochemická střediska v NDR. — Wendt E. (NDR): Systém zpracování informací v živočišné výrobě. — Conkov C., Čičibaba V. (BLR): Směry v rozvoji průmyslových způsobů výroby vajec a drůbežního masa. — Merzljakov S., Krylov N. (SSSR): Projektování a výstavba průmyslových komplexů pro živočišnou výrobu. — Birida K. (ČSSR): Výstavba stáji pro průmyslové formy chovu dojníc. — Czaplicki T. (PLR): Kraviny s mechanizovanými výrobními procesy. — Sacharov V., Syrbu V. (SSSR): Výstavba farem pro průmyslové formy chovu dojníc. — Čermák J. (ČSSR): Modernizace a výstavba objektů pro skot v ČSSR. — Peter W. (NDR): Specializované farmy pro odchov telat a mladého skotu. č. 5/73. Třicáté sedmé zasedání Stálé zemědělské komise RVHP. — Kiss A. (MLR): Produktivita práce v poľnohospodárstve a metodické otázky jej merania. — Žuk J. (PLR): Ergonomické základy organizace práce v zemědělství. — Grosskopf K. (NDR): Aplikace metody meziodvětvové bilance při plánování rozvoje výroby a specializace kooperujících podniků. — Petěrburskij A. (SSSR): Efektivnost používání kombinovaných a plných hnojiv. — Hoffmann H., Schwarzbach R. (NDR): Zkušenosti agrochemického střediska Kröpelin. — Simon B. (MLR): Odhady úrody na koreni.

Plánované hospodářství

č. 2/74. Vigaš J.: Ekonomický rozvoj národního hospodárstva štátov RVHP. — Pokyny pro rozpis prováděcího státního plánu na jednotlivé stupně řízení a pro vypracování hospodářských plánů (II.).

Politická ekonomie

č. 3/74. Kabrhel J. a kol.: Základy zemědělské politiky KSČ (Recenze).

Řízení ekonomiky v socialistických zemích

č. 3/74. Chomjakov A.: Zkušenosti a problémy agrárně průmyslové kooperace.

Řízení VTR v zemědělství (VŠZ Praha)

č. 5–6/73. Rychtařík V.: Perspektivy vědeckotechnického rozvoje v zemědělství a výživě. — Římovský K., Pošvař Z.: Návrh organizace rostlinné výroby v podmínkách integrovaného zemědělského podniku. — Blahová M.: O pracovních silách v JZD v nové etapě rozvoje zemědělské výroby. — Brabenec V.: Výpočetní technika ve službách zemědělského výzkumu a provozu. — Brabenec V.: Příprava vysokoškolských odborníků pro automatizované systémy v řízení zemědělství. — Novák J.: Organizace, řízení a směry zemědělské investiční činnosti. — Stěpanjuk N.: Pracovní den vedoucích a odborných kádrů (překlad). — Váchal J.: Analýza pracovních náplní v zemědělském podniku.

Scientia agriculturae bohemoslovaca

č. 4/73. Jeníček V., Kraus J.: Makroekonomická charakteristika prognózy v zemědělství.

Sociologie a historie zemědělství

č. 2/73. Jiříčka M. a kol.: Návrh kritéria na hodnocení a srovnání pracovních výsledků členů pracovních skupin zemědělských družstev. — Višňovský J., Bakša J.: K problematice sociologicko-racionalizačních aspektů práce ošetrovateľov prasnic. — Burian A.: Některé sociologické problémy racionalizace práce v našem zemědělství. — Blaas G., Mach F., Sagara D.: Miesto poľnohospodárskej mládeže v súčasnej spoločnosti.

Věstník ČAZ

č. 2/74. Horniecký J.: Výročí 25 let socialistické velkovýroby. — Kastl F.: Nové formy šíření vědeckotechnických informací a výstavba potravinářského informačního systému v příštích letech.

ANOTACE

BUCHTA P., Vysoká škola politická ÚV KSČ, Mártiho 31, 162 52 Praha 6-Vešelavín

Příčiny rozdílných výsledků hospodářství ŠM a JRD v okrese Rimavská Sobota

Zeměd. Ekon., 20, 1974, č. 11, s. 757-764. — 3 tab.

statistické údaje, JZD, úroveň okresu, analýza srovnávací

Päťročný časový rad, ktoré charakterizujú ekonomický vývoj a dosiahnuté výsledky JRD a štátnych majetkov v okrese Rimavská Sobota, dokumentujú fakt, že družstvá dosahujú zvyčajne lepšie výsledky ako štátne majetky. Za faktory, ktoré ovplyvňujú túto skutočnosť, možno pokladať roztrieštenosť pôdneho fondu u štátnych majetkov, nedostačujúcu starostlivosť o pôdu, nedostačujúci rozvoj hmotnej zainteresovanosti a preberanie zaostávajúcich družstiev štátnymi majetkami. Získané poznatky majú obecný charakter i pre iné okresy.

SEIDELGLANZ J. — HÝBL P., Výzkumný ústav pro chov skotu, 788 13 Rapotín

Vlastní náklady a spotřeba živé práce v progresivních technologiích výkrmu skotu

Zeměd. Ekon., 20, 1974, č. 11, s. 765-772. — 7 tab., lit 4

chov skotu, výkrm, ustájení, analýza ekonomická

Jde o ekonomické zhodnocení šesti investičních celků tří základních typů ustájení skotu ve výkrmu, a to: celoročtového volného ustájení (typ I), bezsteličového vazného ustájení (typ II) a volného ustájení na hluboké podestýlce (typ III). Sledovaly se vlastní náklady na 1 kg přírůstku. Z výsledků vyplývá, že nejnižší pracovní náklady jsou u typu I, nejvyšší u typu II. Nejnižší náklady na krmiva v přepočtu na 1 kg přírůstku byly zjištěny u typu III, u typů ostatních jsou vyšší. Spotřeba práce je nejnižší u typu I.

KURSKÝ L. — ROZTOČIL O., Výzkumný ústav ekonomiky zemědělství a výživy, Mánesova 75, 120 58 Praha 2

Ekonomika společných zemědělských podniků pro výrobu vajec

Zeměd. Ekon., 20, 1974, č. 11, s. 773-780. — 5 tab.

společné zemědělské podniky, výroba vajec, analýza ekonomická

U nově založených podniků pro výrobu vajec byly sledovány výrobní výsledky, problematika pracovních sil a produktivita práce, otázky nákladů na výrobu, rozdělení čistého zisku atd. Dodávají třetinu celkové produkce vajec ČSSR. Průměrná roční snáška na kus je 235,5 kusů vajec, na jednoho ošetřovatele připadá 3–5 tisíc slepic. Průměrné náklady na jedno vejce činí 0,76 Kčs, z toho 0,33 Kčs náklady na krmiva, 0,16 Kčs náklady na zvířata a 0,05 náklady pracovní. Z čistého zisku se 42,2 % použilo pro vlastní fondy, 45,9 % rozdělilo členským organizacím. Základní výrobní prostředky jsou z 23 % tvořeny členskými podíly, z 15 % kryty úvěrem. Účast státu je značná.

MACZKA L., Institut plánování a ekonomiky oblasti, Vysoká škola ekonomická, Krakow, Polsko

Zeměd. Ekon., 20, 1974, č. 11, s. 781-790. — 2 tab., lit 2

Problematika bilancování krmiv

krmiva, bilancování, úroveň odvětví, ekonomicko-matematické metody

Jde o formulaci modelu na bázi matic Leontjeva, v němž se odvětvově a prostorově bilancují výroba a spotřeba krmiv. Uvádí se matematická formulace modelu jako celku i jeho čtyři části: spotřeba, finální výroba krmiv, hrubá produkce krmiv v odvětvovém a prostorovém pojetí, přičemž čtvrtá část modelu zahrnuje aspekty určité oblasti z hlediska finální produkce krmiv a hrubé produkce krmiv. Z výsledků výpočtů se usuzuje na správnost formulace modelu. Analyzují se výsledky výpočtů s aspekty bilance krmiv.

VALÁŠEK F. — VICEN M., Vysoká škola poľnohospodárska, 949 67 Nitra

Zeměd. Ekon., 20, 1974, č. 11, s. 791-797. — 1 tab., lit. 5.

Nové smery organizácie krmivovej základne vo vzťahu k vysokokoncentrovanej a špecializovanej živočišnej výrobe

koncentrace, sepcializace, živočišná výroba, krmivová základna

Zvyšovanie ekonomickej efektívnosti v chove hovedzieho dobytku je okrem iného podmienené racionalizáciou krmivovej základne. Jej tradičné poňatie treba zmeniť. Zmeny sa týkajú podielu krmovín na ornej pôde, ich vlastnej štruktúry, ako aj oblasti konzervovania, úpravy a skladovania krmovín. Podiel krmovín na ornej pôde možno znížiť oproti súčasnému stavu o 4 % pri štruktúre pestovania: 8–10 % viacročných krmovín a 14–17 % silážnej kukurice. Tieto zmeny v krmivovej základni sa prejavujú i v zmene spôsobu konzervovania, úpravy i skladovania krmovín.

VALÍČEK L., Okresní zemědělská správa, 674 01 Třebíč

Stanovení ceny objemných krmiv (senáže) — důležitý předpoklad k dalšímu rozvoji kooperačních vztahů

Zeměd. Ekon. 20, 1974, č. 11, s. 799-802. — 2 tab.

kalkulace, kooperace, metodologie

Materiál predpokladá návrh výpočtu ceny meziproduktů (objemných krmiv — senáže). Těchto cen se používá při zúčtování v rámci kooperačních seskupení. Při stanovení vzájemného přepočtu sena, senáže a jaderných krmiv se respektuje celkové množství vyrobené na 1 ha, obsah škrobových jednotek a nově stanovená cena senáže a sena ve vztahu k průměrné realizační ceně pšenice. Uvedený vzorec pro výpočet zúčtovací ceny senáže, zelené píce atd.

POUŽITÍ

EKONOMICKO-MATEMATICKÝCH METOD

PŘI ŘÍZENÍ ZEMĚDĚLSTVÍ

Číslo 11 — 1974

AUTOMATIZOVANÝ SYSTÉM RIADENIA A BANKA ÚDAJOV
V POĽNOHOSPODÁRSKOM PODNIKU

Snaha zabezpečiť pre užívateľov informačných systémov čo najväčšiu vypovedaciu schopnosť a aktuálnosť sociálnoekonomických informácií nie je nová a neviaže sa len na modernú výpočtovú techniku. Už aj pri ručnom evidovaní a vyhodnocovaní hospodárskych operácií dokázali si veľké priemyselné podniky a peňažné ústavy zabezpečiť komplexné informácie takmer v reálnom čase. Podstatou tohto systému bolo, že sa údaje o každej hospodárskej operácii ihneď zaevidovali a vyhodnotili z viacerých hľadísk.

Nutnosť dosiahnuť aj v oblasti spracovania údajov vyššiu produktivitu práce viedla k postupnému zavádzaniu mechanizácie a automatizácie. Diernoštítková technika a neskôr samočinné počítače nižších generácií si vyžadovali reorganizáciu kolobehu spracovania údajov, tak aby sa naraz, jedným pracovným chodom, spracoval čo najväčší počet údajov rovnakého druhu. Vyvinul sa tzv. agendový spôsob spracovania údajov, kde sa údaje rovnakého druhu zhromažďujú, kumulujú podľa jediného hľadiska a až v rámci mesačného spracovania sa zaevidujú a vyhodnotia podľa ostatných hľadísk. Tak napr. denné výkazy o vykonanej práci sa zhromažďujú v súbore údajov o mzdách, ktoré sa ďalej spracujú až po uzavretí mesiaca; alebo doklady o pohyboch materiálu sa kumulujú pre mesačné spracovanie skladovej evidencie a až po skompletizovaní mesačného pohybového súboru sa rozúčtuje príjem a spotreba materiálu. To má za následok, že údaje sa nespracúvajú priebežne, ale „spočívajú“, kým sa ich nahromadí dostatok, aby ich spracovanie pomocou prostriedkov výpočtovej techniky bolo efektívne. „Spočívanie“ údajov je iste veľmi nežiadúci jav a preto odborníci vyvinuli veľké úsilie na jeho odstránenie.

Jednou z úspešných metód, ako možno hromadne, jedným pracovným chodom, spracovať údaje rôzneho druhu a z rôznych hľadísk, je budovanie banky údajov prostredníctvom elektronických počítačov III. generácie. Táto metóda sa svojim pracovným postupom značne približuje metóde ručného spracovania ekonomických údajov. Aj tu sa údaje o hospodárskych operáciách prenesú do syntetickej a analytickej evidencie všetkých stupňov hneď po skontrolovaní ich správnosti a úplnosti (na rozdiel od spomenutého tzv. agendového spracovania).

Banka údajov zabezpečuje užívateľom informačných systémov včasné a presné podklady pre pružné rozhodovanie a riadenie, a to o. i.:

- vysoký stupeň aktuálnosti rôznych druhov operatívnej evidencie;
- možnosť zasahovať do údajových súborov a odstraňovať z nich vecné chyby ešte pred časovou uzávierkou;
- možnosť sledovať predbežné hospodárske výsledky a porovnať ich s výrobo-finančným plánom.

Je len pochopiteľné, že využívanie výhod, ktoré poskytuje vytvorenie banky údajov, je v úplnom súlade s potrebami socialistickej poľnohospodárskej veľkový-roby, ktorej vývoj smeruje k prehĺbovaniu koncentrácie a špecializácie. Mnohé charakteristické prvky banky údajov sú spoločné pre všetky výrobné odvetvia, ale poľnohospodárska výroba si vyžaduje niektoré osobitné vlastnosti banky údajov v rámci informačného systému poľnohospodárskeho podniku.

Budovanie banky údajov je skĺbením starej, známej a osvedčenej metódy včasnej a presnej evidencie a analýzy hospodárskych operácií s výhodami modernej, vyspelej výpočtovej techniky. Zvládnutie tejto úlohy je náročné nielen na hardwarové a softwarové vybavenie počítača, ale aj z hľadiska metodiky a organizácie práce.

Touto problematikou a jej dosahom v širšom rámci sa zaoberajú nielen špecialisti z odboru výpočtovej techniky tak u nás ako aj v zahraničí, ale aj najvyššie stranické a štátne orgány. Závažnosť prác, spojených s využívaním počítačov a s tvorbou automatizovaných systémov riadenia ekonomiky a výroby, charakterizuje o. i. Ž i m e r i n (1974). Zdôrazňuje, že prednosti socialistickej sústavy hospodárenia umožňujú riadiť ekonomické a sociálne procesy na väčších územných celkoch (kraje, štáty), čo si vyžaduje budovať komplexné a rozsiahle, navzájom prepojené informačné systémy na všetkých úrovniach riadenia.

Konkrétne otázky techniky budovania banky údajov v rámci informačného systému sú predmetom rokovania na mnohých konferenciách, sympóziách, seminároch a pod.; literatúra k týmto otázkam za posledné roky značne vzrástla. Spomeňme len niektoré tie, ktoré svojim charakterom môžu nájsť uplatnenie aj v informačných systémoch pre poľnohospodárske podniky a ich technika riešenia je blízka technickým možnostiam Jednotného systému elektronických počítačov (JSEP): DATABANKA' 73 (1973); Lutz (1973); Bankspeicherung technischer Informationen (1972); Ctibor (1974); Hattas (1973).

CHARAKTERISTIKA A POSTAVENIE BANKY ÚDAJOV V INFORMAČNOM SYSTÉME POĽNOHOSPODÁRSKEHO PODNIKU

Informačný systém (IS), orientovaný na prácu s počítačom a na budovanie banky údajov, môžeme rozčleniť na niekoľko samostatných prvkov, ktoré navzájom medzi sebou komunikujú:

- vstup údajov do IS,
- výstup údajov z IS,
- banka údajov,
- údaje neorganizované v banke,
- riadiace a spojovacie články.

Pod pojmom banka údajov rozumieme vlastnú údajovú základňu (báza údajov, informačný fond), nadvädzujúcu na určité riadiace prvky, ktoré nám umožňujú pamätať údaje takým spôsobom, aby sme ich potom mohli vyberať

v ľubovoľnom poradí, a to striedavo podľa viacerých triediacich hľadísk (kľúčov).

Triediace hľadisko (kľúč) sa môže skladať z viacerých hierarchicky usporiadaných slov (indikačných údajov), napr. podnik, hospodárske stredisko, číslo pracovníka, druh práce. Ak sa zmení hierarchické usporiadanie slov v kľúči, prípadne ak sa niektoré slovo vynechá alebo pridá, vzniká nové, odlišné triediace hľadisko (kľúč), napr. podnik, druh práce, číslo pracovníka.

Údaje organizované mimo banky môžu byť síce tiež prístupné v ľubovoľnom poradí (random), ale iba podľa jediného triediaceho hľadiska (kľúča). Ak sa majú údaje z takto organizovaných súborov vyberať podľa nového triediaceho hľadiska (kľúča), treba ich najprv vytriediť a zreorganizovať (na rozdiel od banky údajov, kde to nie je potrebné).

Okrem riadiacich prvkov, obsiahnutých priamo v banke údajov, musí mať každý informačný systém svoje riadiace a spojovacie články, ako sú operačné systémy (umožňujú komunikáciu medzi človekom a počítačom, koordinujú činnosť jednotlivých komponentov počítača a pod.), dopytovacie jazyky a prekladače (zabezpečujú prevod príkazov pre počítačov zo symbolických programovacích jazykov do strojového kódu), knižnice štandardných programov a i.

Aby bol informačný systém, používajúci banku údajov, skutočne efektívny, musí banka údajov — okrem uvedenej možnosti vyberať údaje v ľubovoľnom poradí striedavo podľa viacerých kľúčov — spĺňať aspoň tieto podmienky:

— Každý údaj sa do údajovej základne zaznamená iba raz, t. j. bez redundancie,

— Údaje všeobecného charakteru majú slúžiť viacerým užívateľom; veľmi výhodné je vytvoriť jednotné katalógy, ako napr. cenník materiálových zásob a výrobkov, adresár odberateľov a dodávateľov a iné.

— Banka údajov má byť samostatným prvkom v rámci informačného systému poľnohospodárskeho podniku do tej miery, aby obsahovala aj opis formátu jednotlivých údajov v banke zaznamenaných, tzv. tabuľky opisu údajov; naproti tomu formáty údajov organizovaných mimo banku sa musia presne opísať (definovať) v každom programe, ktorý s týmito údajmi pracuje.

— Banka údajov má umožniť súbežný prístup k vetám rôzneho typu (formátu), pokiaľ obsahujú spoločné triediace hľadisko (kľúč, napr. podľa čísla odberateľa sa môžu v ľubovoľnom poradí vyberať vety zo súboru adries, zo súboru faktúr a bankových dokladov, zo súboru pohybu zásob a pod.

— Užívateľ má mať možnosť získavať informácie z banky údajov čo najmenej náročným spôsobom; to platí najmä pre jednorázové dopyty operatívneho charakteru.

— Údaje organizované v banke sa musia dať čo najjednoduchšie meniť, dopĺňať, reorganizovať.

Technické predpoklady pre tvorbu banky údajov sú:

— dostatočná kapacita internej pamäti počítača a externých pamäťových médií s možnosťou ľubovoľného výberu;

— riadiace a spojovacie články (software), ktoré zabezpečujú splnenie požiadaviek kladených na banku údajov aspoň v rozsahu, ako sa uvádza v predchádzajúcich odstavcoch.

Počítače radu JSEP spĺňajú tieto požiadavky čo do hardware (interná pamäť a magnetické disky, výhladovo aj veľkokapacitné disky, vyhovujúce pre účely banky údajov v plnej miere). V oblasti software sú už k dispozícii

čiasťkové riešenia: Na spracovanie kusovníkov (listiny dielcov pre výrobu stroj-
ných zariadení) slúži programový balík BASTEI, spracovanie informácií na úse-
ku VTEI umožňuje programový balík AIDOS. Intenzívne sa pracuje na príprave
programového balíka pre prácu s bankou údajov, ktorý vyhovuje všetkým spome-
nutým podmienkam (tzv. DBS).

Na úseku sociálno-ekonomických informácií nateraz podmienkam pre budo-
vanie banky údajov v najvyššej miere sa približujú programovacie jazyky PL/1
a COBOL. Príkazy v týchto jazykoch síce umožňujú vyberať údaje rôzneho for-
mátu v ľubovoľnom poradí, ale len na základe jediného kľúča (teda nie striedavo
podľa viacerých kľúčov). Okrem toho opis formátu spracúvaných údajov sa musí
opakovať v každom programe. Napriek tomu sú jazyky PL/1 a COBOL vhodným
prostriedkom na predbežné budovanie údajovej základne poľnohospodárskych
podnikov, ktorá sa neskôr môže vteľiť do banky údajov.

Čo sa týka organizačných predpokladov pre tvorbu banky
údajov, jedným z najzávažnejších problémov, ktorý je potrebné vyriešiť s predsti-
hom, je otázka zberu, prípravy a spracovania údajov, vstupujúcich do informač-
ného systému.

JEDNOTNÝ SPÔSOB SPRACOVANIA VSTUPNÝCH ÚDAJOV AKO PRVÁ FÁZA BUDOVANIA BANKY ÚDAJOV

Do údajovej základne, ktorá je podstatnou súčasťou banky údajov,
vstupujú údaje o skutočnom, prípadne aj plánovanom stave a pohybe výrobných
síl, výrobných prostriedkov a výrobkov užívateľa informačného systému. Údaje
v základni sa logicky zoskupujú do súborov, ako napr. súbory materiálových
zásob, súbory základných prostriedkov, súbory pracovníkov, súbory dlžníkov a ve-
riteľov atď. Súbory údajov sa skladajú z viet pevného formátu.

Všetky údaje, ktoré sa majú zahrnúť do údajovej základne, zaznamenajú sa
na prvotných dokladoch. Z dokladov sa údaje prenášajú na vstupné
médiá (dierne štítky, dierne pásky, magnetické pásky a i.). Údaje zo vstupných
médií sa spracujú tak, aby vznikli skompletizované a skontrolované súbory, z kto-
rých sa môžu vyberať údaje pre celý informačný systém.

Ak vychádzame z požiadavky, aby do údajovej základne vstupovali údaje
čerstvé, aktuálne, musíme realizovať vstupné operácie v čo najkratších časových
odstupoch; to si zas nevyhnutne vyžaduje spracúvať jedným pracovným chodom
údaje rôzneho druhu a formátu, ako sme už v úvode naznačili. Pre jednotný spô-
sob spracovania vstupných údajov sa najlepšie hodí stavebnicový systém pro-
gramov.

Údaje všetkých formátov sa čítajú do vnútornej pamäti počítača univerzálnym
snímacím programom. Viaceré snímacie programy sú potrebné len vtedy, ak
údaje vstupujú do informačného systému z rôznych médií (nosičov).

Univerzálny snímací program zabezpečí:

- preklad externého kódu vstupného média do interného kódu počítača;
- všeobecné a formálne kontroly;
- na základe čísla druhu dokladu sa identifikuje súbor, do ktorého doklad
patrí, a automaticky sa privolá do pamäti príslušný kontrolný a tlačový program,
ktorý zabezpečí ďalšie spracovanie dokladu.

Kontrolný a tlačový program vykoná:

- kompletizáciu vety do predpísaného formátu;

— logické a obsahové kontroly, porovnanie s katalógmi a pod., zistené chyby a nezrovnalosti sa zaznamenávajú priamo do vety;

— výtlač kontrolného opisu;

— zápis skontrolovaných a skompletizovaných viet na magnetické médium v podobe súboru.

Takto vytvorený súbor sa v prípade potreby môže opraviť a doplniť. Po overení správnosti a úplnosti súboru môže sa súbor integrovať do údajovej základne.

Formát vstupných údajov sa identifikuje hneď na začiatku spracovania podľa druhu dokladu. Hospodársku operáciu, ktorú príslušná veta v rámci daného formátu vyjadruje, identifikuje druh pohybu, kalkulačný úsek a iné indikácie.

Uvedené riešenie tedy predpokladá, že údaje vstupujú do integrovaného informačného systému poľnohospodárskeho podniku jednotne, nezávisle od druhu jednotlivých údajov potrebných pre ďalšie spracovanie v príslušnom čiastkovom informačnom systéme.

Oproti doterajšiemu spôsobu zodpovedajúcemu tzv. agendovému riešeniu nie sú viazané priamo na daný čiastkový informačný systém. Vytvorený komplex súborov je jednotný v tom zmysle, že dáva možnosť výberu údajov pre všetky dielčie informačné systémy, čím plní funkciu východiska pre ďalšie automatizované spracovanie informácií metódou banky údajov.

INTELEKTUÁLNY ZBER A PRÍPRAVA ÚDAJOV V MIESTE ICH VZNIKU

Aktuálnosť a vypovedacia schopnosť spracovaných informácií, ktoré užívateľ získava z informačného systému, je do vysokej miery závislá od spôsobu zaznamenávania prvotných údajov. Výkonná výpočtová technika so svojou schopnosťou vykonávať zložité matematické a logické operácie rýchlosťou až do 500 000 operácií za sekundu si vyžaduje aj primerané prostriedky na zber a prípravu vstupných údajov.

Doterajšia prax ukazuje, že medzi vznikom údajov a ich strojovým spracovaním často vzniká určité napätie. Príčinou tohto napätia je jednak oneskorené spracovanie prvotných údajov (už v úvode sme poukázali na to, že „spočívanie“ údajov je nežiadúci jav), jednak dochádza niekedy v priebehu spracovania ku skresleniu prvotných údajov (vznikajú rôzne chyby pri prenose údajov z dokladov na vstupné médium a pod.).

Možnosti, ako odstrániť tieto nedostatky, alebo ich aspoň obmedziť na najnižšiu mieru, sa dajú zhrnúť do dvoch skupín:

— pripravovať vstupné údaje pomocou výkonných technických zariadení (tzv. intelektuálny zber údajov);

— zaznamenávať prvotné údaje na vstupné médiá priamo na mieste, kde vznikajú (decentralizovaná príprava údajov).

Poľnohospodárske podniky ako užívatelia informačného systému so spoločným výpočtovým strediskom môžu výhodne kombinovať obidve uvedené možnosti.

V súčasnosti sa čím ďalej tým častejšie stretávame so zariadeniami na zber a prípravu vstupných údajov, ktoré umožňujú záznam údajov nielen na klasické médiá (dierne štítky, dierne pásky), ale aj na magnetické nosiče (kazety, pásky, disky). Niektoré z týchto zariadení (tzv. intelektuálne terminály) umožňujú vykonať súčasne so záznamom údajov rôzne výpočty a pod. Takéto zariadenia umožňujú nielen zrýchlenie kolobehu medzi vznikom údajov a ich integráciou do

údajovej základne, obmedzenie chybovosti a zjednodušenie opráv v rámci zberu a prípravy údajov, ale dokážu v podstatnej miere znížiť aj spotrebu drahého strojového času počítača. Tým sa inteligentný zber údajov stáva prakticky jedným z nosných pilierov pri zvyšovaní efektívnosti automatizovaného spracovania údajov.

Výhodnosť decentralizovaného zberu a prípravy vstupných údajov potvrdili viac ako ročné skúsenosti zo štyroch semenárskych štátnych majetkov (generálne riaditeľstvo SLOVOSIVO). Tieto štyri SŠM si zaznamenávali prvotné údaje na diernu pásku (prostredníctvom kontrolných automatov ASCOTA-KAL 071). Aj keď dierna páska nie je optimálnym vstupným médiom pre moderné počítače (najmä z hľadiska rýchlosti a presnosti prenosu údajov), napriek tomu sa dosiahli určité priaznivé výsledky. Časové obdobie medzi vznikom a spracovaním údajov na počítači sa podstatne skrátilo v porovnaní s centralizovanou prípravou (dierovaním) údajov vo výpočtovom stredisku; okrem toho stroje vykonávali aj niektoré formálne a logické kontroly (v menšom rozsahu, ako poskytujú vyššie spomenuté inteligentné terminály), takže chybné alebo neúplne vyhotovené doklady sa mohli opraviť hneď na mieste ich vzniku a odpadol proces vyjasňovania chýb v prvotných dokladoch — často dosť komplikovaný a zdĺhavý — medzi výpočtovým strediskom a užívateľmi. Tým sa dosiahla vyššia kvalita spracovávaných údajov.

ZÁVER

Poľnohospodárske podniky v podmienkach socialistickej veľkovýroby prejavujú čoraz väčší záujem o komplexné spracúvanie a vyhodnocovanie svojich sociálno-ekonomických informácií pomocou modernej výpočtovej techniky. Aj v poľnohospodárskom podniku je výhodné orientovať informačný systém ako nástroj a oporu riadiacej a rozhodovacej činnosti na prácu s bankou údajov. Táto metóda manipulácie s údajmi zabezpečuje maximálnu aktuálnosť a vyjadrovaciu schopnosť získaných informácií, už aj preto, lebo údaje z viacerých úsekov hospodárskej činnosti podnikov súvisia a navzájom sa prelínajú.

Úspešné a efektívne využívanie banky údajov si vyžaduje — okrem nárokov na úroveň výpočtovej techniky — aj organizačné predpoklady. Podobne ako sa mnohé údaje týkajú viacerých úsekov hospodárskej činnosti v rámci podniku, takisto aj medzi podnikmi navzájom majú údaje spoločný charakter. Túto okolnosť možno využiť na budovanie jednotných katalógov, adresárov a pod. Decentralizovaná príprava vstupných údajov priamo v podnikoch s použitím vhodných technických zariadení a jednotné spracovanie takto pripravených údajov na počítači vo výpočtovom stredisku pomocou stavebnicového systému programov sú prvým stupňom na ceste k tvorbe progresívneho informačného systému, ktorého jadrom je banka údajov.

Literatúra

- CTIBOR K., 1974, Technická koncepcie banky dat. MAA'74, 4-XIV; 145-148.
HATTAS F., 1973, Integrovaný informačný systém a systém riadenia poľnohospodárskeho podniku, Zem. ekonomika 4 : 269-276.
LUTZ T., 1973, Informationssysteme und Datenbanken. IBM Stuttgart.

ŽIMERIN D. G., 1974, Problémy automatizace procesu plánování a řízení národního hospodářství SSSR. MAA'74, 3-XIV; 81-86.
Bankspeicherung technischer Informationen, ROBOTRON Leipzig.
DATABANKA '73, 1973, ČVTS Ústí n. Labem.

Ing. Frídrieh Hattas, Emília Hrubcová, Podnik racionalizácie riadenia poľnohospodárstva a výživy, odštepny závod Nitra, Sopotího 3

HLAVNÍ SMĚRY A ÚKOLY MEZINÁRODNÍ SPOLUPRÁCE VEDECKOVÝZKUMNÝCH PRACOVÍŠŤ V RÁMCI ZEMÍ RVHP

Pro problém *Vypracování a zavádění matematických metod a elektronické výpočetní techniky v zemědělství* je od roku 1971 organizována vědeckovýzkumná spolupráce na řešení tohoto tématu formou koordinačního centra. Základem společné vědeckovýzkumné činnosti je Program vědeckých a technických výzkumů, který představuje výčet hlavních problémů, jejichž řešením se v letech 1971–1975 pracoviště zemí RVHP na tomto úseku zabývají. O detailním rozpracování tohoto programu, jeho plnění i vědeckovýzkumných akcích spojených s řešením jednotlivých úkolů časopis Zemědělská ekonomika již několikrát informoval.

Ze zkušeností získaných formou koordinace prostřednictvím koordinačního centra lze soudit, že tato forma spolupráce se v dané oblasti uplatnila velmi vhodně a přispěla k podstatnému zintenzívnění kontaktů, k jejich zpřesnění a dosažení konkrétních výsledků včetně jejich vzájemného předávání. V současné době probíhají některé práce za účasti pracovníků různých zahraničních institucí; jejich výsledky budou společně využívány. Dosažená úroveň koordinace a vzájemných styků vědeckovýzkumných pracovišť je jedním z předpokladů dalšího prohloubení mezinárodní spolupráce a zpřesnění i prohloubení dělby práce mezi zúčastněnými pracovišti. Kromě tohoto faktoru přispívá k zdokonalování forem spolupráce významnou měrou i skutečnost, že vývoj techniky a technologie zemědělské výroby umožňuje širší využitelnost zpracovávaných projektů i v mezinárodním měřítku. Velmi závažnou skutečností je nastávající využívání jednotné řady elektronické výpočetní techniky zemí RVHP téměř ve všech zemích a provištích, zúčastněných na řešení daného problému.

Současný stav řešení problematiky a objektivní předpoklady pro nejbližší období ukazují, že formu koordinačního centra a styků pro řešení jednotlivých úloh je možné a také nezbytné dále zdokonalovat. V souvislosti s celkovou tendencí vědeckovýzkumné spolupráce se předpokládá, že i na tomto úseku bude v blízké budoucnosti využívána forma mezinárodních kolektivů, případně laboratoří a spolupráce na řešení jednotlivých úloh bude vedena důsledně na podkladě podrobných dohod a pracovních plánů.

Vypracování podrobných pracovních plánů, vzájemně sladěných jak pokud jde o spojitost jednotlivých úloh, tak pokud jde o návaznost na vědeckovýzkumné plány v jednotlivých zemích, předpokládá včasné zpracování celkového programu vědeckotechnické spolupráce na daném úseku. Z tohoto důvodu se koordinační centrum a Rada zmocněnců koordinačního centra zabývala na posledních zasedáních tímto problémem a posoudila několik návrhů pro zpracování programu výzkumu na léta 1976–1980. Podařilo se vytvořit základní strukturu tohoto programu s dostatečným přestihem, a to tak, aby mohly být zpracovány návrhy pracovních plánů, které již musí bezprostředně navazovat a být respektovány v jednotlivých národních vědeckovýzkumných programech. Zpracovaný plán plně respektuje skutečnost, že ve většině zemí jsou práce na daném úseku zaměřeny k vytvoření automatizovaného systému řízení zemědělství. Zahrnuje vědeckometodické a teoretické problémy, které budou řešeny společně a budou vytvářet jednotný přístup ke konkrétním projektům a jejich realizaci. Dále je do programu zahrnuto i zpracování konkrétních projektů v těch úsecích, které umožňují dělbu práce a vzájemné předávání výsledků mezi pracovišti zemí RVHP.

Právě tak jako v ostatních zemích, i v zpracování vědeckovýzkumného plánu pracovišť ČSSR je dodržována návaznost struktury a zaměření jednotlivých úkolů k zmíněnému mezinárodnímu programu vědeckotechnické spolupráce. Při přípravě výzkumných plánů a programů na příští pětiletku zabezpečuje přímou návaznost

především *Program aplikované kybernetiky*, který je zahrnován v rámci programu technického rozvoje, a úkol *Budování odvětvového automatizovaného systému řízení zemědělství a výživy CSSR*, navrhovaný v rámci státního programu ekonomického výzkumu.

Důraz kladený ve všech zemích RVHP na vybudování celkového systému řízení zemědělství, využívajícího plně moderní matematické metody a výpočetní techniku, vede současně k tomu, že se mezinárodní spolupráce při řešení daného problému musí zabývat některými otázkami, jejichž řešení je spojovacím článkem mezi vlastním výzkumem a jeho výsledky a podmínkami či okolnostmi, za nichž tyto výsledky nacházejí plně uplatnění v praxi. Mezi tyto problémy náleží především otázky organizačního zabezpečení automatizovaných systémů řízení. Takovýto problém je jednou ze součástí mezinárodního programu. Respektuje tak skutečnost, že dosavadní převažující uplatňování jednotlivých izolovaných modelů mělo podstatně jiný charakter a lze je řešit jinými cestami než praktické uskutečňování a zavádění výsledků týkajících se složitých soustav modelů, projektů na zpracování dat a dalších součástí automatizovaného systému řízení.

Další závažnou sférou činnosti, která v podstatné míře určuje úspěšnost řešení i zavádění výsledků výzkumu do praxe, je problematika výchovy kádrů pro vývoj a využívání automatizovaných systémů řízení zemědělství. Zkušenosti a dosavadní diskuse se specialisty jednotlivých zemí ukazují, že i na tomto úseku je nejen možné, ale i velmi účelné učinit řadu opatření společných, která umožní urychlit vývoj na tomto úseku a tím podstatně zkvalitnit podmínky pro využití výsledků výzkumu. Této otázce byla věnována speciální porada s mezinárodní účastí, která se uskutečnila v červnu 1974 v CSSR, a na základě jejích výsledků rozhodla Rada zmocněnců uskutečnit další pracovní jednání příslušných specialistů s cílem vypracovat konkrétní doporučení a návrhy na postup při zajištění výchovy kádrů pro daný problém.

Vědeckovýzkumná činnost na řešení problému Vypracování a zavádění matematických metod a elektronické výpočetní techniky v zemědělství v rámci mezinárodního programu vědeckých a technických výzkumů, propracovaného pro příští pětileté období, poskytuje neobyčejně rozsáhlé možnosti pro účast vědeckovýzkumných pracovišť CSSR. Bylo by žádoucí, aby významný podíl těchto pracovišť a současně autorita, kterou získaly při dosavadní spolupráci se zahraničními specialisty, se v příštím období dále zvyšovaly. Cílem Výzkumného ústavu ekonomiky zemědělství a výživy, který je koordinačním centrem pro uvedený problém, je proto maximálně přispět k vytvoření příznivých podmínek pro spolupráci s vědeckovýzkumnými pracovišti zúčastněných zemí a dosažení dělby práce na všech úsecích plánovaného programu vědeckých a technických výzkumů.

Ing. Jaroslav Hírš, CSc., Výzkumný ústav ekonomiky zemědělství a výživy, Mánesova 75, Praha 2

Buchta P.: Príčiny rozdielných výsledkov hospodarenia ŠM a JRD v okrese Rimavská Sobota	757
Seidenglanz J., Hýbl P.: Vlastní náklady a spotřeba živé práce v progresivních technologiích výkrmu skotu	765
Kurský L., Roztočil O.: Ekonomika společných zemědělských podniků pro výrobu vajec	773
Maczka L.: Problematika bilancování krmiv v odvětvově prostorovém měřítku	781
Valášek F., Vicens M.: Nové směry organizace krmivové základne ve vztahu k vysokokoncentrované a specializované živočišné výrobě	791
Valíček L.: Stanovení ceny objemných krmiv (senáže) — důležitý předpoklad k dalšímu rozvoji kooperačních vztahů	799

Recenze

Vlachynský K.: O finančním hospodárení poľnohospodárskych podnikov	803
--	-----

Bibliografie

Přílohy

Statistické přehledy o čs. a zahraničním zemědělství (Výsledky hospodárení státních statků podle výrobních oblastí)	
Použití ekonomicko-matematických metod při řízení zemědělství (Automatizovaný systém riadenia a banka údajov v poľnohospodárskom podniku)	

СОДЕРЖАНИЕ

Бухта П.: Причины разного результата хозяйствования в госхозах и ЕСХК в районе Римавска Собота	757
Сайденгланц Й., Гыбл П.: Себестоимость и потребление живого труда в прогрессивных технологиях откорма крупного рогатого скота	765
Курски Л., Розточил О.: Экономика общих сельскохозяйственных предприятий по производству яиц	773
Мацзка Л.: Problematika balancování krmov	781
Валашек Ф., Вицен М.: Новые направления организации кормовой базы по отношению к высококонцентрированному и специализированному животноводству	791
Валичек Л.: Определение цены объемных кормов (сенажа) — важная предпосылка для дальнейшего развития кооперативных отношений	799

Рецензии

Влахински К.: Финансовое хозяйство с/х предприятий	
--	--

Библиографии

Приложения

Статистические обзоры о чехословацком и мировом сельском хозяйстве (Результаты хозяйствования госхозов по производственным областям)	
Применение экономико-математических методов управления сельским хозяйством (Автоматизированная система управления и банк данных в с/х предприятии)	

CONTENTS

Buchta P.: The Causes of Different of Farming on the State Farms and Unified Agricultural Co-operatives in the District of Rimavská Sobota	757
Seidelglanz J., Hýbl P.: Prime Costs and Live Work Consumption in Progressive Technologies of Cattle Fattening	765
Kurský L., Roztočil O.: Economics of Joint Agricultural Enterprises for Egg Production	773
Maczka L.: The Problems of Feedstuff Balancing	781
Valášek F., Vicens M.: New Lines of Fodder Organization with Respect to Highly Concentrated and Specialized Animal Production	791
Valíček L.: Determination of the Prices of Bulk Feeds (Haylage) as an Important Prerequisite for Further Development of Relations within Co-operation	799

Reviews

Vlachynský K.: On the Financial Management of Agricultural Enterprises	803
--	-----

Bibliographies

Supplements

Statistical Surveys of Czechoslovak and Foreign Agriculture (Results of Farming on State Farms According to the Types of Production Regions)	
The Use of Economic-mathematic Methods in Agricultural Management (Automated Management System and Data Bank in the Agricultural Enterprise)	

Buchta P.: Gründe der unterschiedlichen Wirtschaftsergebnisse der VEG und LPG in dem Bezirk Rimavská Sobota	757
Seidelglanz J., Hýbl P.: Selbstkosten und Aufwand an lebendiger Arbeit in progressiven Rindermasttechnologien	765
Ku rský L., Roztočil O.: Ökonomik der gemeinsamen landwirtschaftlichen Betriebe für Eierproduktion	773
Maczka L.: Problematik der Futtermittelbilanzierung	781
Valášek F., Vicen M.: Neue Richtungen der Futtergrundlageorganisation bezogen auf die hoch konzentrierte und spezialisierte Tierproduktion	791
Valíček L.: Bestimmung der Rauhfutter — (Halbheu) — Preise — eine wichtige Voraussetzung für die weitere Entwicklung der Kooperationsbeziehungen	799

Rezensionen

Vlachynský K.: Über das finanzielle Wirtschaften der Landwirtschaftsbetriebe	803
--	-----

Bibliographie

Beilagen

Statistische Übersichten über die tschechosl. und ausländische Landwirtschaft (Ergebnisse des Wirtschaftens der volkseigenen Güter nach Produktionsgebieten)
 Anwendung der ökonomisch-mathematischen Methoden bei der Leitung der Landwirtschaft (Automatisiertes Leitungssystem und Datenbank in einem Landwirtschaftsbetrieb)

VÝSLEDKY HOSPODAŘENÍ JZD V ČSSR PODLE VÝROBNÍCH OBLASTÍ

Výsledky hospodaření JZD v ČSSR podle výrobních oblastí v letech 1970 až 1973 (ze zpracování ročních výkazů Roč JZD 1970 až 1973)

Ukazatel	Výrobní oblast	1970	1971	1972	1973	Index 1973/1970
Počet JZD k 31. 12.	K	810	783	737	616	76,0
	Ř	1 763	1 677	1 548	1 316	74,6
	B	2 151	1 992	1 785	1 499	69,7
	B-O	1 029	942	826	665	64,6
	H	517	477	422	353	68,3
	celkem	6 270	5 871	5 318	4 449	71,0
Výměra zemědělské půdy k 31. 12. (společná půda bez záhumnků) v ha	K	718 540	717 658	717 646	725 929	101,0
	Ř	1 112 972	1 112 762	1 110 347	1 126 283	101,2
	B	1 270 085	1 276 133	1 312 723	1 325 835	104,4
	B-O	546 961	542 061	539 563	524 981	96,0
	H	305 182	300 056	320 988	333 808	109,4
	celkem	3 953 740	3 948 670	4 001 267	4 036 836	102,1
Hrubá zemědělská produkce (ve stálých cenách r. 1967) v Kčs: na 1 ha zemědělské půdy	K	10 517	11 351	12 075	12 338	117,3
	Ř	11 445	11 699	12 476	12 843	112,2
	B	8 492	9 016	9 496	10 059	118,5
	B-O	6 939	7 582	8 062	8 666	124,9
	H	4 837	5 510	5 625	5 596	115,7
	celkem	9 200	9 733	10 309	10 701	116,3
na 1 pracovníka	K	47 575	51 924	56 449	58 861	123,7
	Ř	51 340	53 873	59 376	63 056	122,8
	B	44 701	48 176	52 514	57 962	129,7
	B-O	38 488	42 349	47 122	50 206	130,4
	H	25 657	29 315	30 640	32 001	124,7
	celkem	45 197	48 601	53 169	56 786	125,6
V Kčs na 1 ha zemědělské půdy: výkony celkem	K	11 990	12 936	13 831	14 358	119,7
	Ř	12 419	12 777	13 917	14 513	116,9
	B	9 367	9 961	10 399	11 512	122,9
	B-O	8 425	9 082	10 380	11 116	131,9
	H	8 240	8 932	9 303	10 016	121,6
	celkem	10 491	11 096	11 919	12 689	121,0
materiálové a jiné náklady (vč. pracovních)	K	9 184	9 700	10 315	10 926	119,0
	Ř	9 565	9 967	10 772	11 150	116,6
	B	7 777	8 136	8 569	9 231	118,7
	B-O	7 112	7 494	8 640	9 033	127,0
	H	7 067	7 544	8 121	8 655	122,5
	celkem	8 390	8 804	9 478	9 999	119,2
zisk běžného roku	K	1 926	2 295	2 511	2 368	122,9
	Ř	1 997	1 924	2 187	2 371	118,7
	B	979	1 146	1 099	1 505	153,7
	B-O	733	970	1 053	1 334	182,0
	H	650	821	547	706	108,6
	celkem	1 378	1 525	1 611	1 815	131,7
dotace a subvence k hospodářskému výsledku celkem*)	K	98	123	208	244	249,0
	Ř	131	164	309	263	200,8
	B	194	298	426	400	206,2
	B-O	264	319	525	491	186,0
	H	270	373	784	733	271,5
	celkem	174	237	394	373	214,4

*) od r. 1972 vč. použití vlastních fondů na krytí hospodářského výsledku

**Výsledky hospodaření JZD v ČSR podle výrobních oblastí v letech 1970 až 1973
(ze zpracování ročních výkazů Roč JZD 1970 až 1973)**

Ukazatel	Výrobní oblast	1970	1971	1972	1973	Index 1973/1970
Počet JZD k 31. 12.	K	110	111	107	101	91,8
	Ř	1 395	1 346	1 253	1 092	78,3
	B	1 745	1 646	1 494	1 254	71,9
	B-O	820	767	684	557	67,9
	H	247	227	200	174	70,4
	celkem	4 317	4 097	3 738	3 178	73,6
Výměra zemědělské půdy k 31. 12. (společná půda bez záhumenků) v ha	K	86 032	86 609	85 304	85 995	100,0
	Ř	863 835	862 011	854 787	869 043	100,6
	B	1 028 115	1 030 381	1 041 316	1 039 070	101,1
	B-O	413 331	411 185	410 731	404 335	97,8
	H	102 768	100 753	98 991	100 091	97,4
	celkem	2 494 081	2 490 939	2 491 129	2 498 534	100,2
Hrubá zemědělská produkce (ve stálých cenách r. 1967) v Kčs: na 1 ha zemědělské půdy	K	12 522	13 075	14 843	14 228	113,6
	Ř	12 521	12 565	13 606	13 933	111,3
	B	9 114	9 554	10 176	10 851	119,1
	B-O	7 724	8 374	9 026	9 679	125,3
	H	6 580	7 042	7 936	8 064	122,6
	celkem	10 087	10 421	11 234	11 738	116,4
na 1 pracovníka	K	47 912	50 680	60 586	55 031	114,9
	Ř	54 434	56 489	63 507	67 247	123,5
	B	48 903	52 687	58 097	64 678	132,3
	B-O	42 636	46 417	51 769	55 581	130,4
	H	29 978	32 875	37 104	38 036	126,9
	celkem	49 265	52 263	58 399	62 638	127,1
V Kčs na 1 ha zemědělské půdy: výkony celkem	K	14 494	15 315	17 270	17 490	120,7
	Ř	13 232	13 421	14 838	15 414	116,5
	B	9 399	9 921	10 438	11 669	124,2
	B-O	8 839	9 504	11 062	11 798	133,5
	H	10 631	11 178	11 777	13 746	129,3
	celkem	10 869	11 301	12 338	13 275	122,1
materiálové a jiné náklady (vč. pracovních)	K	10 838	11 402	12 127	12 786	118,0
	Ř	10 077	10 357	11 275	11 632	115,4
	B	7 681	8 008	8 435	9 123	118,8
	B-O	7 357	7 752	9 050	9 416	128,0
	H	9 053	9 460	9 928	11 485	126,9
	celkem	8 623	8 956	9 697	10 263	119,0
zisk běžného roku	K	2 576	2 717	3 799	3 332	129,3
	Ř	2 284	2 149	2 567	2 758	120,8
	B	1 081	1 240	1 274	1 781	164,8
	B-O	873	1 114	1 302	1 606	184,0
	H	884	995	1 056	1 377	155,8
	celkem	1 507	1 576	1 800	2 129	141,3
dotace a subvence k hospodářskému výsledku celkem*)	K	122	156	271	251	205,7
	Ř	108	126	247	202	187,0
	B	159	274	346	313	196,9
	B-O	248	289	430	417	168,1
	H	328	399	646	760	231,7
	celkem	162	226	335	307	189,5

*) od r. 1972 vč. použití vlastních fondů na krytí hospodářského výsledku

Výsledky hospodaření JZD v SSSR podle výrobních oblastí v letech 1970 až 1973
(ze zpracování ročních výkazů Roč JZD 1970 až 1973)

Ukazatel	Výrobní oblast	1970	1971	1972	1973	Index 1973/1970
Počet JZD k 31. 12.	K	700	672	630	515	73,6
	Ř	368	331	295	224	60,9
	B	406	346	291	245	60,3
	B-O	209	175	142	108	51,7
	H	270	250	222	179	66,3
	celkem	1 953	1 774	1 580	1 271	65,1
Výměra zemědělské půdy k 31. 12. (společná půda bez záhumenků) v ha	K	632 508	631 049	632 342	639 934	101,2
	Ř	249 137	250 751	255 560	257 240	103,3
	B	241 970	245 752	271 407	286 765	118,5
	B-O	133 630	130 876	128 832	120 646	90,3
	H	202 414	199 303	221 997	233 717	115,5
	celkem	1 459 659	1 457 731	1 510 138	1 538 302	105,4
Hrubá zemědělská produkce (ve stálých cenách r. 1967) v Kčs: na 1 ha zemědělské půdy	K	10 243	11 114	11 700	12 085	118,0
	Ř	7 713	8 718	8 702	9 164	118,8
	B	5 854	6 765	6 731	7 182	122,7
	B-O	4 509	5 095	4 972	5 263	116,7
	H	3 959	4 727	4 484	4 528	114,4
	celkem	7 686	8 557	8 742	9 012	117,3
na 1 pracovníka	K	47 519	52 131	55 794	59 514	125,2
	Ř	38 889	43 807	44 325	47 777	122,9
	B	28 518	31 982	33 005	36 932	129,5
	B-O	25 399	29 157	30 958	31 435	123,8
	H	22 895	27 081	26 593	28 515	124,5
	celkem	38 142	42 411	44 495	47 399	124,3
V Kčs na 1 ha zemědělské půdy: výkony celkem	K	11 649	12 609	13 365	13 939	119,7
	Ř	9 597	10 560	10 843	11 471	119,5
	B	9 232	10 132	10 240	10 944	118,5
	B-O	7 145	7 757	8 193	8 826	123,5
	H	7 035	7 784	8 081	8 403	119,4
	celkem	9 845	10 745	11 210	11 735	119,2
materiálové a jiné náklady (vč. pracovních)	K	8 958	9 466	10 069	10 677	119,2
	Ř	7 788	8 625	9 091	9 523	122,3
	B	8 186	8 674	9 114	9 622	117,5
	B-O	6 352	6 687	7 326	7 744	121,9
	H	6 067	6 564	7 229	7 431	122,5
	celkem	7 991	8 543	9 106	9 570	119,8
zisk běžného roku	K	1 838	2 237	2 336	2 239	121,8
	Ř	998	1 147	917	1 068	107,0
	B	545	751	386	503	92,3
	B-O	298	519	255	420	140,9
	H	532	732	296	416	78,2
	celkem	1 158	1 439	1 290	1 302	112,4
dotace a subvence k hospodářskému výsledku celkem*)	K	94	119	199	243	258,5
	Ř	210	293	515	469	223,3
	B	345	402	752	717	207,8
	B-O	314	412	830	738	235,0
	H	242	359	852	721	297,9
	celkem	196	256	494	480	244,9

*) od r. 1972 vč. použití vlastních fondů na krytí hospodářského výsledku

Výsledky hospodaření JZD v r. 1973 podle krajů a výrobních oblastí (ze zpracování ročních výkazů JZD)

Ukazatel	Výrobní oblast	Středo- český	Jiho- český	Západo- český	Severo- český	Vý- chodo- český	Jiho- moravský	Severo- moravský	Západo- slovenský	Středo- slovenský	Vý- chodo- slovenský
Počet JZD (k 31. 12.)	K	—	—	—	—	—	101	—	398	22	95
	Ř	283	—	11	91	260	298	149	121	34	69
	B	183	255	188	37	263	207	121	49	84	112
	B-O	29	114	50	16	121	199	28	21	33	54
	H	1	19	9	9	57	24	55	1	85	93
	celkem	496	388	258	153	701	829	353	590	258	423
Výměra zemědělské půdy k 31. 12. (společná půda bez záhumnků) v ha	K	—	—	—	—	—	85 995	—	495 820	38 291	105 823
	Ř	245 738	—	8 181	87 228	177 046	232 773	118 077	108 532	67 484	81 224
	B	166 171	265 108	158 671	24 731	156 524	165 330	102 535	38 721	121 787	126 257
	B-O	23 647	98 937	44 554	6 985	73 819	133 421	22 972	16 357	45 469	58 820
	H	648	17 357	5 634	2 554	31 192	14 730	27 976	592	128 086	105 039
	celkem	436 204	381 402	217 040	121 498	438 581	632 249	271 560	660 022	401 117	477 163
Hrubá zemědělská produkce (ve stálých cenách r. 1967) v Kčs na 1 ha zemědělské půdy	K	—	—	—	—	—	14 228	—	12 914	9 285	9 212
	Ř	13 305	—	11 644	11 812	14 351	14 210	15 789	10 583	8 244	8 028
	B	10 275	10 702	10 527	11 233	11 398	11 333	10 990	8 617	8 266	5 708
	B-O	11 004	9 834	8 701	10 076	9 796	9 506	9 938	6 495	4 672	5 375
	H	6 318	8 429	7 918	8 523	8 810	7 820	7 302	6 899	4 416	4 648
	celkem	12 011	10 377	10 127	11 521	12 135	12 312	12 612	12 114	6 741	6 606
z toho produkce rostlinné výroby	K	—	—	—	—	—	8 045	—	7 041	4 388	5 213
	Ř	7 076	—	4 778	6 680	6 981	7 218	7 890	5 316	3 543	4 106
	B	5 197	5 076	4 972	5 891	5 427	5 378	5 050	3 850	3 436	2 650
	B-O	5 239	4 786	4 279	4 784	4 578	4 462	4 341	2 922	1 834	2 442
	H	2 910	3 694	3 836	3 117	4 050	3 690	2 624	2 326	1 756	2 148
	celkem	6 252	4 939	4 793	6 332	5 813	6 182	5 978	6 464	2 835	3 330

Ukazatel	Výrobní oblast	Středo- český	Jiho- český	Západo- český	Severo- český	Vý- chodo- český	Jiho- moravský	Severo- moravský	Západo- slovenský	Středo- slovenský	Vý- chodo- slovenský
Celková hrubá produkce (ve stálých cenách r. 1967) v Kčs na 1 ha zemědělské půdy	K	—	—	—	—	—	17 858	—	15 377	11 215	10 509
	Ř	15 306	—	12 589	13 236	16 232	17 485	19 040	13 002	10 393	10 715
	B	11 552	12 005	11 969	17 533	13 446	13 870	14 345	12 178	11 946	8 734
	B-O	13 963	11 159	10 006	24 764	11 837	13 153	14 672	10 778	7 206	8 063
	H	9 177	10 009	9 098	48 489	10 647	13 475	17 124	19 836	7 166	7 582
	celkem	13 786	11 698	11 515	15 555	14 099	15 579	16 698	14 689	9 568	9 129
Tržní zemědělská produkce (ve stálých cenách r. 1967) v Kčs na 1 ha zemědělské půdy	K	—	—	—	—	—	11 825	—	10 726	7 504	7 177
	Ř	11 003	—	9 241	10 524	11 661	11 755	12 841	8 551	6 531	6 399
	B	7 873	7 825	7 818	9 052	8 790	8 912	8 559	6 954	6 383	4 391
	B-O	7 984	6 992	6 186	6 525	7 416	7 166	7 663	5 150	3 676	3 884
	H	4 065	5 883	5 492	5 979	6 558	5 640	5 810	6 010	3 216	3 405
	celkem	9 632	7 524	7 476	9 894	9 558	9 904	10 065	10 005	5 213	5 071
Hrubá zemědělská produkce (ve stálých cenách r. 1967) v Kčs na 1 pracovníka	K	—	—	—	—	—	55 031	—	61 412	50 850	52 166
	Ř	69 583	—	72 943	68 769	73 797	60 030	68 425	51 500	46 875	43 002
	B	66 037	71 331	68 035	48 796	63 280	60 343	58 470	41 816	41 161	30 881
	B-O	58 193	61 419	61 664	30 715	58 295	51 550	51 016	35 565	25 708	35 313
	H	44 022	55 793	46 564	18 769	50 869	34 674	26 770	25 366	28 326	28 762
	celkem	67 713	67 975	66 397	57 927	66 175	57 122	58 437	58 067	37 759	37 924
Spotřeba čistých živin (NPK) v kg na 1 ha zemědělské půdy	celkem	230,4	196,4	199,1	245,4	232,2	245,6	236,3	283,0	183,7	201,8

Ukazatel	Výrobní oblast	Středo-český	Jiho-český	Západo-český	Severo-český	Východo-český	Jiho-moravský	Severo-moravský	Západo-slovenský	Středo-slovenský	Východo-slovenský
Hodnota základních prostředků (v pořizovací ceně) v Kčs na 1 ha zemědělské půdy	K	—	—	—	—	—	20 903	—	15 784	13 714	13 143
	Ř	23 366	—	15 148	24 432	20 919	21 129	22 718	15 013	13 704	12 916
	B	17 233	16 737	16 752	24 994	17 553	17 907	18 815	13 628	15 551	11 520
	B-O	20 916	15 742	14 061	23 811	16 195	17 373	20 911	12 043	9 695	10 754
	H	11 745	19 091	14 726	39 889	16 088	14 426	19 856	14 502	9 920	10 290
	celkem	20 868	16 589	16 086	24 854	18 578	19 307	20 792	15 437	12 622	11 753
Hodnota základních prostředků (v pořizovací ceně) v Kčs na 1 pracovníka	K	—	—	—	—	—	80 849	—	75 059	75 108	74 424
	Ř	122 200	—	94 887	142 250	107 569	89 258	98 453	73 057	77 919	69 181
	B	110 759	111 561	108 264	108 574	97 454	95 343	100 106	66 133	77 439	62 324
	B-O	110 607	98 320	99 651	72 585	96 379	94 210	107 347	65 947	53 345	70 651
	H	81 839	126 368	86 603	87 841	92 891	63 966	72 795	53 323	63 624	63 682
	celkem	117 647	108 670	105 473	124 964	101 308	89 572	96 341	73 994	70 698	67 470
Výkony v Kčs na 1 ha zemědělské půdy	K	—	—	—	—	—	17 490	—	14 958	10 916	10 259
	Ř	14 438	—	11 593	13 937	15 120	16 598	16 905	12 788	10 177	10 783
	B	10 598	10 498	10 873	16 139	12 592	12 981	13 100	12 757	12 005	9 376
	B-O	13 199	10 194	9 033	23 551	11 444	12 842	13 720	11 472	7 723	8 939
	H	7 486	9 328	8 663	47 916	10 600	13 957	17 917	20 985	8 228	8 540
	celkem	12 890	10 367	10 465	15 692	13 276	14 918	15 299	14 391	9 913	9 574
z toho dotace zvyšující tržby	K	—	—	—	—	—	256	—	288	840	591
	Ř	380	—	414	542	403	306	419	547	885	770
	B	515	511	483	659	586	518	594	1 272	1 410	1 209
	B-O	1 043	880	673	738	937	902	1 237	1 432	1 130	1 905
	H	753	1 252	1 327	1 472	1 234	1 314	1 795	1 380	1 849	1 786
	celkem	468	639	541	597	617	505	694	417	1 371	1 210

Ukazatel	Výrobní oblast	Středověský	Jihověský	Západověský	Severověský	Výchověský	Jihomoravský	Severomoravský	Západověský	Středověský	Výchověský
Materiálové a jiné náklady včetně pracovních v Kčs na 1 ha zemědělské půdy	K	—	—	—	—	—	12 786	—	11 275	9 278	8 382
	Ř	10 985	—	8 618	10 910	11 412	12 432	12 468	10 145	8 927	9 185
	B	8 435	8 066	8 365	13 585	9 774	9 972	10 728	10 453	10 514	8 516
	B-O	10 401	7 927	7 463	19 595	9 098	10 166	11 843	9 653	6 775	7 959
	H	7 040	7 939	6 996	38 361	8 460	11 774	15 478	17 169	7 554	7 231
	celkem	9 971	8 025	8 154	12 563	10 227	11 343	12 064	11 006	8 768	8 249
z toho náklady na mzdy a odměny za práci	K	—	—	—	—	—	4 734	—	3 989	3 061	3 014
	Ř	3 874	—	3 263	3 792	3 891	4 415	4 442	3 586	2 965	3 166
	B	2 910	2 999	3 022	4 842	3 487	3 607	3 597	3 580	3 733	3 083
	B-O	3 971	3 039	2 761	7 950	3 202	3 524	4 122	3 191	2 328	2 914
	H	2 826	2 892	3 114	12 953	3 151	4 440	5 269	4 894	2 721	2 806
	celkem	3 508	3 005	2 980	4 448	3 578	4 059	4 179	3 880	3 059	3 000
Materiálové a jiné náklady včetně pracovních v Kčs na 1000 Kčs celkové hrubé produkce	K	—	—	—	—	—	716	—	733	827	798
	Ř	718	—	685	824	703	711	655	780	859	857
	B	730	672	699	775	727	719	748	858	880	975
	B-O	745	710	746	791	769	773	807	896	940	987
	H	767	793	769	791	795	874	904	866	1 054	954
	celkem	723	686	708	808	725	728	722	749	916	904
z toho náklady na mzdy a odměny za práci	K	—	—	—	—	—	265	—	259	273	287
	Ř	253	—	259	287	240	253	233	276	285	296
	B	252	250	252	276	259	260	251	294	312	353
	B-O	284	272	276	321	270	268	281	296	323	361
	H	308	289	342	267	296	329	308	247	380	370
	celkem	254	257	259	286	254	261	250	264	320	329

Ukazatel	Výrobní oblast	Středocheský	Jihocheský	Západocheský	Severocheský	Východocheský	Jihomoravský	Severomoravský	Západoslovenský	Středoslovenský	Východoslovenský
Zisk (+), ztráta (-) běžného roku v Kčs na 1 ha zemědělské půdy	K	—	—	—	—	—	3 332	—	2 614	695	1 045
	Ř	2 527	—	2 397	2 051	2 771	2 985	3 315	1 678	450	759
	B	1 483	1 715	1 803	1 376	2 066	2 119	1 530	1 438	631	95
	B-O	2 112	1 533	949	2 634	1 659	1 820	916	1 045	395	264
	H	262	688	1 052	7 632	1 409	1 196	1 347	2 949	132	737
	celkem	2 101	1 622	1 631	2 071	2 235	2 518	2 237	2 352	423	581
Dotace a subvence k hospodářskému výsledku (vč. použití vlastních fondů na krytí hosp. výsledku) v Kčs na 1 ha zem. půdy	K	—	—	—	—	—	251	—	216	388	318
	Ř	191	—	162	242	225	190	193	389	577	487
	B	376	252	287	645	242	249	531	572	677	799
	B-O	438	327	586	779	304	367	972	1 001	503	845
	H	1 216	807	422	416	394	498	1 394	27	927	480
	celkem	276	297	347	359	256	258	509	285	691	575
z toho stabilizační dotace	K	—	—	—	—	—	21	—	9	143	68
	Ř	35	—	—	44	44	33	17	72	174	146
	B	152	69	77	343	82	89	106	119	184	307
	B-O	97	93	293	253	118	133	220	358	163	314
	H	1 003	336	290	—	201	205	337	—	393	182
	celkem	84	87	124	116	81	72	100	35	242	200
Skutečný odvod zemědělské daně celkem v Kčs na 1 ha zemědělské půdy	K	—	—	—	—	—	551	—	428	22	62
	Ř	540	—	183	478	505	627	721	108	44	54
	B	150	122	73	136	124	142	114	17	53	20
	B-O	127	17	51	35	49	57	44	8	21	26
	H	28	15	1	2	15	24	3	12	17	10
	celkem	368	90	71	372	257	355	361	340	34	33